

Oppiminen, osaaminen, aluekehitys

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN RAPORTTEJA 10

Tero Janatuinen (toim.)

Oppiminen, osaaminen, aluekehitys

*Hyvinvointiteknologian, sosiaalialan ja viestinnän
koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit*

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN RAPORTTEJA -SARJA

Toimittaja • Eva Ijäs

© 2008

Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Oppiminen, osaaminen, aluekehitys

*Hyvinvointiteknologian, sosiaalialan ja viestinnän
koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit*

Kansi & taitto • Pekka Salminen

Paino • Jyväskylän yliopistopaino • 2008

ISBN 978-951-830-133-5

ISSN 1795-3766

MYynti JA JAKELU

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto

PL 207, 40101 Jyväskylä

Rajakatu 35

40200 Jyväskylä

Puh. 040 552 6541

Faksi (014) 449 9695

julkaisut@jamk.fi

www.jamk.fi/kirjasto

www.tahtijulkaisut.net

Sisällys

TIIVISTELMÄ	9
ABSTRACT.....	13

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

1 Hyvinvointiteknologian koulutusohjelman ristiinarviointi.....	20
1.1 Tietoja koulutusohjelmasta	20
1.2 Ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus	20
2 Koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu	22
2.1 Ammattikorkeakoulun linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa	22
2.2 Yksikön omat linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa.....	23
2.3 Kansainvälisen laatutason ja kilpailukyvyn tavoittelu kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla	24
2.4 Koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen ja tulevaisuuden työelämän vaatimuksia vastaaviksi.....	25
2.5 Koulutusohjelman opetussuunnitelman laatiminen	27
2.6 Opetuksen tarjonta- ja toteutussuunnitelmien laadinta	27
2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu.....	28
3 Koulutusohjelman opetuksen toteutus.....	29
3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset	29
3.2 Opiskelijan oppimisen tukeminen ja ohjaus	29
3.3 Työelämäyhteyksien ja T&K-työn hyödyntäminen oppimisessa ja opetuksessa.....	32
3.4 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välinen yhteistyö	32
3.5 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa	33
3.6 Opintojaksojen toteutuksen ajoitus.....	33
4 Koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen.....	32
4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen.....	34
4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin	34
4.3 Opintojaksojen toteutuksen onnistumisen arviointi	35
4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi.....	36

4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä.....	36
4.6 Seuraavat keskeiset vaiheet koulutusohjelman kehittämisessä	37
5 Koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet.....	39
5.1 Tukipalvelut koulutusohjelman perustehtävän toteuttamisen edistäjinä .	39
6 Vahvuudet ja kehittämiss ehdotukset	41
6.1 Koulutusohjelman vahvuudet.....	41
6.2 Ehdotukset koulutusohjelman kehittämiseksi.....	41
6.3 Ehdotukset tukipalvelujen ja ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseksi	42
Sosiaalialan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti	
1 Sosiaalialan koulutusohjelman ristiinarvointi	44
1.1 Tietoja koulutusohjelmasta	44
1.2 Ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus	44
2 Koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu	46
2.1 Ammattikorkeakoulun linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa	46
2.2 Yksikön omat linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa.....	47
2.3 Kansainvälisen laatutason ja kilpailukyvyn tavoittelu kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla	49
2.4 Koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen tulevaisuuden työelämän vaatimuksia vastaaviksi.....	51
2.5 Koulutusohjelman opetussuunnitelman laatiminen	51
2.6 Opetuksen tarjonta- ja toteutussuunnitelmien laadinta	52
2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu.....	53
3 Koulutusohjelman opetuksen toteutus.....	54
3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset	54
3.2 Opiskelijan oppimisen tukeminen ja ohjaus	54
3.3 Työelämäyhteyksien ja T&K-työn hyödyntäminen oppimisessa ja opetuksessa.....	58
3.4 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välinen yhteistyö	59
3.5 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa	60
3.6 Opintojaksojen toteutuksen ajoitus.....	61
4 Koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen	63
4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen	63

4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin	64
4.3 Opintojaksojen toteutuksen onnistumisen arviointi	65
4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi.....	65
4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä.....	66
4.6 Henkilöstön osallistuminen julkaisutoimintaan.....	67
4.7 Seuraavat keskeiset vaiheet koulutusohjelman kehittämisessä	67

5 Koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet.....69

5.1 Tukipalvelut koulutusohjelman perustehtävän toteuttamisen edistäjänä ..	69
---	----

6 Vahvuudet ja kehittämisehdotukset

6.1 Koulutusohjelman vahvuudet.....	72
6.2 Ehdotukset koulutusohjelman kehittämiseksi.....	72
6.3 Ehdotukset tukipalvelujen ja ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseksi	73

Viestinnän koulutusohjelman ristiinarviointi

1 Viestinnän koulutusohjelman ristiinarviointi.....76

1.1 Tietoja koulutusohjelmasta	76
1.2 Ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus	77

2 Koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.1 Ammattikorkeakoulun linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa	79
2.2 Yksikön omat linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa.....	80
2.3 Kansainvälisen laatutason ja kilpailukyvyn tavoittelu kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla	80
2.4 Koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen tulevaisuuden työelämän vaatimuksia vastaaviksi.....	81
2.5 Koulutusohjelman opetussuunnitelman laatiminen	82
2.6 Opetuksen tarjonta- ja toteutussuunnitelmien laadinta	82
2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu	83

3 Koulutusohjelman opetuksen toteutus.....85

3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset	85
3.2 Opiskelijan oppimisen tukeminen ja ohjaus	85
3.3 Opetus ja resurssien ohjaus opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymisen varmistajina.....	90
3.4 Työelämäyhteyksien ja T&K-työn hyödyntäminen oppimisessa ja opetuksessa.....	90

3.5 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välinen yhteistyö	91
3.6 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa	92
3.7 Opintojaksojen toteutuksen ajoitus.....	92
4 Koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen	93
4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen	93
4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin	93
4.3 Opintojaksojen toteutuksen onnistumisen arviointi	95
4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi.....	95
4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä.....	96
4.6 Seuraavat keskeiset vaiheet koulutusohjelman kehittämisessä	97
5 Koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet.....	99
5.1 Tukipalvelut koulutusohjelman perustehtävän toteuttamisen edistäjinä ..	99
6 Vahvuudet ja kehittämissuhteet	101
6.1 Koulutusohjelman vahvuudet.....	101
6.2 Ehdotukset koulutusohjelman kehittämiseksi.....	101
6.3 Ehdotukset tukipalvelujen ja ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseksi	102

Tiivistelmä

Janatuinen, Tero (toim.)

Oppiminen, osaaminen, aluekehitys.

Hyvinvointiteknologian, sosiaalialan ja viestinnän koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit.

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2008, 102 s.

(Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja, 10)

ISSN: 1795-3766

ISBN 978-951-830-133-5

Koulutusohjelmien ristiinarviointimenettely on osa Jyväskylän ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmää. Sen vaikutuksia monipuolistaa ja laaja-alaista se, että arviointiryhmä kutakin koulutusohjelmaa varten kootaan eri koulutusyksiköiden edustajista, mukaan lukien hallinnon eri sektorit. Näin myös eri alojen asiantuntemusta ja kokemusta on mahdollista saada arvioitavan koulutusohjelman kehittämisen tueksi, ja toisaalta eri alojen koulutustarjonta tulee muille tutuksi. Arvioinnissa noudatetaan kansainvälistä arviointimallia, johon kuuluvat arvioitavan koulutusohjelman tekemä itsearviointi, arviointiryhmän tekemä arviointivierailu, kirjallinen raportointi arvioinnista ja johtopäätöksistä sekä avoin dialogi ja palautteen antaminen perusteluineen. Periaatteena on myös laaja osallistuminen, tärkeänä osallistujaryhmänä henkilöstön lisäksi koulutusohjelman opiskelijat.

Korkeakoulujen arviointineuvoston asiantuntijaryhmä auditoi Jyväskylän ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän 2005–2006. Keväällä 2006 neuvosto myönsi tästä laatuleiman ammattikorkeakoululle. Ristiinarviointimenettelyä pidettiin yhtenä JAMK:n laadunvarmistuksen parhaista käytännöistä. Tähän julkaisuun on koottu kolmen koulutusohjelman ristiinarviointiraportit. Nämä koulutusohjelmat ovat hyvinvointiteknologian koulutusohjelma (tekniikka ja liikenne), sosiaalialan koulutusohjelma (sosiaali- ja terveysala) sekä viestinnän koulutusohjelma (kulttuuriala). Arvioinnit on toteutettu vuoden 2007 aikana.

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma toimii kehittyvällä osaamisalueella, joka on ollut yksi aluekehityksen strategisista painopistealueista ammattikorkeakoulun toimintaympäristössä. Tästä seuraa, että kymmenisen vuotta sitten perustetun koulutusohjelman kehittämisen tueksi on ollut saatavissa kehityspanoksia ja yhteistyökumppaneita. Toimintaa

kantavat opettajien kehittämisaktiivisuus ja tiiviiksi kehittyneet työelämäkontaktit ja monialainen työelämän neuvottelukunta. Koulutusohjelma on fokusoitunut uuden toimialan kehittämiseen, mikä tuo dynaamisuutta toimintaan. Koulutusohjelman vahvuuksia ovat strategisen taustan lisäksi myönteinen orientaatio tutkimus- ja kehitystyöhön sekä kansallinen ja kansainvälinen verkostuminen. Pienen koulutusohjelman etu on myös se, että osa opetuksesta saadaan yhteistyön verkosta muualta kuten ammattikorkeakoulusta (terveysala), Jyväskylän yliopistosta (liikunta- ja terveystieteet) ja työelämän asiantuntijoilta.

Hyvinvointiteknologian luonne uutena ja kehitysvaiheessa oleva osaa-misalueena on samalla merkinnyt opiskelijoiden kannalta tiettyä epäselvyyttä niistä ammatillisista tehtävistä, joihin koulutus antaa pätevyyden. Ongelmana on ollut se, että osa valmistuneista sijoittuu tehtäviin, jotka eivät liity hyvinvointiteknologiaan. Opiskelijat kokevat myös, että tieto työelämän mahdollisuuksista avautuu heille vasta opintojen loppuvaiheessa. Yrittäjyyteen ohjaamisessa ja kannustamisessa on parantamisen varaa, vaikka tämä polku onkin koulutusohjelmassa periaatteessa avoin. Panostusta aitoon HOPSiin ja uraohjaukseen tarvitaan lisää, samoin palauteviestintää erityisesti opiskelijoille siitä, miten kattavasti koottua palautetta hyödynnetään. Tutkimus- ja kehitystoiminnan tekeminen näkyväksi opiskelijoille ja integroiminen oppimiseen avaisi väyliä myös työelämään. Strategiset tavoitteet ja kehittyvän alan ennakointi eivät olleet kovinkaan tuttuja kaikille opettajille.

Sosiaalialan koulutusohjelman vahvuuksia ovat hyvä vetovoima opiskelijavalinnassa, toimiva työyhteisö ja henkilöstön vahva sitoutuneisuus ammattialaan. Vuorovaikutus opettajien ja opiskelijoiden välillä toimii ja saatua palautetta hyödynnetään melko aktiivisesti. Henkilöstön hyvät työelämäverkostot edistävät aluekehitystyötä, jossa koulutusohjelmalle on kehittynyt oma selkeä rooli. Positiivista on, että noin puolet opettajakunnasta osallistuu hanketyöhön. Yhteistyö Jyväskylän yliopiston kanssa etenee. Projekteissa hankitun tiedon katsotaan leviävän hyvin opetuksen käyttöön. Opetussuunnitelmia kehitetään ohjattuna prosessina. Harjoittelun ja oppinäytetöiden ohjaus koetaan toimivaksi, samoin oppimisen arviointimenetelmät.

Arviointiryhmän saaman vaikutelman mukaan koulutusohjelmassa on harvinaisen perusteellisesti ja onnistuneesti analysoitu ammattikorkeakoulun strategioita ja tulkittu ja konkretisoitu niitä omaa toimintaa koskeviksi haasteiksi. Jopa JAMKin yrittäjyyspolitiikan vaikutuksia sosiaalialan koulutukseen on pohdittu.

Kansainvälistyminen koetaan sosiaalialan koulutusohjelman ajankohtaisimpana haasteena. Yksittäisten hankkeiden sijasta tarvittaisiin koordinoitua strategista otetta, jossa etenemisteitä kansainvälistymisen polulla analysoitaisiin perusteellisemmin. Kehittämisyksikön sijainti erillään muusta toiminnasta vaikeuttaa yhteistyötä koulutusohjelman ja T&K-toiminnan kesken. Opiskelijoiden osallistuminen hanketyöhön on melko sattumanvaraista. Opetuksen ja hanketoiminnan yhteyttä tiivistämällä voisi ehkäistä myös henkilöstön työn sirpaloitumista. Työn kuormittavuuden hallinta on varsinkin ensimmäisten opiskeluvuosien osalta puutteellista, eikä opiskelua näytä olevan muutenkaan rytmitetty riittävän tasaisesti. Ongelma on tiedossa, mutta sen ratkaiseminen ei vielä onnistunut riittävän hyvin arjen tasolla. Näkökulma on hyödyllinen, kun koulutusohjelmassa uudistetaan opiskelu- ja opetustapoja osana uutta pedagogista toimintasuunnitelmaa.

Viestinnän koulutusohjelma toimii kentässä, jossa alan koulutuksen määrä ja rakenteet kyseenalaistetaan julkisuudessa toistuvasti ja jossa alan ammatillinen kenttä muuttuu ja kehittyy poikkeuksellisen nopeasti. Koulutusohjelman yleisenä tavoitteena on kehittää modernia digitaalisen median osaamista ja se suuntautuu lähinnä av-viestintään, mediatuotantoon ja mediakasvatukseen. Koulutusohjelman vahvuus on monipuolinen opetustarjonta ja joustavuus koulutusohjelman rakenteissa. Opiskelijoille on tarjolla runsaasti harjoittelupaikkoja ja työelämäyhteyksiä. Alan koulutuksella on sinänsä kysyntää työelämässä ja projektikohtaisia yhteistyötarjoja tulee runsaasti myös muilta aloilta ammattikorkeakoulun sisältä. Koulutusohjelmalla on hyvä tuntuma alan keskisuomalaiseen yritys- ja toimijakenttään. Koulutusohjelman poikkeuksellisen hyvä vetovoima mahdollistaa kehittämis- ja oppimiskykyisten opiskelijoiden saamisen.

Haasteena toisaalta edelleen on, että viestinnän koulutusohjelmaa ei tunneta kovin hyvin, eikä opiskelijoilla ole kovin hyvää kuvaa ammatillisista vaihtoehtoistaan työelämässä. Medianomien työllistymisestä esitetään ristiriitaisia arvioita, eikä se ole ongelmatonta. Tunnettuuden haaste vain kasvaa nyt, kun koulutusohjelmaa uudistetaan perusteellisesti. Sen myötä olisi hyvä päästä eroon tietystä eristäytyneisyydestä, joka nuorta koulutusohjelmaa on jonkin verran vaivannut ammattikorkeakoulun sisällä. Koulutusohjelmassa koetaan ongelmallisena teorian ja käytännön erillisyys, johon saattaa heijastua myös lukiotaustaisten ja ammatillista tietä edenneiden opiskelijoiden erilaiset taustat ja valmiudet. Opetuksessa koetaan turhaa päällekkäisyyttä; tilannetta voisi parantaa opettajien

nykyistä kehittyneempi opetussuunnitelmatyö. Projektityyppisen ja itseenäisen opiskelun määrä on suuri, minkä vuoksi ohjausta tulisi kehittää painottaen myös opettajien vahvempaa ohjausroolia ja yleisemminkin pedagogisia taitoja. Arviointikäytännöt ovat koulutusohjelmassa osin niukkoja ja sattumanvaraisiakin, eivätkä opiskelijat saa riittävän hyvin tietoonsa, vaikuttiko heidän antamansa palaute. Myös harjoittelusta saatua palautetta tulisi systematisoida. Viestinnän opiskelussa ammattikorkeakoulua pitäisi käyttää nykyistä laajemmin koulutusohjelman oppimisympäristönä samalla, kun sen tila- ja laiteongelmia ratkotaan.

Ammattikorkeakoulussa ollaan siirtymässä oppimis- ja osaamispe- rustaisiin opetussuunnitelmiin. Kaikilla edellä käsitellyillä koulutusoh- jelmilla tämä haaste on vielä toteuttamisvaiheessa. Koulutuksen tavoite- teena olevien osaamisalueiden ja kompetenssien pohtiminen on hyvä näkökulma kirkastaa ja parantaa myös uraohjausta, jossa on kaikilta osin kehittämisen varaa. Opiskelijoiden roolia opetussuunnitelmatyössä tulisi vahvistaa kaikissa ohjelmissa, ei ainoastaan palautteen antajina, vaan OPS-työn osallistujina.

Julkaisussa raportoitujen arviointien kautta näkyy, että koulutusoh- jelmille on yhteistä toimivat liittynät maakunnan työelämään, ei vähi- ten työelämästä tulevien sivutoimisten opettajien ja erilaisten työelämän kehittämishankkeiden kautta. Arviointiraporteissa tehdään joukko esi- tyksiä siitä, miten koulutusohjelmat ja niiden sisäiset prosessit – pelkis- tyneimmillään opettajien ja opiskelijan työ – voivat edelleen kehittyä ja parantua. Tässä voidaan nähdä kolmen tekijän yhteisvaikutus (a) hyvin suunniteltu ja kehittyvä opetus, (b) opiskelijoiden hyvä ammatillinen osaaminen, joka kehittyy asteittain opintoprosessin kuluessa, sekä (c) monialainen hanketoiminta muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka tuottaa jatkuvasti myönteisiä ja kumuloituvia aluekehitysvaikutuksia Keski-Suomeen ja muualle toimintaympäristöön.

Asiasanat: ammattikorkeakoulu, kehittävä arviointi, laadunvarmistus, koulutusohjelma, koulutusohjelman ristiinarviointi, hyvinvointiteknolo- gia, sosiaalialan koulutus, viestintäalan koulutus

Abstract

Janatuinen, Tero (ed.)

Learning, Competence, Regional Development.

The Cross-Evaluation of Degree Programmes: Wellness Technology, Social Services, and Media Design.

Jyväskylä: Jyväskylä University of Applied Sciences, 2008, 102 p.

(Reports from Jyväskylä University of Applied Sciences, 10)

ISSN: 1795-3766

ISBN 978-951-830-133-5

The cross-evaluation of degree programmes is part of the quality assurance system of Jyväskylä University of Applied Sciences (JUA). The impact of the evaluation is diversified and extended by the fact that the Evaluation Team for each degree programme consists of the representatives of the various schools of JUA, including different administrative sectors. This enables the utilization of the expertise and experience of the various fields to develop the degree programme under evaluation. On the other hand, the cross-evaluation process familiarizes the representatives of the schools with the educational offering of other schools. The cross-evaluation is based on an international evaluation model which involves a self-evaluation by the degree programme under evaluation, an evaluation visit by the Evaluation Team, a written report on the evaluation and the conclusions, and open dialogue and feedback with reasons. The evaluation is also based on the principle of extensive participation: in addition to the staff, the students of the degree programme are an important group taking part in the evaluation.

The expert group of the Finnish Higher Education Evaluation Council audited JUA's quality assurance system in 2005–2006, awarding a quality label for it in the spring of 2006. The cross-evaluation procedure was regarded as one of the best practices of JUA's quality assurance system. This publication presents the cross-evaluation reports of three different degree programmes: the Degree Programme in Wellness Technology (School of Engineering and Technology), the Degree Programme in Social Services (School of Health and Social Studies), and the Degree Programme in Media Design (School of Cultural Studies). The evaluations were implemented during the year 2007.

The Degree Programme in Wellness Technology, established about ten years ago, operates in a dynamic competence area, which has been one of the strategic focuses of regional development at the universities of applied sciences. Consequently, the degree programme has been provided various development contributions and cooperative partnerships. The active contribution of teachers to development work, close contacts with the industry, and a multiprofessional advisory council are the cornerstones of the degree programme's activities. The degree programme has focused on developing the new branch, which adds a dynamic aspect to the activities. In addition to the strategic background, the strengths of the degree programme include its positive orientation to R&D work and the creation of national and international networks. The advantages of a small degree programme also include the fact that part of its education is provided by the partner network, for example, by JUA's School of Health and Social Studies, the University of Jyväskylä (Sport and Health Sciences), and by the experts of the industry.

On the other hand, due to the nature of wellness technology as a nascent and dynamic field of know-how, the students have not had a clear picture of the professional tasks which the programme qualifies them for. One of the problems has been that a number of graduates are employed in tasks not associated with wellness technology. The students also feel that they are not actually aware of their employment prospects until the final stage of their studies. Guidance and encouragement regarding entrepreneurship should be developed, even if this path is, in principle, open in the degree programme. More devotion to the creation of a genuine personal study plan and career guidance is needed. Students, in particular, need feedback communication on the utilization of the comprehensively collected feedback. The routes to working life could also be opened by making R&D visible to students and integrating it to learning. Many teachers were not especially familiar with strategic objectives and anticipation of developments in the dynamic field.

The strengths of the Degree Programme in Social Services include its popularity among applicants, an efficient work community, and the strong commitment of the staff to the professional field. Interaction between teachers and students is efficient, and the received feedback is rather actively utilized. The staff's good networks with the professional field promote regional development work, in which the degree programme has developed its own distinct role. A positive fact is that about half of the teachers participate in project work. Cooperation with the University

of Jyväskylä is progressing. It is considered that the knowledge produced by projects is effectively exploited in education. The curricula are developed through a supervised process. The supervision of practical training and theses is regarded as efficient, as well as the assessment methods of learning outcomes.

The Evaluation Team got the impression that JUA's strategies have been exceptionally thoroughly and successfully analyzed in the Degree Programme in Social Services. The strategies have also been interpreted and concretized into challenges concerning the programme's activities. Even the effects of JUA's entrepreneurial policy on education in social services have been discussed.

Internationalization is experienced as the most topical challenge for the Degree Programme in Social Services. Instead of individual projects, a coordinated strategic approach would be necessary, including in-depth analysis of the steps to be taken on the path towards internationalization. The fact that the development unit is located apart from the rest of the degree programme complicates collaboration between the degree programme and its R&D activities. Student participation in project work is quite random. The fragmentation of the staff's work could also be prevented through closer contacts between the unit's teaching and project activities. The management of work load is insufficient, particularly with regard to the first years of study. Also in other aspects, studies seem to be unevenly scheduled. The problem has been recognized, but solving it at the daily level has not been successful yet. The perspective will be useful when reforming learning and teaching methods as part of the programme's new pedagogical strategy.

The Degree Programme in Media Design operates in a field in which the volume and structures of professional education are repeatedly publicly questioned. Moreover, the professional field changes and develops exceptionally rapidly. The general objective of the programme is to develop competence in modern digital media, specializing chiefly in audiovisual communication, media production, and media education. The strengths of the programme include a wide range of educational offering and flexible programme structures. A variety of practical training placements and contacts with the industry are available to the students. As it turns out, there is a high demand for the education in the labour market, and project-specific offers for cooperation by the other units of JUA are abundant. The degree programme works in close touch with the companies and organizations of Central Finland. The exceptional attractiveness of

the programme guarantees that it receives students with optimal developmental and learning abilities.

On the other hand, one of the challenges of the Degree Programme in Media Design is that people do not know it well and that its students have no realistic picture of their employment prospects. The conflicting estimates regarding the employment rate of Bachelors of Media present some problems. The challenge of making the degree programme better known among the public will even increase, because the programme is currently being thoroughly reformed. Along with the reform, it would be useful to get rid of the young programme's isolation within JUA. The separation between theory and practice is experienced as a problem in the degree programme, which may also reflect the different abilities of students with general upper secondary school background and, on the other hand, those with a vocational background. The education is experienced to include overlapping contents; the situation could be improved by developing teachers' curriculum work. A lot of project learning and independent learning is provided, which is why study guidance should be developed, also emphasizing a stronger role of teachers in guidance and, at a more general level, their pedagogical skills. The assessment practices of the programme are to a certain extent insufficient and even random. The students are not provided enough information on whether their feedback was influential. The feedback concerning practical training should also be systematized. JUA should be utilized more extensively as a media design learning environment in the degree programme, in connection with the solving of problems regarding premises and hardware.

The universities of applied sciences are adopting learning- and competence-based curricula. The degree programmes evaluated here are currently responding to this challenge. Discussion on the competence areas and competences which the education aims at developing also provides a good perspective for clarifying and improving career guidance, which should be developed in every way. The role of students in curriculum work should be strengthened in all the degree programmes – not only as providers of feedback, but also as co-creators of the curriculum.

The cross-evaluations reported in the publication show that all the degree programmes maintain a close liaison with regional businesses and organizations, not least through visiting part-time lecturers from the field and through different projects aiming to develop the industry. The cross-evaluation reports present a number of proposals for developing and improving the degree programmes and their internal processes – in

their simplest form, referring to the work of teachers and students. This demonstrates the synergy of three factors: (a) well-designed and dynamic education, (b) students' good professional competences, gradually developing during the study process, and (c) multidisciplinary project activities. Together these factors form an entity which continuously produces positive cumulative regional impacts in Central Finland and the rest of the sphere of influence.

Keywords: universities of applied sciences, constructive evaluation, quality assurance, degree programme, cross-evaluation of degree programmes, wellness technology, education in social services, education in communication

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

*Matti Hirsilä
Tero Janatuinen
Hanna Hopia
Ulla Mäntylä
Jarmo Rinkinen
Mikael Viitasaari
Maarit Halonen*

1 Hyvinvointiteknologian koulutusohjelman ristiinarviointi

1.1 Tietoja koulutusohjelmasta

Hyvinvointiteknologian ammattikorkeakouluinsinöörin tutkintoon johtava koulutus alkoi Jyväskylän ammattikorkeakoulussa vuonna 1997 ensimmäisenä Suomessa. Vuosittain opiskelun tässä nelivuotisessa (240 opintopistettä) koulutusohjelmassa aloittaa 20 opiskelijaa. Vuonna 2006 ensisijaisia hakijoita hyvinvointiteknologian koulutukseen oli 71, ja tällä hetkellä hyvinvointiteknologiaa opiskelee kaikkiaan 109 henkilöä. Opettajina koulutusohjelman parissa työskentelee kaikkiaan 22 henkilöä – pääasiassa konetekniikasta sekä sosiaali- ja terveysalan kuntoutuksen alalta.

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma kouluttaa insinöörejä, jotka osaavat ideoida, suunnitella ja markkinoida itsenäistä selviytymistä ja turvallisuutta sekä elämän laatua parantavia teknologisia ratkaisuja. Nykyinen AMK-insinöörin tutkintoon johtava koulutusohjelma on toteutettu yhdessä Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan kanssa. Hyvinvointiteknologiassa sovelletaan tekniikan eri osa-alueita, kuten elektroniikkaa, materiaalitekniikkaa, automaatiota tai tuotantotekniikkaa. Tekniikan sisältöjen lisäksi opintoihin kuuluu 24 opintopistettä liikuntabiologian sekä kuntoutuksen opintoja.

Opintojen keskeisiä aihealueita ovat käyttäjäkeskeinen suunnittelu, kotiautomaatio, liikuntateknologia, ihmisen toimintakyvyn mittaamiseen ja edistämiseen liittyvät teknologiat, apuvälinetekniikka ja itsenäinen selviytyminen. Opinnoissa voi suuntautua muun muassa käyttäjäkeskeiseen suunnitteluun, urheilu-, hoito-, apuväline- ja mittalaitesuunnitteluun, ympäristönhallinta- ja kotiautomaatioon sekä yrittäjyyteen.

1.2 Ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelman ristiinarviointiryhmä perustettiin rehtorin päätöksellä. Ryhmän jäsenten valintaperusteina olivat monialainen ammattikorkeakouluopetuksen tuntemus, arviointikokemus sekä kiinnostus tehtävään. Ryhmän puheenjohtajana toimi koulutus-

päällikkö Matti Hirsilä ja jäsenenä opiskelijakunnan edustaja Maarit Halonen, yliopettaja Hanna Hopia, toimitilavastaava Ulla Mäntylä, projektipäällikkö Jarmo Rinkinen ja lehtori Mikael Viitasaari. Sihteerinä toimi laatupäällikkö Tero Janatuinen.

Arviointiryhmä antoi koulutusohjelmalle ohjeet ristiinarvioinnin toteutukseen 5.3.2007. Koulutusohjelman itsearviointiraportti valmistui 30.3.2007. Itsearviointiraportin liitteenä toimitettiin toimintaa kuvaavat tunnusluvut ja niiden analyysi sekä itsearvioinnin taustaselvityksenä käytetty mittarianalyysi.

Itsearviointiraportin laadintaan osallistuivat Hyvinvointiteknologian koulutusohjelman kehitykseen kiinteästi osallistuva Design for Human-tiimi, koulutus­päällikkö, koulutusohjelman opettajat (2 henkilöä), tutkimus- ja kehittämistoiminnasta vastaava henkilö sekä opiskelijaryhmä (4 henkilöä). Kukin ryhmä ja henkilöt haastateltiin teemahaastattelussa. Haastattelijana toimi hyvinvointiteknologian koulutusvastaava, joka myös kokosi vastaukset ja laati itsearviointiraportin koulutus­päällikön johdolla.

Arviointiryhmä vieraili koulutusohjelmassa 18.4.2007. Päivän aikana haastateltiin koulutusohjelman johtoa, henkilöstöä ja opiskelijoita. Johdosta haastateltavina olivat yksikön johtaja Mikko R. Salminen, koulutus­päällikkö Jouko Pitkänen ja koulutusvastaava Matti Siistonen. Henkilöstöstä haastateltiin projektisuunnittelija Mohammed Abioqa, lehtori Anne Rantakaulio ja yliopettaja Harri Peuranen. Opiskelijoista haastatteluun osallistuivat Salla Naukkarinen, Riku Pekkarinen ja Mirka Töyrynen.

Vierailun päätteeksi koulutusohjelmalle annettiin pikapalaute arvioinnin tuloksista. Arviointiryhmän laatima raportti oli koulutusohjelmassa kommentoitavana asiavirheiden osalta 23.–31.5.2007. Arvioinnin palautekokous arviointiryhmän ja koulutusohjelman edustajien kesken pidettiin 25.5.2007. Koulutusohjelma valitsee arvioinnin pohjalta omat kehittämiskohteensa ja laatii niistä kehittämissuunnitelman. Arvioinnin seurantakokous pidetään touko-kesäkuussa 2008.

2 Koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.1 Ammattikorkeakoulun linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Itsearviointiraportin mukaan Jyväskylän kaupunkiseudun aluekeskusohjelma, Keski-Suomen teknologiastrategia, maakunnalliset EU-ohjelma-kauden klusterit ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun osaamiskeskittymät linjaavat hyvinvointiteknologian keskeiseksi toimialaksi alueella. Hyvinvointiteknologiaa pidetään siis itsearviointiraportin mukaan uutena kasvualueena, ja näin alan osaajien tarve Jyväskylän seudulla kasvaa. Tämä asettaa vaatimuksia työvoiman osaamiselle ja sen määrälle. Koulutusohjelmaa on kehitetty laajalta pohjalta ottaen alusta saakka huomioon edellä kuvatut tarpeet sekä sen, että koulutusohjelma vastaa maakunnan strategisiin painopistealueisiin.

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman toiminnan vahvuutena on sen työelämälähtöisyys ja integroituminen maakunnan strategisiin painopistealueisiin. Itsearviointiraportissa todetaan, että Jyväskylän seudulla hyvinvointiteknologia on merkittävässä roolissa alueen eri kehittämissuunnitelmissa. Hyvänä esimerkkinä strategiasuuntautuneesta toimintatavasta toimii WDL hyvinvointiteknologian kehittämissuunnitelma ja siellä käynnistetty käytettävyyslaboratorio (UCDC), joka toteuttaa Keski-Suomen maakunnallista teknologiastrategiaa käytännössä. Arviointivierailulla johdon haastattelussa ilmeni, että osaamiskeskittymän ja koulutusohjelman kehitystyö on toteutettu samanaikaisesti ja kehitystyöstä ovat vastanneet samat henkilöt. Tämä lienee yksi syy siihen, että alueen strategiat on voitu ottaa huomioon koulutusohjelman suunnittelussa. Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella voidaan todeta, että koulutusohjelman kehittämishaasteena on osoittaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioiden konkretisoituminen opetuksen suunnittelussa. Johdon osalta strategiat ja niiden toimintaa ohjaava rooli ovat selviä, mutta niiden konkretisoituminen koulutusohjelmassa eri tasoilla edellyttää vielä panostusta.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioissa (Tutkimus- ja kehitystyön strategia, Keski-Suomen korkeakoulujen aluestrategia) painote-

taan yhteistyön tekemistä yliopistojen ja muiden ammattikorkeakoulujen kanssa. Haastattelussa johto ja henkilöstö kuvasivat pitkäaikaista yhteistyötä Jyväskylän yliopiston kanssa. Lisäksi koulutusohjelma tekee konkreettista yhteistyötä mm. Seinäjoen, Tampereen ja Oulun ammattikorkeakoulujen kanssa yhteisissä hankkeissa ja seminaareissa. Henkilöstö kuvasi haastattelussa yhteistyötä Jyväskylän ammattikorkeakoulun muiden koulutusalojen kanssa, esimerkiksi Informaatioteknologian instituutin ja sosiaali- ja terveystieteiden koulutusyksikön välillä.

Johto painotti arviointivierailun haastattelussa, että pedagoginen strategia ja koulutusalan toimintasuunnitelma ovat suhteellisen uusia, minkä vuoksi niitä ei ole vielä saatu vietyä käytännön opetuksen suunnitteluun. Henkilöstön haastattelussa pedagoginen strategia ja toimintasuunnitelma konkretisoituivat erilaisissa oppimisympäristöissä ja niiden kehittämisessä. Pedagogisen strategian toimeenpano nousee koulutusohjelman selkeäksi kehittämishaasteeksi.

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa pyritään edistämään yrittäjyyttä opintojen aikana. Arviointiryhmälle syntyi arviointiprosessin aikana käsitys, että hyvinvointiteknologian liiketoiminnassa tyypillistä on pienyritysvaltaisuus ja liiketoiminnan perustuminen uusiin innovaatioihin. Tästä syystä yrittäjyyden tukeminen voisi olla koulutusohjelman keskeinen tavoite. Opiskelijoiden haastattelussa ilmeni, että opiskelijat eivät olleet tietoisia yrittäjyydestä yhtenä uravaihtoehtona. Johto totesi haastattelussa, että jos opiskelijalla on selvä urasuunnitelma, hän voi rakentaa yrittäjyyttä tukevan opintopolun. On ilmeistä, että koulutusohjelman tulisi kiinnittää huomiota yrittäjyyden tukemiseen koulutusohjelman opetussuunnitelman laatimisessa ja opiskelijoiden uraohjauksessa.

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan koulutusohjelma on tiiviisti kiinni alueen kehittämisessä uudella toimialalla. Kysymykseksi nousee, ovatko alueen kehitysstrategiat vielä realisoituneet niin pitkälle, että koulutusohjelman tuottama osaaminen pystyttäisiin hyödyntämään alueen liiketoiminnassa. Koulutusohjelma tekee tulevaisuutta ja on tässä mielessä ehkä aikaansa edellä.

2.2 Yksikön omat linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman kehittäminen pohjautuu myös vahvasti tekniikan ja liikenteen yksikön strategioihin, joissa korostuu ns. kolmen k:n linja: koulutus, kehitys ja kansainvälisyys. Koulutusoh-

jelmien määrittelystä ja kehittymisen seuraamisesta vastaa konetekniikan johtoryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti. Itsearviointiraportin mukaan myös konetekniikan tiimit kehittävät koulutusohjelmien sisältöjä vastaamaan elinkeinoelämän haasteisiin. Kolmen k:n linjaus jäi koulutuksen ja kehityksen osalta hieman epäselväksi arviointiprosessin aikana.

Haastattelun perusteella kolmen k:n toimintalinjaus tarkoittaa henkilöstölle koulutusalan vaikutusmahdollisuuksia opintojaksojen suunnittelussa. Henkilöstö piti hyvänä mallia, jossa opintojaksot toteutetaan yhteistyössä muiden opettajien kanssa.

Arviointivierailulla koulutuspäällikkö ja koulutusvastaava totesivat, että tutkimus- ja kehittämistoiminnan kytkeminen paremmin koulutuksen yhteyteen on keskeinen kehittämiskohde. Haasteena on etenkin opiskelijoiden osallistuminen hankkeisiin. Koulutusyksikön johto oli arviointivierailulla sitä mieltä, että opiskelijoita ei ole tarkoitusta laajemmin osallistamaan tutkimus- ja kehittämistyöhön, koska toiminnan vaikutus ulottuu silloin vain harvoihin opiskelijoihin. Sen sijaan yksikön johto piti tärkeänä henkilökunnan osallistumista tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja osaamisen siirtymistä opetuksen kautta opiskelijoille. Linjauksella pyritään siihen, ettei tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ja opetuksessa ole erillistä henkilökuntaa.

Itsearviointiraportin perusteella hyvinvointiteknologian koulutusohjelman kansainvälisyys on saatu vietyä käytännön tasolle. Kansainvälistymistä on kyetty perustelevaan vakuuttavalla verkostolla. Lisäksi englannin kieli on osana päivittäistä toimintaa. Tämä näkyy englanninkielisinä opintojaksoina, kansainvälisenä harjoitteluna ja opettajavaihtona. Koulutusohjelma on koordinoitunut kansainvälisen apuvälinetekniikan intensiiviviikkojen järjestämisestä kolmena vuotena. Tämä on selkeä vahvuus tavoiteltaessa kilpailukykyä ja kansainvälisiä kumppanuuksia. Opettajien kansainvälinen liikkuvuus on ollut aktiivista vuonna 2006. Johto ja henkilöstö pitävät haastatteluiden perusteella painopisteenä kansainvälisen T&K-toiminnan kehittämistä lähitulevaisuudessa.

2.3 Kansainvälisen laatutason ja kilpailukyvyn tavoittelu kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla

Arviointivierailulla johto kertoi, että kansainvälisyysstrategiasta heillä on oma toimintasuunnitelma tehtynä. Itsearviointiraportissa kuvataan, kuinka yhteistyö kansainvälisesti toimivien yritysten sekä yhteistyöoppilaitoksien kanssa on oleellista hyvän laatutason saavuttamiseksi. Tämän

vuoksi koulutusohjelma hakee maailmanluokan osaamista strategisten kumppanuuksien avulla. Koulutusvastaavan mukaan neuvotteluita on käyty mm. yhdysvaltalaisen tutkimuslaitosten kanssa yhteistyön käynnistämiseksi. Koulutusohjelman järjestäjille kansainvälisen apuvälinetekniikan intensiivijaksoille on osallistunut pääosin hyvinvointiteknologian insinööri- ja jatko-opiskelijoita Euroopasta sekä arkkitehtiopiskelijoita ja fysioterapian opiskelijoita. Intensiivijaksolla ovat edustettuina useat eri korkeakoulut eri puolilta maailmaa. Alueellisia yhteistyökumppaneita hankkeessa ovat myös mm. Peurunka, Invalidiliiton Jyväskylän palvelutalo, VTT sekä Alvar Aalto -museo.

Itsearviointiraportin ja haastattelujen perusteella opiskelijat pitävät kansainvälisyyttä opiskelussa myönteisenä asiana, erityisesti kielitaidon karttumisen kannalta. Ulkomaisia luennoitsijoita pidetään hyvinä, ja opiskelijoilla on positiivisia kokemuksia kansainvälisestä harjoittelusta. Opiskelijat kokivat haastattelussa intensiivijaksot tärkeänä osana opiskelijointien kansainvälistymistä. Opiskelijat arvioivat opettajien kielitaidon olevan riittävä englanninkielisten luentojen pitämiseen.

Kansainvälisyysstrategian ohjaavaa vaikutusta koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnitteluun on kuvattu itsearviointiraportissa. Johdon haastattelussa kävi ilmi, että perinteisten kansainvälistymisen keinojen (englanninkieliset opintojaksot ja kv-vaihto) rinnalla halutaan panostaa kansainvälisyyden laajentamiseen. Johto ja henkilöstö painottivat haastattelussa kansainvälisten T&K-hankkeiden luomisen tarpeellisuutta lähitulevaisuudessa. Myös opiskelijoiden kansainvälistä vaihtoa on syytä lisätä.

2.4 Koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen ja tulevaisuuden työelämän vaatimuksia vastaaviksi

Itsearviointiraportissa kuvataan, kuinka koulutusohjelmassa seurataan jatkuvasti tekniikan kehitystä ja alan kehitystrendejä sekä käydään keskusteluja yritysten edustajien kanssa. Haastattelussa selvisi, että koulutusohjelmassa on käytössä viikkopalaverikäytäntö. Näissä palavereissa käsitellään muun muassa toimialaa käsitteleviä ajankohtaisia asioita. Myös ulkopuolisia tahoja, mm. rahoittajia, on osallistunut viikkopalaveriin. Itsearviointiraportin mukaan WDL hyvinvointiteknologian kehittämisohjelma ja siellä käynnistetty käytettävyydelaboratorio (UCDC) ovat luoneet ammattikorkeakoululle ja koulutusyksikölle osaamista ja resursseja käyttäjakeskeiseen suunnitteluun, tuotekehitykseen ja tuotteis-

tamiseen. Tekniikan ja liikenteen yksikön hyvinvointiteknologian tuotekehitystiimissä on valmisteltu osaamiskeskittymäsuunnitelma yhteistyössä eri ammattikorkeakoulujen ja alueen yhteistyökumppaneiden kanssa. Keskittymän osaamisalueeksi on määritetty ihmisläheinen tuotekehitys ja tuotteistaminen ja erityisosaamisalueeksi käyttäjä- ja käytettävyytutkimus. Osaamiskeskittymän työnimeksi on valittu Design for Human (DfH). Itsearviointiraportin mukaan käyttäjäystävällisyys teknologiassa on määritelty alueelliseksi ”uudeksi avaukseksi” Keski-Suomen maakunnallisessa teknologiastastrategiassa.

Itsearviointiraportin perusteella yksikön vahvuuksia ovat opetussuunnitelmien joustavuus ja ammattikorkeakoulun ulkopuolisen osaamisen hyödyntäminen. Suunnittelutyössä käytetään apuna myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Koulutusohjelmassa pidetään säännöllisiä kokoontumisia, joissa seurataan koulutusohjelman kehitystä sekä kehitetään sisältöjä vastaamaan elinkeinoelämän haasteisiin. Itsearviointiraportin perusteella tiimien toiminta on systemaattista ja ne kehittävät jatkuvasti koulutusohjelmien sisältöjä. Itsearviointiraportista ja haastatteluista välittyy kuva siitä, että yksikössä seurataan aktiivisesti alalla tapahtuvaa kehitystä. Tätä tukevat hyvät verkostot sekä WDL. Myös yhteistyö Jyväskylän yliopiston kanssa sekä henkilöstön työelämäyhteydet ovat yksikön vahvuuksia.

Itsearviointiraportissa viitataan alueen strategioihin, joissa korostetaan ennakkoinnin merkitystä. Itsearviointiraportin perusteella ei kuitenkaan selviä, miten koulutusohjelma kerää ennakkointitietoa alueen muuttuvista osaamisvaatimuksista ja alan kehittymishaasteista ja -tarpeista ja miten saatu tieto vaikuttaa opetuksen suunnitteluun. Tiedonkeruu perustuu raportin perusteella tällä hetkellä opettajien yritysverkostoihin ja yritysten kanssa tehtäviin erilaisiin harjoitustöihin. Haastattelussa kävi ilmi, että johdon mielestä ennakkointitieto saadaan työelämän ja koulutusohjelman henkilökunnan vuoropuhelusta. Organisaation toimintatapa ei johdon mielestä edellytä tiedon dokumentointia, vaan se välitetään keskusteluiden kautta. Haastattelun perusteella osa henkilöstöstä dokumentoi seminaarista saatavan tiedon ja näin välittää sitä eteenpäin. Henkilöstö piti tätä hyvänä käytänteenä. Henkilöstö vahvasti keskustelemaan organisaation olemassaolon. Koulutusohjelmassa on jatkossa syytä pohtia, onko nykyinen toimintatapa riittävä tulevaisuudessa tarvittavan osaamisen systemaattiseen ennakkointiin.

2.5 Koulutusohjelman opetussuunnitelman laatiminen

Itsearviointiraportin mukaan opetussuunnitelmat laaditaan yhteistyössä alan muiden asiantuntijoiden kanssa ammattikorkeakoulun asettamien puitteiden pohjalta työelämän tarpeet huomioon ottaen. Tutkimus- ja kehittämistoiminta tuo näkökulmia suoraan työelämän vaatimuksista ja tulevaisuuden näkymistä koulutusohjelmaan. Itsearviointiraportissa todetaan, että näin opetusta ja tutkimus- ja kehittämistoimintaa voidaan suunnata haluttuun suuntaan.

Itsearviointiraportissa kerrotaan, että Hyvinvointiteknologian koulutusohjelmassa toimivat asiantuntijatiimit kokoavat ja suunnittelevat koulutusohjelman ja opetussuunnitelmien sisällöt. Yrityskontakteissa käydään läpi opintojaksojen sisältöjä ja koulutusohjelman rakennetta. Opetussuunnitelmatyössä käytetään hyväksi kaksi kertaa vuodessa koontuvaa koulutusohjelman neuvottelukuntaa, jossa on alan yritysten ja opiskelijoiden edustus. Johto ja henkilökunta pitivät haastattelussa tärkeänä neuvottelukunnan roolia opetussuunnitelman laatimisessa. Osa haastatelluista opiskelijoista oli tietoisia neuvottelukunnasta, mutta he eivät osanneet kuvata sen roolia opetussuunnitelmatyössä. Johto korosti haastattelussa henkilökunnan näkemyksen tärkeyttä opetussuunnitelman sisältöä suunniteltaessa.

Opetussuunnitelmatyö on vastuutettu itsearviointiraportin mukaan siten, että kokonaisuudesta päävastuun kantaa koulutuspäällikkö. Koulutusvastaava vastaa opetussuunnitelmarungosta, ja tähän työhön osallistuvat yliopettajat ammatillisten tiimiensä kanssa sekä tarpeen mukaan ulkopuoliset asiantuntijat opintojaksojen sisältöjen osalta. Tiimeihin kuuluu koko konetekniikan henkilöstö. Neuvottelukunnan kommenttien jälkeen lopullisen hyväksynnän opetussuunnitelmalle antaa koko koulutusohjelman henkilöstö yhteisessä kokoontumisessa.

2.6 Opetuksen tarjonta- ja toteutussuunnitelmien laadinta

Itsearviointiraportin perusteella opetustarjonnan ja -toteutuksen suunnittelu on hyvin organisoitu. Koulutuspäällikkö vastaa resurssien hankinnasta sekä toteutussuunnitelman laadinnasta. Koulutusohjelman rakenne ohjaa suunnittelua. Resurssisuunnitteluprosessi aikatauluineen on kuvattu konetekniikan pelisääntökansiossa. Prosessiin osallistuvat

koulutusohjelmavastaava, koulutusohjelmasihtööri sekä osaamistiimit. Prosessi sisältää vastuumääritykset, peruskuormituksen, hienosäädön, aikataulut ja muutosten tekemisen.

2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Itsearviointiraportin mukaan opintokokonaisuudet kuuluvat tiimien vastuualueeseen. Opettajat suunnittelevat opintokokonaisuudet yhdessä koulutusohjelmavastaavan kanssa. Jokaiselle opintojaksolle on nimetty vastuupettaja. Nämä opettajat laativat opintojaksosuunnitelmat tiimeihin tukeutuen.

Opintojakson alussa opintojaksosuunnitelma esitellään opiskelijoille, jotka pääsevät myös vaikuttamaan sen sisältöön. Opiskelijat voivat vaikuttaa opintojaksojen sisältöön ja toteutukseen myös vapaamuotoisella opintojakson puolivälin palautekyselyllä. Haastattelun perusteella opiskelijat pitivät tätä hyvänä käytänteenä ja vaikutusmahdollisuutena. Opintojaksosuunnitelmissa otetaan huomioon myös edellisten vuosien kokemukset ja palautteet. Itsearviointiraportissa korostetaan, että erityisesti opettajien kannalta opintojaksosuunnitelma on oleellinen raportti toteutumasta jatkoakin ajatellen. Johto ja henkilöstö kertoivat haastattelussa, että oppimisympäristöjä ja opintojaksoja kehitetään palautteiden, ristiinarvioinnin, auditoinnin ja EFQM-arvioinnin perusteella.

Opiskelijoiden haastattelussa nousi esille tarve kerran lukukaudessa toteutettavalle foorumille, jossa opiskelijat voisivat vaikuttaa koulutusohjelman kehittämiseen. Haastattelussa selvisi, että koulutusohjelmassa on jo suunniteltu keskustelufoorumin perustamista sähköiseen oppimisympäristöön.

3 Koulutusohjelman opetuksen toteutus

3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelman itsearviointiraportin mukaan opetus on käytännönläheistä. Opetuksen toteutuksessa laboratorio- ja projektityöskentelyllä on merkittävä osuus. Englanninkielinen opetus-tarjonta koetaan myös vahvuutena. Erilaisia oppimisympäristöjä hyödynnetään opetuksessa ja niitä kehitetään jatkuvasti.

Itsearviointiraportin perusteella voidaan todeta, että opetuksen pedagogisia linjauksia ei ole selkeästi määritelty. Opetuksen toteuttamisen linjaukset ovat pääosin opettajakohtaisia. Nämä mahdollistavat monipuoliset pedagogiset ratkaisut, mutta riskinä voivat olla suuret vaihtelut opetuksen laadussa. Jatkossa pedagoginen toimintasuunnitelma luonee perustan opetuksen yhtenäisille linjauksille.

Arviointivierailulla henkilökunta korosti opettajan henkilökohtaista otetta opetuksessa. Opetuksen kehittäminen perustuu saatuun palautteeseen. Opettajien kertoman mukaan opetus suunnitellaan yhdessä. Näin moni opettaja pääsee osalliseksi oppimisympäristön kehittämiseen. Tätä pidetään hyvänä toimintamallina.

3.2 Opiskelijan oppimisen tukeminen ja ohjaus

3.2.1 Henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laadinta ja uraohjaus

Opiskelijoiden palautteen perusteella hyvinvointiteknologian koulutusohjelmassa henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS) jää osittain tekniseksi suoritukseksi vailla uraohjauksellista funktiota. Opiskelijoiden mukaan opintojen alkuvaiheessa on epäselvää, kuinka omia opintoja voisi suunnata. Opiskelijat kokevat opettajatutorin roolin opiskelun etenemisen seurannassa myönteisenä. Itsearviointiraportissa HOPSin toteutumisen seuranta esitetään kuitenkin kehittämiskohtena.

Arviointivierailulla opiskelijoiden kommentteissa tuli esille, että valmistuvan hyvinvointiteknologian opiskelijan valttikortit työmarkkinoilla ovat 3D-mallintamiseen ja piirtämiseen liittyvä osaaminen. Moni työllistyykin juuri näillä taidoilla ja saattaa päätyä esim. paperikoneen osien

suunnittelijaksi tai piirtäjäksi. Näyttää siltä, että koulutusohjelman vahvuutena on se, että opiskelija saa monipuolisen ja työelämän kannalta käyttökelpoisen osaamis pohjan. Avoimeksi kysymykseksi jää kuitenkin se, onko tarkoituksenmukaista, että opiskelijat päätyvät työtehtäviin, joissa koulutuksen ydinkompetenssit jäävät hyödyntämättä. Tässä keskeiseen sijaan nousee uraohjauksen kehittäminen, jotta opiskelijat paremmin tunnistaisivat ydinosamistaan hyödyntävät työllistymismahdollisuudet. Yrittäjyyttä tulisi markkinoida opiskelijoille yhtenä uramahdollisuutena nykyistä vahvemmin.

Itsearviointiraportin mukaan opettajat seuraavat työelämän vaatimusten kehittymistä ja välittävät tätä tietoa myös opiskelijoille. Opiskelijoiden ammatillisen orientaation kehittymisen kannalta olisi kuitenkin tarpeen kehittää käytänteitä, joilla opiskelijoiden työelämäntuntemusta vahvistettaisiin enemmän jo opintojen alkuvaiheessa. Opiskelijoiden haastattelun perusteella näyttää siltä, että nykyisessä toteutusmallissa opiskelijoiden käsitys työelämän tehtävistä avautuu opiskelijoille vasta opintojen loppuvaiheessa. Ongelma on koulutusohjelmassa jo tunnistettu. Johto totesi haastattelussa, että tavoitteena on työelämäntuntemuksen varhentaminen.

3.2.2 Harjoittelun ohjaus

Itsearviointiraportin mukaan hyvinvointiteknologian koulutusohjelman vahvuutena on kaikkien harjoittelun osapuolien sitouttaminen harjoitteluprosessiin ja sen tavoitteisiin yhteisen aloituspalaverin sekä siinä sovitun harjoittelusuunnitelman avulla. Arviointivierailulla saadun opiskelijapalautteen pohjalta olisi syytä edelleenkin varmistaa ja vahvistaa yritysten sitoutumista harjoittelun tavoitteisiin koko prosessin aikana esim. väli- ja loppupalaverien. Arviointivierailun aikana opiskelijat totesivat, että yritysten sitoutuminen harjoitteluprosessiin on vaihtelevaa.

Arviointivierailulla opiskelijat kertoivat, että harjoittelun aikaiset työtehtävät eivät aina tue insinööritaitojen kehittymistä. Koulutusohjelman kehittämiskohteena on oppimista tukevien tehtävien lisääminen osaksi harjoittelua.

3.2.3 Opinnäytetöiden ohjaus

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelman kaikki opinnäytetyöt ovat työelämälähtöisiä. Itsearviointiraportissa opinnäytetyöprosessin selkeäksi

vahvuudeksi todettiin kaikkien osapuolien sitouttaminen ja tavoitteiden selkeyttäminen aloituspalaverin avulla. Koska opinnäytetyöt tehdään tilaajan tarpeeseen, on ilmeistä, että he myös osallistuvat työn ohjaukseen. Arviointivierailun pohjalta kehittämiskohteeksi nousee tilaajan sitoutumisen varmistaminen myös työn edetessä.

3.2.4 Opetus- ja opiskelumenetelmien valinta ja erilaisten oppimistyylien huomioon ottaminen

Itsearviointiraportin perusteella koulutusohjelman vahvuutena on se, että opiskelijoita kannustetaan itsenäiseen ajatteluun ja ongelmaratkaisuun. Massaluentoja ei opetuksessa ilmeisestikään voi välttää etenkin opintojen alkuvaiheessa, mutta oppimista tukevia pedagogisia ratkaisuja niihinkin on mahdollista kehittää.

Itsearviointiraportin mukaan opetuksen kehittämisessä opiskelijapalautteella on tärkeä rooli. Opetusmenetelmien kehittämisessä voisi reflektoinnin ohella lisätä ennakoivaa kehittämistä esim. yhteissuunnittelulla ja asiantuntijakonsultaatiolla. Yhteissuunnittelu voi myös antaa yksittäisille opettajille uusia ideoita oman opetuksen kehittämiseen. Yhteissuunnittelua jo nykyiselläänkin tehdään, mutta pedagogista yhteissuunnittelua voisi entisestään kehittää.

3.2.5 Oppimista edistävien oppimisympäristöjen ja työelämäyhteyksien rakentaminen

Itsearviointiraportin mukaan hyvinvointiteknologian koulutusohjelmassa on tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuloksena saatu kehitettyä laadukas käytettävyyslaboratorio, jota voidaan hyödyntää opetusympäristönä monipuolisesti. Myös henkilökunnan runsaat kontaktit työelämään ja työelämätarpeiden tunnistaminen ovat koulutusohjelman vahvuuksia. Työelämäyhteyksien ja niissä syntyvän tietämyksen jakaminen henkilöstölle tapahtuu säännöllisten palaverien ja keskusteleavan toimintakulttuurin avulla.

Työelämäyhteyksien kehittäminen koulutusohjelmassa pohjautuu arviointiryhmän käsityksen mukaan pääasiassa henkilötason toimintaan. Koulutusohjelmassa voisi olla tarpeen luoda yhteinen suunnitelma työelämäyhteistyön kehittämiseksi. Toiminnan tueksi voisi harkita kevyen dokumentointijärjestelmän kehittämistä.

3.3 Työelämäyhteyksien ja T&K-työn hyödyntäminen oppimisessa ja opetuksessa

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman opinnäytetöiden ja harjoitustöiden aiheet tulevat työelämän tarpeista. Vierailevia asiantuntijoita ja luennoitsijoita käytetään runsaasti, ja opiskelijat kokevat sen hyödyllisenä. Tutkimus- ja kehittämistyön avulla koulutusohjelma voi ylläpitää perusopetuksen ajantasaisia laitekantoja ja voi näin tarjota opiskelijoille osallistumismahdollisuuksia käytännön projekteihin.

Itsearviointiraportissa kerrotaan, että opettajilla on tiiviit kontaktit työelämään täydennyskoulutuksen, konsultointipalvelujen, projektitöiden, opinnäytetöiden sekä ohjatun harjoittelun muodossa. Yhteistyö perustuu vahvoihin yritysverkostoihin ja viimeiseen tietämykseen alasta. Johdon ja henkilöstön haastattelut vahvistivat käsitystä opettajien tiiviistä kontaktista työelämän kanssa. Arviointivierailulla johto kertoi, että työelämäkontaktit perustuvat verkostoihin ja kontaktit pyritään rakentamaan usean henkilön varaan. Arviointiryhmälle syntyi kuitenkin vaikutelma, että hyvinvointiteknologian toimialan tuntemus ja kokonaisuuden kehittäminen on pitkälti yhden henkilön, koulutusvastaavan, varassa.

Itsearviointiraportista syntyvä kuva työelämäyhteistyöstä ja sen merkityksestä opiskelussa on ristiriitainen. Raportissa todetaan, että yhteistoimintaa opiskelijoiden ja yritysten välillä on opiskelun eri vaiheissa. Toisaalta opiskelijoiden antaman palautteen mukaan yhteistyötä yritysten kanssa tulisi olla enemmän. Arviointivierailulla opiskelijat totesivat, että opettajien työelämäkontaktit heijastuvat opetukseen asiantuntevuutena.

Arviointivierailulla johto totesi, että opiskelijoiden osallistuminen tutkimus- ja kehittämistyöhön on toissijaista ja siihen käytännössä pystyvät osallistumaan vain harvat. Tavoitteena sen sijaan on, että mahdollisimman moni opettajista osallistuu tutkimus- ja kehittämistyöhön. Se on keskeisin ammatillisen asiantuntijuuden kehittämismuoto. Arviointiryhmän näkemyksen mukaan koulutusohjelman haasteena on se, miten tutkimus- ja kehittämistoiminta ja sen tulokset välitetään myös opiskelijoille.

3.4 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välinen yhteistyö

Itsearviointiraportin perusteella yksikön vahvuutena on sisäinen yhteistyö tekniikan ja liikenteen koulutusyksikössä ja ulkopuolisten vierailijaluennoitsijoiden hyödyntäminen.

Arviointivierailulla johto totesi, että sosiaali- ja terveystieteiden koulutusyksikkö on pitkäaikaisin yhteistyökumppani. Myös Informaatioteknologian instituutin kanssa tehdään laboratorio-, laite- ja tilayhteistyötä. Henkilökunnan mukaan myös matkailu-, ravitsemis- ja talousalaan ja hyvinvointimatkailuun liittyvää yhteistyötä on tehty. Samoin liiketalouden koulutusyksikön asiantuntijoita on hyödynnetty opetuksessa.

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma on monialainen, mutta itsearviointiraportin mukaan ammattikorkeakoulun monialaisuutta ei kuitenkaan vielä hyödynnetä riittävästi. Opiskelijat kokevat, että vapaasti valittavista opinnoista tiedottamista ja niiden markkinointia pitäisi kehittää.

3.5 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Itsearviointiraportissa todetaan, että opintojaksojen toteuttamisessa on mukana opettajia useilta eri osaamisalueilta. Tiimityöskentelyn avulla pyritään tukemaan opettajien yhteistoimintaa ja siihen panostetaan resursseja. Henkilöstön haastattelussa yhdeksi yhteistyömuodoksi mainittiin eri opettajien asiantuntemuksen hyödyntäminen opinnäytetöiden ohjauksessa. Niin opettajat kuin opiskelijatkin kokevat yhteistyön edelleen kehittämiskohteena.

3.6 Opintojaksojen toteutuksen ajoitus

Itsearviointiraportin mukaan opintojaksojen ajoituksen suunnittelusta vastaavat koulutuspäällikkö ja koulutusvastaava. Ajoitus perustuu koulutusohjelman rakenteeseen, opetussuunnitelmaan ja käytettävissä oleviin resursseihin.

Arviointivierailun haastattelussa opiskelijat totesivat opintojen etenevän pääosin annetun aikataulun mukaisesti eikä opiskelijakohtaista mukauttamismahdollisuutta juurikaan koeta olevan. Opettajat kertoivat haastattelussa, että opiskelijat voivat tarvittaessa suorittaa opintojaksoja myös muussa kuin annetussa aikataulussa. Perusopinnoissa opintojen joustavuus on vähäisempää kuin ammatillisissa opinnoissa.

4 Koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen

Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointia ja varmistamista tehdään itsearviointiraportin mukaan tekniikan ja liikenteen koulutusyksikön laatujärjestelmän mukaisilla palautejärjestelmillä. Palautejärjestelmiin kuuluvat valmistumisvaiheen kyselyt, työnantajakyselyt sekä vuosi valmistumisen jälkeen -kyselyt. Myös työllistymisastetta ja opiskelijoiden sijoittumista työelämään sekä opinnäytetöiden toteutumaa seurataan. Opinnäytetöiden aiheet kertovat työelämän tarpeista ja opetuksen toteutumisesta. Opetussuunnitelmia käsitellään myös neuvottelukunnassa. Koulutusohjelma käyttää opetussuunnitelman tavoitteiden arvioinnissa hyväkseen kansallisia ja kansainvälisiä verkostojaan. Lisäksi jatkuvaa palautetta saadaan epävirallisten henkilökohtaisten kontaktien kautta elinkeinoelämästä.

Itsearviointiraportin perusteella opiskelijat odottavat, että heille viestitään enemmän yritys yhteistyöstä ja koulutusohjelman tavoitteiden toteutumisesta. Koulutusohjelmassa on paljon työelämäkontakteja ja oppimisympäristöjä, mutta opiskelijoiden näkökulmasta ne eivät konkretisoidu riittävästi etenkin ensimmäisinä opiskeluvuosina. Koulutusohjelma on nostanut tämän yhdeksi kehittämiskohteeksi.

Itsearviointiraportin perustella jää epäselväksi, miten kompetenssien kehittymistä arvioidaan koulutusohjelmassa. Arviointivierailun aikana kävi ilmi, että alan kompetenssit on nykyisessä toiminnassa otettu huomioon ja että koulutusohjelman edustajat ovat olleet laatimassa uusia valtakunnallisia kompetenssikuvauksia.

4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman neuvottelukunta osallistuu välillisesti koulutusohjelman toteutuksen ja tulosten arviointiin.

Arviointivierailun perusteella voidaan todeta, että neuvottelukunnan kokoonpano on kattava. Siihen kuuluu edustajat Jyväskylän Seudun Kehittämisyhtiöstä, Keski-Suomen sairaanhoitopiiristä, yritysten edustajia niin pk-sektorilta kuin suuryrityksistäkin sekä kaksi opiskelijajäsentä.

Valmistuneiden opiskelijoiden työnantajille tehdään vuosittain kysely sekä valmistuneille itselleen vuosi valmistumisen jälkeen -kysely. Myös opettajat käyvät henkilökohtaisia palautekeskusteluja työelämän edustajien kanssa. Jokaisessa opinnäytetyössä ja projektityössä on arvioijana ohjaajan lisäksi myös toimeksiantajan edustaja.

Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat näkevät koulutusohjelman tulosten arvioinnin toteutuvan työllistymisenä. He toivovat opettajilta työelämän tuntemusta sekä opetukseen nykyistä enemmän vierailijaluennoitsijoita. Arviointivierailun perusteella opiskelijat näyttävät kokevan, että opettajat eivät tunne työelämän odotuksia riittävästi, vaikka yhteys työelämään on olemassa. Opiskelijat toivoivat nykyistä enemmän työelämälähtöisiä esimerkkejä ja case-opetusta osaksi opetusta myös siitä syystä, että näin hyvinvointiteknologian ala tulisi opiskelijoille tutuksi. Vierailukäynnin aikana kävi myös ilmi, että opiskelijoilla ei ole selkeää kuvaa siitä, miten koulutusohjelman tuottama osaaminen vastaa työelämän osaamistarpeita. Tämä haaste on koulutusohjelmassa tunnistettu, ja vierailukäynnin aikana kävi ilmi, että johdon tavoitteena on varhentaa opiskelijoiden toimialatuntemusta opintojen alkuvaiheeseen.

4.3 Opintojaksojen toteutuksen onnistumisen arviointi

Itsearviointiraportin mukaan opintojakson toteutuksen onnistumisen arviointi on toteutettu laatujärjestelmän mukaisella opintojaksopalauteella (väli- ja loppukysely). Lisäksi keskusteluja käydään asianomaisten henkilöiden kanssa (suora välitön palaute). Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat näkevät arvioinnin opintojaksopalauteena. Tämä käsitys vahvistui myös vierailukäynnin aikana opiskelijoiden haastattelussa. Itsearviointiraportissa opiskelijat nostivat kehitysajatuksena esiin opintojaksopalauteen ja suullisen palautekeskustelun yhdistämisen. Opiskelijat kokevat, että he saavat helpommin suoraa palautetta kuin kehittävää kritiikkiä.

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelma valitsee vähintään kolme kehitettävää opintojaksoa lukukausittain käyttäen hyväksi mm. asianomaisten opintojaksojen kyselytulosten useamman vuoden kehitystrendejä. Samalla tuloksia peilataan koko koulutusohjelman kehitystarpeisiin.

Itsearviointiraportin perusteella opintojaksojen toteutuksen onnistumisen arvioinnista ei välity selkeätä kuvaa. Edelleen itsearviointiraportin pohjalta syntyy kuva, että palautteessa keskitytään positiiviseen palautteeseen. Suullisten palautekeskustelujen käyttöä kannattaa edelleen laajentaa.

4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi

Itsearviointiraportista käy ilmi, että opiskelijoiden oppimista arvioidaan tenteillä, harjoitustöillä, suoralla arvioinnilla (jatkuva seuranta), oppimispäiväkirjoilla ja laboratoriotöillä. Opintojen loppuvaiheessa arvioidaan opinnäytetyön avulla kokonaisvaltaisesti opiskelijan oppimaa. Arviointia tehdään lisäksi laatujärjestelmän mukaisella opintojaksopalautteella (väli- ja loppukysely) sekä keskusteluissa asianomaisten henkilöiden kanssa suorana välittömänä palautteena. Tämän koetaan onnistuvan lähinnä pienryhmissä. Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat näkevät oppimisen arvioinnin tentteinä ja harjoitustöinä, joissa palautekeskustelua pidetään jossain määrin tärkeänä.

Opiskelijoiden oppimisen arvioinnissa käytettävät kriteerit jäivät ristiinarviointiprosessin aikana epäselviksi. Myöskään opiskelijan itsearvioinnin rooli arvioinnin kokonaisuudessa ei selkiintynyt. Arviointivierailulla henkilöstö totesi, että itsearvioinnin käyttö vaihtelee opintojaksoittain ja jokaiseen toimeksiantona tehtävään projektiin sisältyy itsearviointi. Itsearviointiraportin ja haastattelujen perusteella ei ole selvää, miten oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota työelämässä tarvittavien ominaisuuksien arviointiin.

Vierailukäynnillä kävi ilmi, että opintojaksojen arviointikriteerit ovat opiskelijoiden tiedossa opintojakson alkaessa. Osa opettajista kertoo kriteerit suullisesti ja osa antaa ne kirjallisena. Yhdenmukainen käytäntö voisi selkeyttää opintojaksojen arviointia erityisesti opiskelijoiden näkökulmasta, koska opiskelijoiden mukaan kaikkien opintojaksojen arviointikriteerit eivät ole selkeästi tiedossa.

4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Itsearviointiraportissa todetaan, että koulutusohjelman kehittämistyössä seurataan laatujärjestelmän mukaista arviointi- ja palautetietoa, mutta se ei kuitenkaan yksin ohjaa koulutusohjelman kehittämistä. Koulutusohjel-

man kehittäminen perustuu lähtökohtaisesti elinkeinoelämän tarpeisiin. Palautteessa esille tulevat asiat pyritään ottamaan huomioon opintojaksojen kehittämisessä.

Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat toivoivat arviointitietoa hyödynnettävän, mutta käytännössä opiskelijoiden on vaikea nähdä palautteensa vaikutuksia. Tämän vuoksi opintojakson puolivälin palaute on tärkeä. Itsearviointiraportissa todetaan, että opintojaksokyselyssä hyväksyntärajan alituksia ei ole ollut. Mikäli alituksia olisi, korjaavat toimenpiteet suunnitellaan kehitysehdotukseen. Laatupäällikkö seuraa korjaavien toimenpiteiden vaikuttavuutta seuraavan toteutuksen opintojaksokyselyn tuloksien avulla.

Opiskelijoiden mielestä tärkeää olisi palautekeskustelujen kehittäminen ja jatkuva seuranta, jotta koulutusohjelman tuottama osaaminen vastaa työelämän vaatimuksia. Vierailukäynnin aikana tuli ilmi, että opiskelijat toivovat tietoa suuntautumismahdollisuuksista palvelemaan opiskelijoiden ammatillista suuntautumista.

Ennakointitiedon merkitys koulutusohjelman toiminnan kehittämisessä jäi itsearvioinnissa vähälle huomiolle. Koulutusohjelman kannattaa pohtia, antaako tieto elinkeinoelämän tämän hetken tarpeista oikean kuvan alan osaamistarpeista pidemmällä aikavälillä. Myös opiskelija-palautteen nykyistä laajempaa hyödyntämistä voisi harkita, sillä itsearviointiraportissa opiskelijoiden antaman palautetiedon hyödyntäminen jää vähäiseksi ja sattumanvaraiseksi.

4.6 Seuraavat keskeiset vaiheet koulutusohjelman kehittämisessä

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman seuraavat keskeiset kehitysvaiheet ovat

- DfH, Design for Human -osaamiskeskittymän kehittäminen (laboratorio sekä huippuosaaminen aihealueella)
- syventävien opintojaksojen demoharjoitusten rakentaminen DfH-laboratorioympäristöön
- koulutusohjelman moduulirakenteen kehittäminen yhdessä muiden koneteknisten koulutusohjelmien kanssa.

Itsearviointiraportin mukaan edellä mainittujen kehittämiskohteiden taustalla on jatkuva elinkeinoelämän tarpeiden tunnistaminen ja suunnitelmien arviointi yhdessä alan asiantuntijoiden kanssa. Valittujen kehittämiskohteiden yhteyttä itsearvioinnissa havaittuihin puutteisiin ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun keskeisiin strategisiin tavoitteisiin ei itsearviointiraportissa tuoda esille.

Itsearviointiraportin perusteella voidaan todeta, että koulutusohjelmaa kokonaisuutena koskevana kehittämishaasteena on olemassa olevan laatujärjestelmän ja konkreettisen toiminnan välisen yhteyden tiivistäminen. Arviointivierailulla syntyi vaikutelma, että sidosryhmäyhteistyössä kertyvä tieto ei välity opiskelijoille riittävässä määrin. Yhtenä keinona tilanteen parantamiseen voisi olla opiskelijoiden nykyistä tiiviimpi kytkeminen tutkimus- ja kehittämisprojekteihin. Opiskelijoiden haastattelun perusteella voidaan todeta, että vuorovaikutus opiskelijoiden ja koulutusvastaavan välillä on välitöntä, mutta tämä ei koske koko koulutusohjelmaa. Johdon haastattelussa kävi ilmi, että koulutusohjelmassa ollaan kiinnittämässä huomiota viestinnän kehittämiseen.

Koulutusohjelman kehittämishaasteena voisi olla myös alumnien nykyistä tehokkaampi hyväksikäyttö. Itsearviointiraportin perusteella kehittämishaasteena voidaan nähdä myös opettajien työelämään liittyvän asiantuntijuuden kehittäminen. Konkreettiseksi kehittämisalueeksi voisi nousta myös opiskelijoiden toiveiden mukaisten vierailijaluennoit-sijoiden nykyistä laajempi käyttö. Itsearviointiraportin perusteella myös määrämuotoisen työelämäpalautteen kehittäminen voisi olla harkinnan arvoista. Myös koulutusohjelman suuntautumismahdollisuuksia voisi avata nykyistä paremmin opiskelijoille. Palautekeskustelujen kehittäminen voisi olla myös yksi kehittämisa-alue.

5 Koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet

5.1 Tukipalvelut koulutusohjelman perustehtävän toteuttamisen edistäjinä

Tukipalveluita ovat

- laatu ja arviointityö
- viestintäpalvelut
- kirjasto- ja tietopalvelut
- T&K-kehittämisspalvelut
- tietohallintopalvelut ja mikrotuki
- opintotoimiston palvelut
- kv-toimiston palvelut
- ura- ja rekrytointipalvelut
- talous-, henkilöstö- ja tilapalvelut
- opiskelijaterveydenhuolto, työterveyspalvelut.

Itsearviointiraportin mukaan kirjaston tietopalvelut palvelevat erinomaisesti niin opiskelijoita kuin opettajiakin. Johto, henkilöstö ja opiskelijat vahvistivat asian myös arviointipäivän haastatteluissa. Myös tietohallinto ja mikrotuki toimivat itsearviointiraportin mukaan hyvin.

Itsearviointiraportissa todetaan, että opintotoimiston palveluihin ovat tyytyväisiä niin opiskelijat kuin henkilöstökin. Opiskelijat pitävät toimivina myös kv-toimiston palveluja. Opiskelijoiden tyytyväisyys opintotoimiston ja kv-toimiston palveluihin kävi ilmi myös arviointipäivän haastattelussa. Palvelut ovat olleet toimivia sekä siirto-opiskelijan että kansainväliseen vaihtoon lähteneen opiskelijan näkökulmasta.

Henkilöstön työterveyspalveluja pidetään itsearviointiraportissa toimivina, mikä vahvistettiin myös henkilöstön haastattelussa arviointivierailulla. Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat pitävät saamaansa hammashuoltoa puutteellisena. Sen sijaan terveydenhoitaja- ja lääkäripalvelut ovat opiskelijoiden mielestä toimivia.

Henkilöstö ilmaisi arviointipäivän haastattelussa olevansa tyytyväinen tilapalveluihin. Kriittinen kommentti kohdistui kuitenkin tilojen remontoimisesta aiheutuvaan muuttoon. Juuri saneerattu laboratorio joudutaan siirtämään muualle, kun tilat tarvitaan remontoitavista tiloista siirtyvän henkilöstön väistötiloiksi. Lievää tyytymättömyyttä kohdistui myös talouspalveluihin lähinnä projektitoiminnan näkökulmasta.

Itsearviointiraportissa todetaan, että laatutyö on vierasta opiskelijoille. Markkinointi- ja viestintäpalvelut näkyvät opiskelijoille hakuvaiheessa. Ura- ja rekrytointipalvelut eivät konkretisoidu opiskelijoille. Arviointivierailun haastattelussa johto totesi, että opintopolun loppupäässä eivät ura- ja rekrytointipalvelut näyttäyty ollenkaan tai ne jäävät hämäräksi. Esimerkiksi rekrytointipyyntöjä tulee sekä yksikköön että keskitettyihin palveluihin. Johdon mukaan tulisi selkiyttää, mitä palvelua tarjotaan suoraan koulutusohjelmassa ja mitkä palvelut järjestetään keskitetysti. Arviointivierailulla haastatelluilla opiskelijoilla ei ollut odotuksia ura- ja rekrytointipalveluiden suhteen.

Tukipalveluilta toivotaan itsearviointiraportissa yksiköiden tarpeiden parempaa ymmärtämistä. Koulutusohjelmien erityispiirteet toivotaan otettavan huomioon. Arviointivierailun haastattelussa johdon edustaja totesi, että sellaisia tukipalveluja pidetään hyvinä, jotka eivät edellytä yksiköiltä raportointia ja ylimääräistä työtä ja jotka ovat valmiita palvelemaan yksikköä.

Itsearviointiraportissa toivotaan myös tukipalveluiden vastuiden selkiyttämistä ja resurssien käytön tehostamista. Sekä itsearviointiraportissa että henkilöstön haastattelussa korostettiin sisäistä asiakkuutta todeten, että yksikkö ja koulutusohjelma ovat palveluiden ostajia. Esimerkiksi raporttien tulisi olla koulutusohjelman käytössä luvattuna ajankohtana.

Arviointiryhmän arvion mukaan koulutusohjelmassa suhtaudutaan jossain määrin kriittisesti ammattikorkeakoulun keskitettyjen tukipalveluiden laajuuteen ja niiden vaatimiin resursseihin. Koulutusohjelma odottaa valtaosalta tukipalveluista nykyistä parempaa palvelukykyä. Eniten arvostetaan palveluita, jotka ovat hyödyksi päivittäisessä toiminnassa, kuten kirjasto ja opintotoimisto. Muut tukipalvelut jäävät vieraammiksi, eikä kaikkia yhteistyömahdollisuuksia välttämättä osata hyödyntää. Esimerkiksi opiskelijoita koskevien työnvälityspyyntöjen ohjaaminen Jobstep-järjestelmään olisi yksi käytännön toimenpide, jolla koulutusohjelmassa tehtävää työtä voitaisiin vähentää.

6 Vahvuudet ja kehittämisehdotukset

6.1 Koulutusohjelman vahvuudet

Aluekehitys ja työelämäyhteydet

Koulutusohjelman lähtökohtana ovat alueelliset kehitysstrategiat. Koulutusohjelmalla on selkeä fokus uuden toimialan kehittämisessä. Toimintaa tukevat opettajien tiiviit työelämäkontaktit ja neuvottelukunnan monialaisuus.

Opetushenkilöstön osallistuminen T&K-työhön

Opetushenkilöstö on integroitunut T&K-projekteihin. Oppimisympäristöä kehitetään T&K-projektien kautta aktiivisesti. Henkilöstön osaamista kehitetään määrätietoisesti T&K-toiminnan avulla.

Verkostoituminen

Koulutusohjelma on laajasti verkostoitunut alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Verkostossa on edustettuina koulutusorganisaatioita ja työelämän organisaatioita. Kansainvälinen yhteistyö on aktiivista ja kehityshakuista.

Välitön vuorovaikutus

Koulutusohjelma panostaa sisäisen viestinnän sujuvuuteen korostaen keskustelun merkitystä. Koulutusvastaavan ja opiskelijoiden välinen suhde on mutkaton. Opintojaksojen puolivälipalaute tukee vuorovaikutusta opiskelijoiden kanssa.

6.2 Ehdotukset koulutusohjelman kehittämiseksi

Strategioiden toiminnallistaminen

Koska koulutusohjelmalla on selkeä fokus uuden toimialan kehittämisessä, koulutusohjelman kannattaa panostaa valittujen strategioiden konkretisoitumiseen henkilöstön keskuudessa. Keskustelua koulutusohjelman pedagogisista tavoitteista ja ratkaisuista on hyvä lisätä.

Uraohjauksen kehittäminen

Koska koulutusohjelmassa ollaan tekemisissä uuden ja jatkuvasti kehittyvän toimialan kanssa, koulutusohjelman on hyvä varmistaa, että opiskelijoille muodostuu käsitys tulevista uramahdollisuuksista jo opintojen alkuvaiheessa. Opiskelijat odottavat kannustusta henkilökohtaisiin opiskeluvaihtoihin ja uraohjausta koko koulutuksen ajan. Yrittäjyyteen opiskelijoiden uravaihtoehtona kannattaa kiinnittää huomiota.

Ennakointitiedon systemaattisuus

Jotta koulutusohjelman laajoja verkostoja voitaisiin hyödyntää täysimääräisesti, kannattaa koulutusohjelman tallentaa niistä kertyvää tietoa tarkoituksenmukaisesti. Toimialan tulevaa kehitystä kuvaavan tiedon systemaattista hankintaa ja dokumentointia voisi kehittää.

T&K-toiminnan näkyväksi tekeminen opiskelijoille

Koulutusohjelman henkilöstö osallistuu kattavasti T&K-työhön. Koulutusohjelman kannattaa panostaa siihen, että T&K-projektit integroidaan osaksi opiskelijoiden oppimista.

6.3 Ehdotukset tukipalvelujen ja ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseksi

Hops-työskentely vaatinee yleisesti koko ammattikorkeakoulua ajatellen uudelleenpohdintaa niin työkalujen kuin prosessinkin osalta. eOpintooppaan selkeyttä on syytä parantaa.

Ura- ja rekryointipalveluja tulisi kehittää palvelemaan nykyistä paremmin nimenomaan opiskelijoiden tarpeita. Työnjakoa keskitettyjen palvelujen ja koulutusohjelman tarjoamien palvelujen välillä tulisi tarkentaa.

Sosiaalialan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

Marja Seuranen

Tero Janatuinen

Anne Eskola

Jukka Nikkilä

Päivi Romppanen

Juha Sipilä

Mika Oinonen

1 Sosiaalialan koulutusohjelman ristiinarvointi

1.1 Tietoja koulutusohjelmasta

Sosiaalialan koulutusohjelman taustana on vuonna 1988 perustetun Jyväskylän sosiaalialan oppilaitoksen opistoasteen koulutus, joka sisälsi kehitysvammaistenohjaaja-, sosiaalikasvattaja- ja sosiaaliohjaajakoulutukset. Jyväskylän sosiaalialan oppilaitos, Keski-Suomen terveydenhuolto-oppilaitos ja Jyväskylän teknillinen oppilaitos tulivat 1.8.1996 mukaan Jyväskylän palvelualojen ammattikorkeakokeiluna vuonna 1992 aloittaneeseen kokonaisuuteen. Sosiaalialan koulutusohjelma aloitti toimintansa tässä yhteydessä. Koulutusohjelman rakennetta kehitettiin merkittävästi vuonna 2003, kun ohjelmaan muodostettiin 1.8.2003 kolme suuntautumisvaihtoehtoa: erityiskasvatuksen ja vammaistyön, sosiokulttuurisen työn ja varhaiskasvatuksen sekä sosiaalipedagogisen työn suuntautumisvaihtoehdot.

1.2 Ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Sosiaalialan koulutusohjelman ristiinarviointiryhmä perustettiin rehtorin päätöksellä. Ryhmän jäsenten valintaperusteina olivat monialainen ammattikorkeakouluopetuksen tuntemus, arviointikokemus sekä kiinnostus tehtävään. Ryhmän puheenjohtajana toimi yksikön varajohtaja Marja Seuranen ja jäsenenä lehtori Anne Eskola, koulutuspäällikkö Jukka Nikkilä, opiskelijakunnan edustaja Mika Oinonen, toimistos sihteeri Päivi Romppanen ja projekti-insinööri Juha Sipilä. Sihteerinä toimi laatupäällikkö Tero Janatuinen.

Arviointiryhmä antoi koulutusohjelmalle ohjeet ristiinarvioinnin toteutukseen 15.1.2007. Koulutusohjelman itsearviointiraportti valmistui 9.2.2007. Itsearviointiraportin liitteenä toimitettiin toimintaa kuvaavat tunnusluvut ja niiden analyysi sekä tausta-aineistona opettajaryhmien ensimmäiset arviointituotokset ja opiskelijoille osoitetun Digium-kyselyn tulokset.

Itsearviointiraportti työstettiin prosessikirjoittamisena. Kolme opettajaryhmää vastasi ensin teemoihin 1, 2 ja 3, minkä jälkeen koulutuspäällikkö

kokosi raportin henkilöstön ja koulutusalojohtajan kommentoitavaksi. Raporttia työstettäessä oli useita kommentointikierroksia, joiden jälkeen koulutuspäällikkö laati lopullisen version. Koulutuspäällikkö kokosi raporttiin kohdan 4 keskusteltuaan eri henkilöiden kanssa. Opiskelijat vastasivat kysymyksiin Digium-kyselyä. Vastaajina oli seitsemän eri opiskelijaryhmän jäseniä.

Arviointiryhmä vieraili koulutusohjelmassa 15.3.2007. Päivän aikana haastateltiin koulutusohjelman johtoa, henkilöstöä ja opiskelijoita. Johdosta haastateltavina olivat yksikön johtaja Eila Latvala, koulutuspäällikkö Aarno Lehmusto ja lehtori Vesa Kuhanen sekä henkilöstöstä lehtori Timo Hintikka, yliopettaja Helena Koskimies, lehtori Raija Lundahl, lehtori Eero Tapaninen ja opintosihteeri Mia Mononen. Opiskelijoista haastatteluun osallistuivat Helmiina Haataja, Silva Havukainen, Marjut Salmela, Tytti Sneck ja Antti Tolvanen.

Vierailun päätteeksi koulutusohjelmalle annettiin pikapalaute arvioinnin tuloksista. Arviointiryhmän laatima raportti oli koulutusohjelmassa kommentoitavana asiavirheiden osalta 10.–16.4.2007. Arvioinnin palautekokous arviointiryhmän ja koulutusohjelman edustajien kesken pidettiin 16.4.2007. Koulutusohjelma valitsee arvioinnin pohjalta omat kehittämiskohteensa ja laatii niistä kehittämissuunnitelman. Arvioinnin seurantakokous pidetään huhti-toukokuussa 2008.

2 Koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.1 Ammattikorkeakoulun linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on jo pitkään luotu yhteisiä päämääriä konsernitason strategioilla ja toimintapolitiikoilla, joita ovat tutkimus- ja kehitystyön strategia, kansainvälisen toiminnan strategia, Keski-Suomen korkeakoulujen aluestrategia, yrittäjyyspolitiikka ja henkilöstöpolitiikka. Viimeisimpänä, alkuvuodesta 2007, on syntynyt yhteistä pedagogista näkemystä edistämään konsernin pedagoginen strategia ja siihen pohjautuvat koulutusyksiköiden pedagogiset toimintasuunnitelmat.

Itsearviointiraportin mukaan Sosiaalialan koulutusohjelmassa on vuodesta 2003 alkaen pidetty kaksi kertaa vuodessa virallisia suunnittelukouksia, joissa on käsitelty Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioita, koulutusalaakohtaista tavoite- ja tulossopimusta ja BSC-tuloskorttia sekä näistä koulutusohjelmalle kulloinkin seuraavia tehtäviä. Käytäntö on ammattikorkeakoulun vuosisuunnittelusyklin mukainen. Strategioita käsitellään lisäksi yksikön johtoryhmän ja laajennetun johtoryhmän kokouksissa sekä teemoittain myös muissa kokouksissa.

Itsearviointiraportin mukaan strategiat vaikuttavat Sosiaalialan koulutusohjelman suunnitteluun kolmella tavalla:

- 1) Strategiat suuntaavat yhteistä keskustelua siihen, mitä koulutuksen laadun parantaminen tarkoittaa konkreettisesti koulutusohjelmatasolla, mikä on koulutusohjelman osuus kansainvälistymisessä ja T&K-strategian tavoitteiden toteutumisessa sekä miten henkilöstö kehittää strategista osaamistaan.
- 2) Strategioiden välitön vaikutus koulutusohjelman suunnitteluun toteutuu koulutusalan strategioiden kautta.
- 3) Strategioilla ja niiden toimeenpanolla on suora yhteys osaamisen johtamiseen ja työaikasuunnitelmiin. Strategiat vaikuttavat siihen, miten koulutusohjelman resurssit jaetaan koulutusohjelman, T&K-työn, erikoistumisopintojen ja täydennyskoulutuksen kesken.

Yrittäjyyspolitiikka on vaikuttanut Sosiaalialan koulutusohjelman suunnitteluun kahdella tavalla. Koulutusohjelman edustaja osallistui 2003–2004 Business Advisor -koulutukseen, mikä tarkoitti myös huomattavaa työajan resursointia. Koulutukseen osallistuneet henkilöt hyödynsivät koulutusta suunnittelemalla hankkeen, jonka toimintana yrittäjyysopintoja vahvistetaan koko koulutusyksikössä. Lisäksi ECTS-työssä rakennetaan yrittäjyysjuonne koulutusohjelman opetussuunnitelmaan.

Arviointivierailulla johdon haastattelussa ilmeni, että Keski-Suomen korkeakoulujen aluestrategia toteutuu koulutusyksikössä ja Sosiaalialan koulutusohjelmassa erityisesti Hyvinvointia tukeva palvelujärjestelmäosaaminen -osaamiskeskittymän toiminnassa ja yhteistyössä Jyväskylän yliopiston sosiaalityö-oppiaineen sekä kasvatustieteiden laitoksen kanssa. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö on mukana maakunnallisessa GeroCenter-hankkeessa, joka on yksi korkeakoulujen aluestrategian hankkeista. Itsearviointiraportissa ennakoidaan, että syvenevä verkostoituminen Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Koske), Jyväskylän yliopiston sosiaalityö-oppiaineen ja Stakesin alueyksikön kanssa tuo uusia yhteistyömahdollisuuksia. Tässä yhteistyössä on pohdittu mm. T&K-toiminnan ja soveltavan tutkimuksen yhteistyömallia. Pohdinnan tulokset on kirjattu kahteen Kosken julkaisuun. Sosiaali- ja terveysalan koulutusyksikön ja Kosken yhteistyöasiakirjalla jäsennetään näiden organisaatioiden yhteistä osaamista ja kehitetään yhteistyötä.

2.2 Yksikön omat linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Itsearviointiraportista ja johdon haastattelussa ilmeni, että sosiaali- ja terveysalan koulutusyksiköllä on oma strategiakartta, jossa kuvataan, miten Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategiat toteutuvat koulutusosalalla. Strategioita priorisoidaan sen mukaisesti, mikä kulloinkin merkitsee alalle eniten. Käytännössä ammattikorkeakoulun strategiat on konkretisoitu koulutusyksikköön kehittämisteemoina, joita ovat osaava työyhteisö, laadukas koulutus työelämän tarpeisiin, eurooppalainen kehittämiskumppanuus ja innovaatioiden saattaminen käytäntöön. Näiden lisäksi itsearviointiraportissa on mainittu yksikön omina, toimintaa ohjaavina suunnitelmina ja hankkeina yksikön T&K-työn strateginen toteutussuunnitelma, yksikön pedagoginen toimintasuunnitelma, Hyvinvointia tukeva palvelujärjestelmäosaaminen -osaamiskeskittymän kehittäminen sekä Quality of Health and Social Studies – sisäinen strateginen kehittämishanke.

Itsearviointiraportissa korostetaan T&K-toiminnan merkitystä koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa. Asia tuli painotetusti esille myös johdon ja henkilöstön haastatteluissa. Sosiaali- ja terveysalan koulutusyksikkö toteuttaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun T&K-strategiaa ja omaa T&K-työn strategista toteutussuunnitelmaansa. Sosiaalialan koulutusohjelma on ollut aktiivisesti mukana toteutussuunnitelman sekä yksikön omien ja ammattikorkeakoulun yhteisten hankkeiden suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Samoin tiivistä yhteistyötä tehdään yhteistyöhankkeissa Keski-Suomen kuntien ja seutukuntien sekä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Koske) kanssa. Johto ja henkilöstö arvioivat haastatteluissa, että alan kehittämistoimintaa voisi integroida tiiviimmin esim. Kosken ja ammattikorkeakoulun osaamiskeskittymien välillä.

Itsearviointiraportissa todetaan, että Sosiaalialan koulutusohjelman T&K-hankkeet tukevat koko ammattikorkeakoulun aluekehitystavoitteita sekä alueellista verkottumista. Arviointivierailu vahvisti käsitystä, että hanketoiminta on valittujen strategioiden mukaista ja istuu hyvin yksikön toimintaan. Toimintaa leimaa innovatiivisuus ja monipuolisuus sekä vahva yhteys työelämään. Suurin osa työelämän kanssa yhteistyössä tehdyistä hankkeista tähtää työelämän toimintakäytänteiden ja palvelujärjestelmien kehittämiseen.

Yliopettajien asiantuntijuudella on suuri merkitys hankkeille. Henkilöstön haastattelussa ilmeni, että yliopettajien lisäksi myös kaikki lehtorit ovat oman osaamisalueensa puitteissa mukana sekä suunnittelemassa että toteuttamassa hankkeita. Koulutusohjelman edustajat ovat myös aktiivisesti mukana Hyvinvointia tukeva palvelujärjestelmäosaaminen -osaamiskeskittymän kehittämisessä kärkihankkeiden avulla. Kärkihankkeiden teemoina ovat ikääntyminen, työvoiman saatavuus ja elinikäinen oppiminen sekä syrjäytyminen ja terveyserojen kaventaminen.

Kansainvälisyysstrategian osalta koulutusohjelman yhtenä painopisteenä on ollut koulutusohjelman vastuulla olevan kv-hanketoiminnan kehittäminen, osallistuminen yksikön yhteisiin kv-hankkeisiin sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteisiin hankkeisiin, joilla on kv-ulottuvuus. Toisena painopisteenä on ollut monikulttuurisen työn opetus, joka on kuulunut koulutusohjelman opetussuunnitelmaan sen muodostamisesta lähtien sekä tähän liittyen yhteistyö Jyväskylän kaupungin maahanmuuttajapalveluiden ja erilaisten tämän alueen hankkeiden kanssa.

Itsearviointiraportin mukaan Sosiaalialan koulutusohjelman rakenne on uudistettu 2005–2006 vastaamaan Jyväskylän ammattikorkeakou-

lussa asetettuja ECTS-toteutusmalleja, joissa kaikki koulutusohjelmarakenteen tasot on määritelty osaamisena. Sosiaalialan koulutuspäällikkö oli keväällä 2006 mukana Arene ry:n (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto) nimeämässä työryhmässä määrittelemässä sosiaalialan valtakunnallisia alakohtaisia kompetensseja.

Itsearviointiraportista selviää, että ammattikorkeakoulun pedagogisen strategian toiminnallistaminen tapahtuu koulutusalatasolla. Sosiaalialan koulutusohjelmasta on kaksi edustajaa mukana työryhmässä, joka valmistelee sosiaali- ja terveystieteiden koulutusyksikön pedagogista toimintasuunnitelmaa. Arviointivierailulla johdon haastattelussa ilmeni, että pedagogisen strategian toiminnallistamissuunnitelma on juuri valmistunut ja kuluvan kevään suunnittelukokouksessa käydään läpi, mitä strategia konkreettisesti tarkoittaa koulutusohjelmassa. Sosiaalialan koulutusohjelma on ollut myös aktiivisesti kehittämässä aikuisten tutkintoon johtavaa koulutusta sekä etsinyt väyliä avoimen ammattikorkeakoulun kautta ammattikorkeakoulututkintoon.

Kehittämiskohteeksi itsearviointiraportissa nähdään opiskelijoiden strategia- ja toimintasuunnitelmätietoisuuden lisääminen systemaattisella tavalla ja opiskelijoiden mukaan ottaminen strategia- ym. kehitystyöhön. Arviointivierailulla sekä henkilöstön että opiskelijoiden haastatteluissa kävi ilmi, että opiskelijajäsenelle on varattu paikka koulutusohjelman suunnittelukokouksessa tai opettajatiimeissä, mutta paikka oli väliaikaisesti täyttämättä arvioinnin aikaan. Näin ollen opiskelijoiden vaikutus suunnitelmiin kanavoituu vain erilaisten palautteiden kautta.

2.3 Kansainvälisen laatutason ja kilpailukyvyn tavoittelu kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla

Itsearviointiraportin mukaan Sosiaalialan koulutusohjelmassa tavoitellaan hyvää kansainvälistä laatutasoa ja kilpailukykyä seuraavilla toimenpiteillä:

- 1) Koulutusohjelman rakennetta ja sisältöä uudistetaan osaamistavoitteisesti siirtämällä kokonaan ECTS-järjestelmään.
- 2) Laatutyön näkökulmasta seurataan koulutusohjelman toimintaa säännöllisesti eri palautejärjestelmien kautta.
- 3) Kansainvälisten partnereiden kanssa tavoitellaan yhteisten opintomodulien rakentamista koulutusohjelmaan.

4) Koulutusohjelmassa oleva korkeatasoinen osaaminen mm. perhepäivähoidon kehittämisessä ja vammaistyössä mahdollistaa kansainvälisten kärkihankkeiden rakentamisen ulkomaisten partnereiden kanssa.

5) Koulutusohjelma on toiminut aktiivisesti koulutusohjelman rakenteen ja sisällön kehittämiseksi sekä ottanut huomioon jatkokouluttautumisen vaatimuksen tavoittelemalla ylempää ammattikorkeakoulututkintoa myös sosionomi-tutkintoon.

Koulutusohjelman vahvuutena voidaan pitää kykyä tunnistaa keskeiset kansainväliseen laatutasoon ja kilpailukykyyn vaikuttavat tekijät kuten ydin- ja erikoisosaamisalueiden tunnistaminen. Koulutusohjelmalla on ollut kansainvälistä hanketoimintaa sen perustamisesta lähtien. Monikulttuurinen työ on tärkeä muoto kotikansainvälistymistä kaikissa suuntautumisvaihtoehdoissa. Alulla itsearviointiraportin mukaan ovat myös yhteisten opintomodulien rakentamissuunnitelmat kv-partnereiden kanssa. Koulutusohjelman opiskelijoiden kv-liikkuvuusluvut ovat suhteellisen hyviä.

Koulutusohjelman kansainvälisen tason tavoittelu on hyvällä alulla, mutta vaatii vielä runsaasti kehittämistä. Kansainvälisiä kriteeristöjä ei tunneta tai niitä ei ole, eikä puutetta ole paikattu määrätietoisesti kansainvälisillä vertailuilla. Koulutusohjelman opettajien kansainvälistyminen näyttää olevan muutamien opettajien harteilla. Koulutusohjelman vuoden 2006 tunnuslukujen perusteella kansainvälinen liikkuvuus lähtevien opettajien osalta on kohtalaisen niukkaa. Tulevia opettajia on ollut vain yksi. Kansainvälistymiskehittymistä ajatellen luvut ovat pieniä. Kansainvälisessä hanketoiminnassa korostuu osaamisen vieni. Henkilöstön haastattelun mukaan kansainvälinen toiminta tapahtuu tällä hetkellä lähes yksinomaan hankkeiden kautta.

Arviointivierailulla osa henkilöstöstä arvioi, että kansainvälistyminen ei ole opiskelijoille mikään itsetarkoitus. Opiskelijoiden tavoitteita kartoitetaan heti opintojen alussa, eikä niissä ole ilmennyt tarvetta lisätä vieraskielistä opetusta. Opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa harjoitteluita kiinnostuksensa mukaisesti myös ulkomailla mm. kehitysmaissa. Johto arvioi haastatteluissa, että vaikka vieraskielisen opetuksen kehittämisessä ei ole vielä päästy kovin hyvin eteenpäin, kansainvälisiä yhteyksiä on ja yhteistyötä ollaan vähitellen tiivistämässä.

Koulutusohjelman kv-toiminnan kehittämisessä keskeisinä toimenpiteinä nähdään opettajavaihdon ja vieraskielisen opetuksen lisääminen sekä opiskelijoiden osallistumismahdollisuuksien lisääminen sekä koulutusyksikön omaan että ammattikorkeakoulun vieraskieliseen opetustarjontaan. Koulutusohjelman kannattaisi harkita erityisesti kansainvälisen osaamisen tuonnin lisäämistä opetukseen ja sitä kautta myös oman toiminnan kehittämiseen, mm. opetussuunnitelmien sisältöjen kansainväliseen vertailuun.

Arviointivierailulla johdon haastattelussa ilmeni myös, että yksikön kansainvälistymissuunnitelma on jo usean vuoden takaa ja vaatii päivittämistä.

2.4 Koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen tulevaisuuden työelämän vaatimuksia vastaaviksi

Itsearviointiraportista selviää, että Sosiaalialan koulutusohjelmalla on laajat työelämäyhteydet koulutusohjelman tavoitteiden kehittämiseksi työelämän vaatimuksia vastaaviksi. Ne konkretisoituvat toimintansa loppuvuodesta 2005 aloittaneen neuvottelukunnan, opettajien hanketyön, Kosken (Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus) sekä valtakunnan tason yhteistyöhön. Koske on tärkeä maakunnallinen yhteistyöfoorumi, jossa on laaja edustus alueen kunnista, järjestöistä ja oppilaitoksista.

Itsearviointiraportin mukaan opettajien tiiviit työelämäyhteydet koetaan myönteisinä opiskelijapalautteissa. Sama sanoma tuli esiin myös arviointivierailulla opiskelijoiden haastattelussa. Toiminta Kosken alakohtaisissa työryhmissä (vanhustyö, varhaiskasvatus, lastensuojelu, vammaispalvelut, koulutustyöryhmä ja päihdefoorumi) mahdollistaa osaltaan koulutusohjelman tavoitteiden arvioinnin ja päivityksen. Itsearviointiraportissa todetaan myös, että osallistuminen sosiaalialan valtakunnallisen ammattikorkeakouluverkoston toimintaan (koulutuspäälliköiden tapaamiset, alatyöryhmät, verkostopäivät) auttaa päivittämään tavoitteita ja arvioimaan tulevaisuuden työelämän vaatimuksia.

2.5 Koulutusohjelman opetussuunnitelman laatiminen

Itsearviointiraportin mukaan Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelmasta vastaa koulutuspäällikkö. Opetussuunnitelman laadintaprosessin mukaisesti koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehtojen opettajatiimit ja opintojaksojen vastuupettajat kehittävät ko. suuntautumis-

vaihtoehdon osalta opetussuunnitelmaa. Lisäksi opetussuunnitelmasta käydään yhteistä keskustelua koulutusohjelman kokouksissa ja mahdollisuus on myös verkkokeskusteluun. Vastuunjako opetussuunnitelmatyössä vaikuttaa selkeältä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun ECTS-projekti on parin viime vuoden aikana suunnannut voimakkaasti koulutusohjelmien opetussuunnitelmatyötä. Itsearviointiraportin perusteella voidaan todeta, että Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen osallistuu koko henkilökunta. Se vie paljon resursseja, mutta edistää varmasti henkilöstön yhteistyötä.

Arviointivierailun aikaan opiskelijajäsenen paikka koulutusohjelma-kokouksessa oli täyttämättä, joten opiskelijapalautte oli ainoa tapa saada opiskelijanäkökulma koulutusohjelman opetussuunnitelman laatimiseen. Tämä edellyttää systemaattisuutta palautteen keräämisessä ja hyödyntämisessä. Henkilöstön haastattelussa opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen opetussuunnitelmatyössä nähtiin kehittämishaasteena.

2.6 Opetuksen tarjonta- ja toteutussuunnitelmien laadinta

Itsearviointiraportin perusteella vaikuttaa siltä, että Sosiaalialan koulutusohjelman vuosittainen toimintasuunnitelma valmistuu ohjatussa prosessissa. Koko henkilöstö osallistuu osaltaan suunnitteluun, ja henkilöstön osaamista arvostetaan. Tarjontaa raportissa kuvataan a) ryhmäkohtaiseksi perustarjonnaksi, jonka suunnittelusta vastaavat opettajatutorit ja b) syventäväksi tarjonnaksi, jonka suunnittelusta vastaavat suuntautumisvaihtoehtojen opettajatiimit. Suunnittelu tehdään tiiviissä yhteistyössä koulutuspäällikön kanssa. Lisäksi koulutusyksikön kaikki koulutuspäälliköt suunnittelevat yhdessä sosiaali- ja terveysalan yhteisten opintojen tarjonnan.

Ohjattu prosessi opetussuunnitelmien laadinnassa ja ryhmäkohtaiset opetussuunnitelmat varmistavat tehokkaan toiminnan. Kehittämishaasteena on opiskelijoiden aktivoiminen mukaan suunnittelutiimeihin. Arviointivierailulla henkilöstön haastatteluissa ilmeni, että suuntautumisvaihtoehtotiimeissä tämä osin jo toimiikin.

Itsearviointiraportin perusteella näyttää siltä, että opetustarjonnan laatimista ohjaavat ennen kaikkea sisällölliset vaatimukset. Asiaa olisi syytä tarkastella myös opiskelijoiden ja opetuksesta vastaavan henkilöstön työkuormien näkökulmasta. Arviointivierailulla opiskelijoiden

haastattelussa ilmeni, että varsinkin kahden ensimmäisen vuoden työjärjestysten tiiviys yhdistettynä itsenäiseen opiskeluun teettää usein jopa kymmenen tunnin päiviä.

2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Itsearviointiraportin mukaan opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelusta ja päivytyksestä vastaavat omalta osaltaan koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehtotiimit. Opintojaksoja kehitetään sen palautteen pohjalta, jota saadaan opiskelijoilta, neuvottelukunnasta ja työelämästä. Arviointivierailulla opiskelijat kertoivat myös, että palaute vaikuttaa ja sitä voi antaa kesken opintojaksonkin. Opiskelijat kokivat hankkeista tulevan työelämäpalautteen tehokkaana uuden tiedon päivittäjänä.

Itsearviointiraportin mukaan koulutuspäällikkö viime kädessä vastaa kokonaisuudesta siten, että erilaiset juonteet kompetenssien kehittymiseksi löytyvät koulutusohjelman rakenteesta.

3 Koulutusohjelman opetuksen toteutus

3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Itsearviointiraportissa Sosiaalialan koulutusohjelman henkilöstö mainitsee opetuksen toteuttamista ohjaaviksi peruslinjauksiksi luottamuksen opettajien asiantuntijuuteen ja haluun kehittää omaa asiantuntijuuttaan, pyrkimyksen opettajien väliseen yhteistyöhön ja opetuksen integrointiin sekä valmiudet kehittää opetusta ja opetussuunnitelmaa opiskelijoilta ja työelämästä saadun palautteen pohjalta. Lisäksi todetaan, että opetuksen toteuttamista ohjaavat Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategiat sekä työelämän kompetenssit.

Arviointivierailun aikana haastatellut opiskelijat eivät välittömästi osanneet luetella opetuksen toteuttamista ohjaavia linjauksia, mutta muuttamat mainitsivat tunnustaneensa ne raporttia lukiessaan. Henkilöstö esitti haastattelussa opetuksen integrointiin liittyviä tarkennuksia, joissa painottui erityisesti tutkimus- ja kehittämistyön ja opetuksen yhteistyö. Henkilöstö totesi myös, että integrointi on opetussuunnitelmatyön näkökulmasta suuri haaste erityisesti siirryttäessä osaamistavoitteiseen opetussuunnitelmaan. Sosiaali- ja terveystieteiden koulutusyksikön pedagogisen toimintasuunnitelman toiminnallistaminen merkinnee myös peruslinjauksen uudelleenarviointia.

3.2 Opiskelijan oppimisen tukeminen ja ohjaus

3.2.1 Henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laadinta ja uraohjaus

Itsearviointiraportin ja haastattelujen perusteella henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) laadinta ja uraohjaus toimivat Sosiaalialan koulutusohjelmassa kontrolloidusti ja tehokkaasti. Koulutuksessa on vahvana käytäntönä opiskelijan yhteisöllinen ohjaus ja tuki. Kaikilla opettajilla on ohjaava asenne, mutta päävastuu ohjauksesta on opettajatutorilla, yliopettajilla ja harjoittelua ohjaavalla opettajalla. Ensimmäisenä vuonna opiskelijat laativat sähköisen HOPSin (eHOPS) ja alustavan urasuunnitelman sekä valitsevat suuntautumisensa. HOPSin toteutumista arvioidaan

vähintään vuosittain käytävissä keskusteluissa. Haastattelussa opiskelijat kuitenkin totesivat, että HOPSilla ei käytännössä ole suurta merkitystä omien opintojen suunnittelussa.

Opiskelijat ovat haastattelujen mukaan pääosin tyytyväisiä ohjaukseen. Opintojen alkuvaiheessa tutoropettaja kertoo selvästi, mitä opintoja on tarjolla ja missä järjestyksessä opinnot olisi syytä suorittaa. Myös yhteinen perehtyminen sosiaalialan kelpoisuuslakiin tukee opiskelijaa HOPSin laadinnassa. Haastattelussa ilmeni, että opiskelijan lukujärjestys täyttyy kahtena ensimmäisenä opiskeluvuotena pääasiassa koulutusohjelman ja koulutusyksikön omasta tarjonnasta. Opiskelijoiden mielestä opintojen valitseminen ammattikorkeakoulun muusta tarjonnasta on sen vuoksi käytännössä melko mahdotonta. Myös pitkät välimatkat, epätietoisuus tarjonnasta ja tarjonnan yhteydestä sosiaalialaan rajoittavat opintojen valintaa muusta kuin sosiaali- ja terveysalan koulutusyksikön omasta tarjonnasta.

Itsearviointiraportin mukaan suuntaavien opintojen sisällä opiskelijan on mahdollista luoda erilaisia henkilökohtaisia ”polkuja” harjoittelun, opinnäytetyön ja valinnaisten opintojen avulla. Opiskelijoiden haastattelussa ilmeni, että kolmantena opiskeluvuotena lukujärjestys antaa paremmin mahdollisuuden valita opintoja ammattikorkeakoulun muusta tarjonnasta. Erityisesti mainittiin yrittäjäyys- ja kieliopinnot. Opiskelijat toivoivat myös kesäopintotarjonnan lisäämistä.

Haastattelussa opiskelijat kertoivat HOPSin toteutumisen seurannan olevan helppoa, ja ongelmatilanteissa ohjausta on aina saatavilla helposti. Ainoana yhteisenä huolena mainittiin eHOPSin tekniset vaikeudet ja satunnaiset tutoropettajien poissaolot.

Itsearviointiraportissa henkilöstö mainitsee haasteena tutorointijärjestelmän edelleen kehittämisen ja toiminnan tunnetuksi tekemisen uraohjauskäsitteen alla. Tarpeelliseksi katsottiin myös osaamisen tunnistamis- ja tunnustamisjärjestelmän kehittäminen.

3.2.2 Harjoittelun ohjaus

Itsearviointiraportin mukaan sekä opettajat että opiskelijat pitävät koulutusohjelman harjoittelun ohjauksen toimintamallia toimivana. Arviointivierailu vahvisti tätä käsitystä. Harjoittelupaikan valinnassa ja harjoittelun toteutuksessa otetaan hyvin huomioon opiskelijan lähtökohdat sekä koulutusohjelman ja opiskelijan omat tavoitteet. Harjoittelun aikana nimetyt ohjaajat tukevat opiskelijaa hänen oppimistarpeidensa

mukaan ohjauksen ohjauksella, R5-oppimisympäristössä sekä puhelimen ja sähköpostin välityksellä. Opiskelijaa tuetaan reflektiiviseen itsearviointiin ja oman käyttöteorian kehittämiseen koko harjoittelun ajan. Palaute- ja arviointikeskustelussa opiskelija saa sekä suullisen että kirjallisen palautteen harjoittelupaikan ohjaajalta ja ohjaavalta opettajalta. Harjoittelun keskeisiä oppimiskokemuksia kootaan ja arvioidaan ryhmässä harjoittelun päätyttyä.

Itsearviointiraportista nousi esiin yksi harjoittelun ohjauksen kehittämiskohta: harjoittelupaikkojen ohjaava henkilöstö ei opiskelijoiden mukaan tunne aina riittävän hyvin koulutusohjelman sisältöjä.

3.2.3 Opinnäytetöiden ohjaus

Itsearviointiraportin mukaan sekä opiskelijat että opettajat pitävät opinnäytetyöprosessia pääasiassa toimivana. Arviointivierailu ei tuonut tähän poikkeavia näkökulmia. Opiskelijoiden ja opettajien käytössä ovat opinnäytetyön ohjeistukset ja arviointikriteerit R5-oppimisympäristössä. Opinnäytetöitä pohjustetaan aikaisessa vaiheessa HOPS-keskustelujen yhteydessä. Opinnäytetyöt tehdään pääsääntöisesti työelämän tarpeisiin. Tiimit ja yliopettaja arvioivat opiskelijoiden esittämiä aiheita ja suunnitelmia myös suhteessa koulutusohjelman ja sen eri suuntautumismuutosten sekä koulutusyksikön strategiaan tavoitteisiin. Opinnäytetyön ohjaukseen nimetään aiheen mukaan yksi tai kaksi opettajaa. Ohjaukseen käytettävä aikaresurssi vaikuttaa riittävältä. Ohjauksessa opiskelijaa tuetaan itsenäiseen ajatteluun ja kannustetaan valitsemaan opinnäytetyötä tukevia opintoja.

Itsearviointiraportissa henkilöstö toteaa, että tutkimusopintojen tämähetkinen toteutus ja määrä eivät riittävästi tue opinnäytetyön tekemistä. Kehittämiskohteeksi nostetaan myös tutkimus- ja projektisuunnitelman ohjeistaminen.

3.2.4 Opetus- ja opiskelumenetelmien valinta ja erilaisten oppimistyylien huomioon ottaminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella voidaan todeta, että Sosiaalialan koulutusohjelmalla on hyvät lähtökohdat erilaisten oppimistyylien huomioon ottamiseen ja tämän eteen on tehty jo paljon työtä. Sosiaali- ja terveystieteiden koulutusyksikössä on myös runsaasti asiantuntemusta erilaisten oppimismenetelmien käsittelyyn. Koulutusohjelman

henkilöstöllä on keskeinen rooli Jyväskylän ammattikorkeakoulun Esteettömien oppimisympäristöjen kehittämishankkeessa, joka käynnistyi vuoden 2007 alussa.

Koulutusohjelmalla on ammattitaitoiset opettajat. Aikaisemmin opitun tunnistaminen ja tunnustaminen näyttää toteutuvan hyvin siirto-opiskelijoilla, opintonsa välillä keskeyttäneillä ja muunto-opiskelijoilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia menetelmiä, joihin sisältyy sekä yksilöllistä että ryhmätyötä edellyttäviä tehtäviä. Sosiaalialan asiakastyöstä ja periaatteista nousevia erityiskysymyksiä pyritään ottamaan huomioon opetuksen pedagogisissa ratkaisuissa mm. asiakastyön ja luovien aineiden opetuksessa. Opiskelijalla on monipuolisia mahdollisuuksia itsenäiseen työskentelyyn, esimerkkinä kummiyksikkötoiminta erilaisissa työyhteisöissä sekä pienprojektit järjestöissä ja hankkeissa. Palautteen antaminen pääsääntöisesti kirjallisena korostaa opiskelijan oikeusturvaa.

Henkilöstön ja opiskelijoiden haastatteluissa kävi ilmi, että monilla opintojaksoilla opetuksen toteuttamisesta sovitaan keskustellen opiskelijoiden kanssa, mutta erilaisia tapoja oppia ei vielä pystytä ottamaan riittävästi huomioon. Opiskelijoiden mukaan erilaisista oppimistyyleistä on keskusteltu tunneilla ja HOPS-keskusteluissa, mutta käytännössä valitsevia menetelmiä ovat luokkaopetus, ryhmätyöt ja itsenäiset opiskelutehtävät. Haastattelussa opiskelijat toivat esiin erityisesti kahden ensimmäisen opiskeluvuoden kuormittavuuden. Yksityiskohtana mainittiin, että opiskelijat kaipaavat enemmän keskustelua vaikeista asiakastilanteista erityisesti harjoittelun jälkeen.

Itsearviointiraportissa opettajien yhteissuunnittelun lisääminen ja opintojaksojen tarkempi ajoittaminen nähdään keinoina tarjota vaihtoehtoja opiskeluun ja tukea opiskelijoiden jaksamista. Oppimistavoitteiseen opetussuunnitelmaan siirryttäessä on välttämätöntä laajentaa aikaisemman opitun tunnistaminen ja tunnustaminen kaikkia opiskelijoita koskavaksi, mikä lisää huomattavasti opiskelijoiden ohjaustarvetta ja opettajien yhteissuunnittelun tarvetta. Tämä on koulutusohjelmassa tiedostettu, mutta ohjeistusta tähän ei ole vielä ollut käytettävissä. Käytänteitä on kuitenkin kehitetty tiimeissä keskustellen.

3.2.5 Oppimista edistävien oppimisympäristöjen ja työelämäyhteyksien rakentaminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella voidaan todeta, että Sosiaalialan koulutusohjelma on onnistunut rakentamaan hyvän työelämä-

verkoston, jonka tuomia mahdollisuuksia sekä opettajat että opiskelijat hyödyntävät monipuolisesti. Opettajat ja sosionomiopiskelijat ovat olleet mukana kehittämässä ja toteuttamassa myös sosiaali- ja terveystieteiden koulutusyksikön palvelutoimintaa, Hyvinvointipalvelutoiminnan oppimiskeskusta (ent. Fysipiste). Siellä mahdollistuu monialainen oppiminen ja opetuksen toteutus yksikön koulutusohjelmien kesken. Arviointivierailun aikana nimenmuutos ei ollut vielä hahmottunut organisaation sisällä, joten uuden nimen lanseeraamiseen kannattaa paneutua huolellisesti.

Itsearviointiraportin mukaan nykyinen oppilaitosympäristö ja tilavarausjärjestelmä luovat rajoitteita opiskelijan oppimisen tukemiselle ja ohjaukselle varsinkin yksilöohjauksessa, pienryhmissä ja toiminnallisten oppimismenetelmien käytössä. Luokkien varustetaso on suhteellisen hyvä, mutta tavanomaisuudesta ja koulumaisuudesta haluttaisiin eroon. Henkilöstön mielestä sosiaalialan koulutuksen lähtökohdista tapahtuvaa tilojen suunnittelua tulisi lisätä.

Tilanpuutteen vuoksi sosiaali- ja terveystieteiden T&K-toiminta ja täydennyskoulutus sijaitsevat eri kiinteistöissä noin kolmen kilometrin päässä muusta yksiköstä. Arviointivierailun haastatteluissa todettiin, että erillään olo vaikeuttaa monin tavoin yhteistyötä koulutusohjelman ja T&K-työn välillä. Henkilöstön ja johdon mukaan useissa hankkeissa toimiminen ja välimatkat lisäävät työn sirpaloitumista ja vaikeuttavat työn resursointia. Tilanne vaikeuttaa erityisesti T&K-toiminnan ja opetuksen linkittämistä sekä luovien ratkaisujen löytämistä aikuis- ja nuorisosaasteen koulutuksen kesken. Henkilöstön mielestä Sosiaalialan koulutusohjelma olisi pitänyt siirtää samaan kiinteistöön T&K-toiminnan kanssa. Henkilöstön haastattelussa erillään olon etuna nähtiin lisääntynyt synergia sosiaali- ja terveystieteiden T&K-toiminnan ja ammattikorkeakoulun muiden yksiköiden kesken.

3.3 Työelämäyhteyksien ja T&K-työn hyödyntäminen oppimisessa ja opetuksessa

Sosiaalialan koulutusohjelman laaja työelämäverkosto takaa sen, että osa opintojaksoista tai harjoittelusta voidaan toteuttaa projekteina tai projektien jatkotyönä. Haastattelujen perusteella näyttää siltä, että parhaiten opintojen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan synergia toteutuu harjoittelussa ja opinnäytetöissä. Vierailevat luennoitsijat toteuttavat opetuksesta osan (n. 250 tuntia/vuosi), mikä saa opiskelijoilta kiitosta. Lisäksi mm. Kriisikeskus Mobile ja Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys toteuttavat kokonaisia opintojaksoja.

Itsearviointiraportissa korostuu opettajien laaja työelämäyhteistyö, joka lisää erityisesti opettajien ja sitä kautta myös opiskelijoiden työelämätuntemusta ja -osaamista. Opettajat ovat mukana erilaisissa työryhmissä ja hankkeiden ohjausryhmissä. Opiskelijoiden haastattelussa tuli vahvasti esiin työelämätiedon välittyminen opetukseen, vaikka terminä T&K tai ammattikorkeakoulun aluekehitystehtävä eivät välttämättä olleetkaan opiskelijoille tuttuja.

Itsearviointiraportin ja haastattelujen mukaan T&K-toiminta vaikuttaa opetuksen sisältöjen suunnitteluun. Kehittämisyksikön ja koulutusohjelman välistä yhteistyötä kuvattiin henkilöstön haastattelussa tiiviiksi ja toimivaksi. Työskennellessään hankkeissa opettajat päivittävät osaamistaan, tiivistävät verkostojaan ja siirtävät sitä kautta kehittyntä osaamistaan koulutusohjelmaan. Koulutusohjelman toteutusta pyritään myös muuttamaan paremmin hankkeita palvelevaksi.

Arviointivierailulla johdon ja henkilöstön haastatteluissa kävi ilmi, että noin puolet henkilöstöstä on mukana hankkeissa. Sen sijaan sekä johdon että myös opiskelijoiden haastattelujen mukaan opiskelijat toimivat vain satunnaisesti hankkeissa. Nykyisellään se on lähinnä opinnäytetöitä ja harjoitteluita. Opiskelijoiden mukaan joissakin opintojaksoissa on ollut sisäänrakennettuna projektiopintoja. He kokevat kuitenkin T&K-työn hyödyttävän opetusta jatkuvan uuden tiedon myötä. Itsearviointiraportissa ja haastatteluissa opiskelijoiden hanketyön vähäisyys nähtiin kehittämishaasteena.

3.4 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välinen yhteistyö

Yhteistyön lisääminen kaikilla tasoilla ammattikorkeakoulun sisällä on merkittävä kehittämishaaste. Johdon haastattelussa ilmeni, että eri koulutusyksiköiden välistä yhteistyötä rakennetaan jatkuvasti sekä koulutuksen että T&K-työn alueilla. Entistä mittavampia haasteita saattaa lähiaikoina tuoda myös valtakunnallinen yhteistyö (esimerkiksi virtuaaliammattikorkeakoulu) ja ammattikorkeakoulujen työnjako.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämistyön strategiassa on nimetty useita hyvinvointiin liittyviä osaamiskeskittymiä. Johdon haastattelussa nimettiin Hyvinvointia tukeva palvelujärjestelmäosaaminen -osaamiskeskittymä, jonka sisällä on kolme suurta hankekokoaisuutta (kärkihankkeet). Näissä kaikissa on sosiaalialan henkilöstöä mukana.

Itsearviointiraportin mukaan Sosiaalialan koulutusohjelman henkilöstö on mukana kehittämässä koulutusyksikköjen välisiä yhteistyömuotoja. Koulutusohjelman opettajat ovat olleet mukana ammattikorkeakoulun yhteisten ja vapaasti valittavien opintojaksojen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä opettavat jonkin verran muissa sosiaali- ja terveysalan koulutusyksikön koulutusohjelmissa, erityisesti Toimintaterapian ja Kuntoutuksen ohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelmissa.

Koulutusohjelmien välinen yhteistyö toteutuu myös koulutusyksikön omissa yhteisissä opinnoissa. Hyvinvointipalvelutoiminnan oppimiskeskus, yhteiset opinnot sekä koulutusohjelmien yhteiset opinnäytetyöt mahdollistavat monialaisen yhteistyön koulutusyksikön koulutusohjelmien kesken. Viime vuosina on valmistunut myös joitakin eri koulutusalojen ja -ohjelmien yhteisiä opinnäytetöitä.

Opiskelijoiden näkökulmasta koulutusyksiköiden välinen yhteistyö tapahtuu lähinnä opiskelijoiden osallistumisena ammattikorkeakoulun yhteisiin opintoihin sekä vapaasti valittaviin opintoihin eri aloilla. Haastattelujen perusteella kävi kuitenkin ilmi, että aikataulullisten ongelmien vuoksi tätä mahdollisuutta ei käytännössä pystytä hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla. Palvelutoiminta ja yhteiset projektit ovat antaneet muutamalle opiskelijalle mahdollisuuden monialaiseen yhteistyöhön harjoittelujaksoilla. Lisäksi on järjestetty kuntoutusalan ja sosiaalialan opiskelijoiden yhteistapaaminen ja suunnitteilla on tapaaminen myös keväällä 2007. Opiskelijoiden mukaan tämä on hyvä alku yhteistoiminnalle.

3.5 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Itsearviointiraportin mukaan opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa on Sosiaalialan koulutusohjelman kehittämishaaste, vaikka opiskelijat ovatkin pääasiassa tyytyväisiä opettajien väliseen yhteistyöhön. Yhteistyö toteutuu tällä hetkellä joidenkin opintokokonaisuuksien yhteisenä suunnitteluna ja tavoitteiden mukaisten aihealueiden jakamisena eri opettajien vastuulle. Myös opetusmateriaaleja ja ideoita vaihdetaan. Jonkin verran on myös yhteisiä teemoja, joita käsitellään ja toteutetaan eri opintojaksoissa yhteistyönä (esimerkiksi luovat, yhteiskuntatieteelliset tai kasvatustieteelliset aineet). Yhdessä toteutettujen opintojaksojen arviointien yhteenvedot tehdään opettajien yhteistyönä.

Jaetun opettajuuden mukaiset toimintatavat eivät tule kovin vahvasti esiin koulutusohjelman arjessa. Suurimpana syynä ovat haastattelujen

mukaan aikataulujen yhteensovittamisen ongelmat. Pedagogisen toimintasuunnitelman tulisi kannustaa kehittämään opettajuutta yhteissuunnitteluun, jolloin myös koordinaatio ja monialaisuus opetuksessa lisääntyisivät. Koska sekä henkilöstön että opettajien haastatteluissa tulivat esiin opiskelun ja työn kuormittavuusongelmat, olisi tärkeää suunnitella sellaisia yhteistyömuotoja ja pedagogisia ratkaisuja, joiden avulla kuormitusta pystyttäisiin tasaamaan jaksojärjestelmän sisällä.

3.6 Opintojaksojen toteutuksen ajoitus

Itsearviointiraportin mukaan opintojen ajoituksen suunnittelun lähtökohtana on näkemys opiskelijoiden ammatillisen kasvun prosessista. Ajoituksen avulla pystytään ohjaamaan valintoja siinä vaiheessa, kun opiskelija laatii oppimissuunnitelmaansa. Ajoitus perustuu sekä kokemukselliseen tietoon, perinteeseen että koottuun opiskelijapalautteeseen ja työelämäpalautteeseen, jonka järjestelmällisempi kerääminen on haaste. Opettajatiimit arvioivat suunnittelukokouksissa myös ajoitusta ja tekevät tarvittavat muutosehdotukset.

Ammattikorkeakoulun strategiaryhmässä päätetään lukuvuoden ajoitus, aloitus- ja päättymispäivät, jaksotukset sekä loma-ajat. Opintojaksojen ajoitus suunnitellaan edeltävän lukuvuoden keväällä. Opettajatiimit ja opettajatutorit suunnittelevat ja tekevät oman ryhmänsä opintojaksojen ajoituksen ja neuvottelevat opintojaksojen vastuuopettajien kanssa. Koulutuspäällikkö laatii ryhmäkohtaiset toimintasuunnitelmat ja kiinnittää opettajat opintojaksoihin. Tämän pohjalta yksikön toimistos sihteeri laatii työjärjestykset ja tekee tilavaraukset. Muut opinnot opiskelija valitsee HOPSinsa mukaan ammattikorkeakoulun ja koulutusyksikön yhteisiltä tarjottimilta. Lukukauden aikana eteen tulevat poikkeukset ja muutokset sovitaan opiskelijoiden sekä ko. jakson vastuuopettajan ja opettajatutorin kanssa.

Opintojen suositeltava eteneminen on kuvattu sähköiseen opinto-opaaseen tehdyssä koosteessa. Se jaetaan opiskelijoille HOPS-työskentelyn pohjaksi. Harjoittelujaksojen sijoittuminen vaikuttaa teoriaopintojen ajoitukseen ja päinvastoin. Myös tilakysymyksillä ja opettajien sekä opiskelijoiden työn kuormittavuudella on jonkin verran vaikutusta opintojaksojen toteutusajankohtaan.

Opiskelijoiden tyytymättömyys näyttää kohdistuvan pääasiassa ammattikorkeakoulun ja koulutusyksikön yhteisten pakollisten opintojen tarjonnan riittävyteen sekä sisältöjen ja kontaktiopetuksen päällekkäi-

syyksiin. Myös eHOPSin alkuvaiheen tekniset ongelmat ovat vaikeuttaneet HOPSin juurtumista opiskelijan päivittäiseksi työkaluksi. Tulevaisuudessa opettajien ja opiskelijoiden kuormituksen, oppimistehtävien monimuotoisuuden sekä opettajien välisen yhteistyön haasteet tulisi ottaa tarkemmin huomioon ajoituksen suunnittelussa.

4 Koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen

Sosiaali- ja terveystieteiden koulutusyksikön laatukäsikirjan (2006, 9) mukaan koulutusyksikössä toteutetaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteistä laadunvarmistusjärjestelmää. Yksikössä on myös käytössä yhteistä järjestelmää täsmentäviä ja täydentäviä laadunvarmistuskäytäntöjä, jotka perustuvat toimialan erityispiirteisiin ja koulutusyksikön omiin valintoihin.

Laadunvarmistusjärjestelmän mukaisesti kerättävät seurantatiedot tarjoavat välineitä koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnille. Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelmassa seurataan mm. Opiskelijapalaute 1 ja 2 sekä OPALA ja Vuosi valmistumisesta -kyselyjen tuloksia. Opiskelijoilta kerätään opintojakso-palaute kullakin jaksolla, mutta sen hyödyntäminen jää paljolti kunkin opettajan vastuulle.

Itsearviointiraportissa kerrotaan, että Sosiaalialan koulutusohjelman neuvottelukunnassa on käsitelty koulutusohjelman opetussuunnitelmaa ja käydään myös keskustelua, joka hyödyttää opetussuunnitelman toteutumisen ja sisällön arviointia. Opettajien työelämäyhteyksien kautta saadaan jatkuvaa koulutusohjelman toimintaa kehittävää palautetta. Sosiaali- ja terveystieteiden koulutusyksikön harjoittelun kehittämisen yhteydessä on aloitettu myös sosiaalialan harjoittelupaikkojen itsearviointi ja auditointi.

Vuoden 2006 tunnuslukujen valossa koulutusohjelma saavuttaa tavoitteensa erinomaisesti. Opiskelijoiden keskimääräinen läpäisy-aika on valtakunnan keskiarvoa parempi. Opintojen keskeyttäminen on selvästi vähäisempää kuin koko ammattikorkeakoulussa keskimäärin. Opiskelijoiden työllistyminen valmistumisvaiheessa on melko alhainen, mutta työllisyystilanne paranee huomattavasti ensimmäisen vuoden kuluessa valmistumisen jälkeen.

Arviointivierailun aikana johto totesi, että sosiaalialan vetovoimaisuus perustuu kolmeen suuntautumisvaihtoehtoon. Alalle hakeutuu kiinnostuneita opiskelijoita, joista valintakokeen kautta valikoituvat opiskelijoiksi huippuyksilöt. Ohjaus on tehokasta opintojen jokaisessa vaiheessa ja opiskelijoista pidetään huolta koko opiskelun ajan. Haastattelutilaisuudessa selkeästi välittyi koulutusohjelman hyvä henki. Pie-nehkön koulutusohjelman etu näyttää olevan se, että henkilökunnan ja opiskelijoiden välinen yhteistyö toimii. Opiskelijakommenteissa todettiin, että henkilökuntaa on helppo lähestyä ja että vuorovaikutus toimii aidosti. Erikseen vielä mainittiin, että myös opettajien välinen tiedonkulku ja yhteistyö toimivat.

Sosiaali- ja terveysala on varsin tarkasti normitettu kansainvälisin ja kansallisin kriteerein. Sosionomikoulutus ei ole niin tarkkaan normitettu kuin esimerkiksi sairaanhoitajien koulutus. Alalla on kuitenkin olemassa lainsäädännöllisesti määritetyt kelpoisuusehdot, joiden perusteella valikoidutaan työtehtäviin.

4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Henkilöstön haastattelussa kävi ilmi, että Sosiaalialan koulutusohjelman neuvottelukunta on perustettu vuonna 2005. Neuvottelukunnan jäsenet edustavat kattavasti koulutusohjelman eri suuntautumisvaihtoehtoja. Neuvottelukunta kokoontuu säännöllisesti kahdesta kolmeen kertaan vuosittain arvioimaan koulutuksen ja työelämän vastaavuutta ja mahdollisia sisällöllisiä muutostarpeita.

Opettajakunnalla on toimivat työelämäyhteydet, mikä todettiin haastatteluissa niin johdon, muun henkilökunnan, kuin opiskelijoidenkin taholta. Erityisesti opiskelijat korostivat opettajien hyviä yhteyksiä ja verkostoja. Saadun vaikutelman mukaan opiskelijat arvostavat opettajien työelämäyhteyksiä. Koulutusohjelma tekee kiinteää yhteistyötä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa, joka on kuntien, järjestöjen ja oppilaitosten yhteistyöfoorumi. Sekä itsearviointiraportissa että haastatteluissa korostettiin yhteistyön toimivuutta ja merkitystä.

Harjoittelupaikkojen valinnassa otetaan huomioon koulutusohjelman, opiskelijan ja harjoittelupaikan tavoitteet, mikä on sekä koulutusohjelman kehittymisen että opiskelijoiden oppimisen kannalta erinomainen asia. Itsearviointiraportin ja haastatteluissa saadun täydentävän tiedon mukaan työyhteisöiltä pyydetään harjoittelujaksoista tavoitteisiin, teh-

täviin ja organisointiin liittyvää palautetta, jonka täysimääräiseen hyödyntämiseen olisi syytä kehittää systematiikkaa lisää. Harjoittelujaksojen arviointi- ja palautekeskustelussa opiskelijoiden ohjaajilla on mahdollisuus tehdä ehdotuksia koulutusohjelman kehittämiseksi. Keskustelu kehittämistävälineenä on sosiaalialalla hyvä menetelmä, mutta tulosten hyödyntäminen ja tietojen saattaminen koko koulutusohjelman henkilöstön käyttöön vaatii myös systematisointia.

4.3 Opintojaksojen toteutuksen onnistumisen arviointi

Itsearviointiraportissa todetaan, että koulutusohjelmissa kootaan luku-kausittain opintojaksopalautteet valituista opintojaksoista, joista tehdään yhteenvedot. Arviointivierailun haastattelussa todettiin lisäksi, että opettajat keräävät opintojaksoltaan palautetta, joka voi olla määrämuotoista tai vapaamuotoista. Opiskelijat pitivät palautteenantoa hyvänä, koska se vaikuttaa heidän mukaansa ainakin seuraavien opintojaksojen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opiskelijakommentin mukaan palautetiedon perusteella mitoitetaan ja suunnitellaan mm. opiskelijoiden työkuormaa sopivaksi.

Sekä haastatteluissa että itsearviointiraportissa mainittiin hallinto- ja esimiestehtäväkokonaisuuteen liittyvä opintokokonaisuus ”Työn kehittämisen menetelmät”, jonka toteuttamisen yhteydessä opiskelijat laativat konkreettisia ehdotuksia koulutusohjelman kehittämiseksi. Erityisesti opiskelijat pitivät opintojaksoa hyvänä.

Itsearviointiraportin liitteenä olevan opiskelijakyselyn tulosten mukaan näyttää kuitenkin siltä, että opetushenkilökunnalla ja opiskelijoilla on jossain määrin eri käsitys opintojaksokyselyiden vaikuttavuudesta ja palautteen käyttöönotosta. Erilaiset käsitykset saattavat johtua opintojaksopalautejärjestelmästä, joka sallii eriateisen palautteen hyödyntämisen. Opiskelijoiden haastattelussa tuli ilmi samansuuntainen käsitys asiasta.

Koulutusohjelmassa arvostetaan selvästikin opiskelijoiden kykyä tuottaa konkreettisia kehittämissuhteita. Tällainen opiskelijoiden arvostaminen on omiaan tukemaan heidän kasvamistaan vastuullisiksi ammattilaisiksi.

4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi

Itsearviointiraportin mukaan ja haastatteluissa saatujen tietojen perusteella voidaan todeta, että koulutusohjelman käytössä on poikkeuksellisen

monipuoliset arviointimenetelmät. Näitä ovat mm. oppimispäiväkirja, itse- ja vertaisarviointi, portfolio, esseet, yksi-, pari- ja ryhmätentit sekä seminaari- ja keskustelumuotoiset toteutustavat. Arvioinnissa korostuva vuorovaikutus on työelämän käytäntöjen mukaista, joten opiskelijat saavat jo opintojensa aikana kosketuksen työelämän toimintatapoihin.

Itsearviointiraportin mukaan itsearviointi on oleellinen osa oppimisen ja osaamisen arviointia. Opiskelijoiden ja henkilökunnan haastattelujen mukaan itsearviointi soveltuu alalle hyvin. Se on ollut osa toimintamallia ja -kulttuuria jo 80-luvulta lähtien. Menettely vaikuttaa toimivalta, ja siitä olisi todennäköisesti opittavaa koko ammattikorkeakoulun tasolla.

Opintojaksojen arviointikriteerit selvitetään tarkasti jaksojen alussa. Opettaja ja opiskelijat miettivät yhdessä oppimistavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi. Tähän liittyy oleellisesti myös arviointimenetelmien suunnittelu ja niistä sopiminen. Osa opettajista pyytää opiskelijoita itse ehdottamaan opintojaksonsa arvosanaa, mikä kävi ilmi opiskelijahaastattelussa. Ehdotuksen tulee olla hyvin perusteltu.

4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Itsearviointiraportissa todetaan, että opettaja hyödyntää saamiaan palautteita opintojaksojen kehittämisessä. Lisäksi suuntautumisvaihtoehtojen tiimikokouksissa käsitellään opiskelijapalautetta ja arviointitietoa. Koko koulutusohjelmaa kehitetään koulutusohjelmien kokouksissa keskusteluin. Kuitenkaan kaikkia palautetietoja ei käsitellä systemaattisesti. Tässä on olemassa mahdollisuus siihen, että jokin piilevä ongelma jää havaitsematta.

Laatutyön näkökulmasta pitäisi palautetiedon, esimerkiksi Opalalautteiden tuottaman tiedon, keräämistä systematisoida ja muokata helpokäyttöiseksi sekä selvittää, miten tämä tieto ohjataan oikea-aikaisesti sinne, missä koulutusohjelmaa koskevia päätöksiä tehdään.

Itsearviointiraportissa kuvataan palautejärjestelmää lähinnä opiskelijapalautteiden näkökulmasta. Koulutusohjelman yhteisissä suunnittelukokouksissa käsitellään myös ammattikorkeakoulun toiminnanohjauksesta saatavaa palautetietoa. Työelämästä saatavan palautteen systemaattiseen hyödyntämiseen pitäisi kiinnittää erityistä huomiota.

4.6 Henkilöstön osallistuminen julkaisutoimintaan

Itsearviointiraportin liitteenä oleva julkaisuluettelo on suhteellisen laaja. Kolmen vuoden aikana on tuotettu 14 omaa julkaisua ja kahdessa on oltu mukana yhtenä kirjoittajana.

Muutama henkilö on vastannut julkaisutoiminnasta keskeisiltä osin. Tämä johtuu johdon haastattelussa saadun tiedon mukaan resursoinnista. Koulutusohjelman henkilökunta on korkeasti koulutettu, ja yliopettajilla on sekä halu että kyky tuottaa julkaisuja. Julkaisutoiminta nähdään alalla tärkeänä ja myös lehtoreita kannustetaan siihen. Henkilökunnan mukaan resurssien niukkuus omalta osaltaan kuitenkin rajoittaa julkaisutoiminnan laajuutta.

4.7 Seuraavat keskeiset vaiheet koulutusohjelman kehittämisessä

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman pedagogisen kehittämisen seuraava vaihe on osaamistavoitteisen opetussuunnitelman viimeistely ja opetuksen pedagoginen kehittäminen. Sosionomikoulutuksen haasteena on myös sen tuottaman osaamisen tunnetuksi tekeminen työelämässä. Laatutyössä kehitetään erilaisten palautteiden käsittelyä systemaattisemmaksi. Kansainvälisessä toiminnassa haasteena on vieraskielisen opetuksen kehittäminen ja opettajien kansainvälisen liikkuvuuden lisääminen. Valitut kehittämiskohteet ovat hyvin linjassa ammattikorkeakoulun tavoitteiden kanssa.

Vieraskielisen opintotarjonnan kehittäminen näyttäisi raportin mukaan olevan vireillä jo keväällä 2007. Haastattelussa ja keskustelussa kävi kuitenkin ilmi, ettei opintotarjonta ole vielä toteutunut. Keskusteluista jäi vaikutelma, ettei kansainvälinen koulutus ole vielä ajankohtainen asia sosiaalialalla. Osa opiskelijoista saattaisi osallistua vieraskieliseen opetukseen, mikäli sitä olisi tarjolla. Ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden osalta ongelmana on englanninkielisten opintojaksojen puute.

Itsearviointiraportin mukaan henkilöstön riittävydestä ja työhyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeää työtehtävien lisääntyessä.

Koulutusohjelman itsearviointiraportissa esitetyn näkemyksen mukaan seuraavilla kolmella asialla on hyvin paljon merkitystä koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelun kannalta tavoitesopimuskaudella 2007–2009:

- 1) Jyväskylän ammattikorkeakoulun osaamiskeskittymän kehittäminen (Hyvinvointia tukevat palvelujärjestelmät)
- 2) Sosiaali- ja terveysalan koulutusyksikön sisäiset strategiset kehittämishankkeet (Quality of Health and Social Studies, Hyvinvointiosaamisesta innovatiivista aluekehitystä ja Strateginen johtaminen)
- 3) Jyväskylän ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia ja Sosiaali- ja terveysalan pedagoginen toimintasuunnitelma.

5 Koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet

5.1 Tukipalvelut koulutusohjelman perustehtävän toteuttamisen edistäjinä

Tukipalveluita ovat

- laatu ja arviointityö
- viestintäpalvelut
- kirjasto- ja tietopalvelut
- T&K-kehittämispalvelut
- tietohallintopalvelut ja mikrotuki
- opintotoimiston palvelut
- kv-toimiston palvelut
- ura- ja rekrytointipalvelut
- talous-, henkilöstö- ja tilapalvelut
- opiskelijaterveydenhuolto, työterveyspalvelut.

Itsearviointiraportin perustella voidaan todeta, että parhaiten koulutusohjelman tarpeisiin ovat vastanneet kirjasto, kv-palvelut, talous- ja henkilöstöpalvelut, henkilöstön työterveyspalvelut sekä koulutusyksikön omat tukipalvelut.

Kirjasto- ja tietopalveluja pidetään toimivina ja niitä hyödynnetään paljon. Kv-toimiston palvelut ovat toimivia opettajien näkökulmasta. Talouspalvelut tukevat erityisesti koulutuspäällikön työtä, ja sieltä saa tukea ja apua tarvittaessa. Henkilöstöpalvelujen nähdään toimivan erinomaisesti: yhteistyö on ripeää ja joustavaa, ja henkilöstöpalvelujen puoleen voi kääntyä monenlaisissa epäselvissä tilanteissa. Henkilöstön työterveyspalvelut toimivat hyvin, ja niitä osataan hyödyntää. Koulutusyksikön tukipalveluissa toimivien henkilöiden kanssa vuorovaikutus on mutkatonta ja asioiden hoitaminen sujuu. Myös mikrotukea pidetään toimivana.

Laatu- ja arviointityön nähdään tukevan lähinnä palautejärjestelmien kehittämistä. Yhteistyö T&K-kehittämispalvelujen kanssa toteutuu koulutusyksikön oman kehittämisyksikön kautta. Ura- ja rekrytointipalveluilta saadaan informaatiota koulutusohjelmien käyttöön ja erilaisten messutapahtumien järjestämistä pidetään tarpeellisena. Toisaalta ura- ja rekrytointipalveluja ei tunneta kovin hyvin. Vaikka opettajat ovat tyytyväisiä opintotoimiston palveluihin, pitävät muutamat asiaa arvioineet opiskelijat opintotoimistoa ruuhkaisena ja palveluaikojä liian lyhyinä.

Itsearviointiraportin perusteella eniten kehittämistarvetta näyttäisi olevan viestintäpalveluissa, tietohallinnossa ja opiskelijaterveydenhuollossa. Yhteistyö viestintäpalveluiden kanssa liittyy lähinnä rekrytointi-ilmoitusten, esitteiden ja hakijan oppaiden laatimiseen. Viestintäpalvelut ovat kuitenkin jääneet osalle opettajakuntaa vieraksi. Itsearviointiraportin mukaan viestintäpalveluihin ”on liitetty määrittelyvaltaa, jota ei aina ole koettu hyödylliseksi”. Arviointipäivän haastattelussa johto selvensi, että kommentti liittyy lähinnä pariin lehtiartikkeliin, jotka eivät ole olleet yksikön tahdon mukaisia. Mitään erityisiä pulmia ei koulutusohjelmalla ole viestintäpalveluiden suhteen ollut. Henkilöstön edustaja totesi haastattelussa, että markkinointimateriaaleissa on tiukka yleisilme, joka ei toimi kaikkialla. Myöskään koulutusyksikön omassa markkinointimateriaalissa eivät sosiaalialan kuva-aiheet ole päässeet riittävästi esiin. Toinen henkilöstön edustaja totesi, että konsernihallinnon viestintäpalveluja ei osata käyttää koulutusohjelmassa riittävän hyvin.

Tietohallintopalveluissa koettavat pulmat liittyvät itsearviointiraportin mukaan uusien ohjelmistojen nopeaan käyttöönottoon ja ohjelmistojen puutteelliseen käyttäjäturvallisuuteen. Arviointipäivän haastattelussa henkilöstö mainitsi ei-käyttäjäturvallisinä ohjelmina matkalaskutuksessa käytettävän Travel-ohjelmiston ja projektinhallinnassa käytettävän Reportronic-ohjelmiston. Reportronicin käyttöä pidettiin myös varsin paljon työaika vievänä. Henkilöstön haastattelussa ihmeteltiin myös ammattikorkeakoulun hankehallintojärjestelmän vaatimusten samankaltaisuutta pienille ja suurille hankkeille. Nykyjärjestelmän noudattamiseen kuluu pienessä hankkeessa suhteettoman paljon aikaa.

Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat ovat tyytymättömiä opiskelijaterveydenhuollon palvelujen riittävyteen. Koulutusohjelmalla on myös akuutteja tilaongelmia, joita ei kuitenkaan tilapalvelujen uskota pystyvän ratkaisemaan. Arviointivierailun haastatteluissa henkilöstö toi esiin tyytymättömyytensä kopiokoneiden jatkuvaan epäkuuntoon. Myös vahtimestaripalveluja pidettiin ajoittain riittämättöminä käytössä olevasta varahenkilöjärjestelmästä huolimatta.

Tukipalveluissa tulisi etsiä uusia ratkaisuja, joilla voitaisiin vahvistaa viestintäpalveluista, tietohallintopalveluista sekä ura- ja rekrytointipalveluista saatavaa hyötyä koulutusohjelmassa. Erityisesti viestintäpalvelujen roolia, luonnetta ja reunaehdoja tulisi tarkentaa henkilöstön kanssa käytävässä yhteisessä keskustelussa. Tietojärjestelmien kehittämistyössä tulee ottaa entistä paremmin huomioon loppukäyttäjien näkökulma. Pidemmällä aikavälillä pitäisi pystyä vähentämään myös tilojen ja laitteiden käyttöön liittyviä ongelmia.

Tukipalveluilta toivottaisiin erityisesti erilaisten ohjeistusten parempaa koordinoimista ja uusien prosessien käynnistämisen porrastamista. Koulutusohjelmissa tarvittava ajankäyttö tulisi ottaa paremmin huomioon. Koulutusohjelman itsearviointiraportissa nähdään tarpeelliseksi korostaa sisäisen asiakkuuden käsitettä.

6 Vahvuudet ja kehittämisehdotukset

6.1 Koulutusohjelman vahvuudet

Toimiva työyhteisö

Sosiaalialan koulutusohjelmassa vallitsee hyvä ilmapiiri ja vuorovaikutus henkilöstön ja opiskelijoiden kesken on välitöntä. Opiskelijoiden antama palaute otetaan huomioon koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Sitoutuneisuus ammattialaan on vahva sekä henkilöstöllä että opiskelijoilla.

Aluekehitystyö

Koulutusohjelmalla on selkeä rooli aluekehitystyössä omalla sektorillaan. Yhteistyö Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa on tiivistä. Yhteistyö Jyväskylän yliopiston kanssa etenee. Henkilöstö on laajasti mukana tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ja täydennyskoulutuksen toteutuksessa. Henkilöstöllä on laajat ja toimivat työelämäverkostot. Projekteissa hankittu uusi tieto välittyy koulutusohjelman toteutukseen. Julkaisutoiminnan ansiosta tieto siirtyy alueen käyttöön.

Ohjaus- ja oppimisprosessin toimivuus

Koulutusohjelman opetussuunnitelmien laadinta on ohjattu prosessi. Ryhmäkohtaiset opetussuunnitelmat tähtäävät tehokkaaseen oppimisprosessiin. Harjoittelun ja opinnäytetyön ohjaus on toimivaa. Ammatillisessa ohjauksessa painottuu vahvana ammatti-identiteetin luominen. Arviointimenetelmät ovat monipuoliset sisältäen myös opiskelijoiden itsearvioinnin. Koulutusohjelman tilastolliset tunnusluvut ovat hyviä.

6.2 Ehdotukset koulutusohjelman kehittämiseksi

Kansainvälistymisen haasteet ja linjaukset

Kansainvälisyys näkyy Sosiaalialan koulutusohjelmassa monikulttuurisen työn opetuksena, yksittäisinä hankkeina ja suunnitelmina kansainvälisen verkoston kehittämisestä. Kansainvälisessä toiminnassa tarvittaisiin kuitenkin kokonaisvaltaisempaa strategista lähestymistapaa, jossa selvitetäisiin, mitä tasoa eri toimintojen kansainvälisyydessä tavoitellaan, miten tälle tasolle päästään ja miten toiminta resursoidaan.

Ammattikorkeakoulun ja koulutusalan mahdollisuuksien hyödyntäminen
Koulutusohjelman tavoitteeksi asetettu moniammatillisuus vaatii vielä kehittämistä. Muiden koulutusohjelmien opetustarjonnan hyödyntämiseen tulee etsiä mahdollisuuksia suuntautumisvaihtoehtojen opetussuunnitelmien puitteissa. Ohjausta koulutusohjelman ulkopuolisten opintojen (ml. virtuaaliammattikorkeakoulu) valitsemiseen voisi lisätä. Koulutusohjelmassa annettavan opetuksen ja T&K- ja palvelutoiminnan yhteyttä on syytä edelleen kehittää.

Työn ja opiskelun kuormittavuuden hallinta

Koulutusohjelmassa näyttäisi olevan tarvetta opiskelun kuormittavuuden arviointiin. Arvioinnin perusteella opettajien työ ja opiskelijoiden opinnot voitaisiin rytmittää nykyistä tasaisemmin. Erityisesti tulisi välttää samantyyppisten opintosuoritusten kasautumista jaksojen loppuun. Henkilöstön työn sirpaloitumisen ehkäisyyn tulisi kiinnittää huomiota.

6.3 Ehdotukset tukipalvelujen ja ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseksi

Jyväskylän ammattikorkeakoulun atk-ohjelmistojen käytettävyyteen ja toimivuuteen tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Uusien ohjelmistojen käyttöönottoon on varattava riittävästi aikaa. Eri järjestelmien käytöstä voitaisiin järjestää koulutuspäivä, jossa sovittaisiin yhtenäisestä tietojen kirjaamistavasta eri järjestelmiin (Asio, Reportronic, Travel).

Ammattikorkeakoulun tasolla tarvitaan vahvempaa resursointia koulutusohjelmien tarpeet huomioivaan tilasuunnitteluun sekä pedagogisen strategian ja toimintasuunnitelmien käytäntöön viemiseen.

**Viestinnän
koulutusohjelman
ristiinarviointi**

Pirkko Hautala

Tero Janatuinen

Raija Lundahl

Enni Mertanen

Paula Pasanen

Seppo Selosmaa

Joonas Orava

1 Viestinnän koulutusohjelman ristiinarviointi

1.1 Tietoja koulutusohjelmasta

Viestinnän koulutusohjelman suunnittelu käynnistyi varsinaisesti syksyllä vuonna 2000, mutta jo 1990-luvun lopulla tehtiin ensimmäiset kaavailut koulutusohjelman perustamiseksi. Koulutusohjelman laajuus on 240 opintopistettä (4 vuotta). Koulutuksen aloittaa vuosittain 30 nuorisoasteen opiskelijaa. Tutkintoon johtavaa aikuiskoulutusta ja erikoistumisopintoja (molemmissa 10 aloituspaikkaa) on järjestetty vuodesta 2003 alkaen. Vuoden 2001 yhteishaussa ensisijaisia hakijoita oli yli 400, ja vetovoima on pysynyt lähes yhtä korkeana koko koulutusohjelman olemassaolon ajan.

Viestinnän koulutusohjelmasta opiskelija valmistuu medianomi (AMK)-nimikkeellä. Ensimmäiset opiskelijat valmistuivat viestinnän koulutusohjelmasta vuonna 2005, ja vuoden 2006 loppuun mennessä valmistuneita oli yhteensä 32. Vuonna 2006 valmistuneita oli 19 ja heidän työllistymisasteensa oli 47 %. Suhteellisen alhaisen työllistymisasteen selittää osittain se, että opiskelijat valmistuvat pääosin touko-kesäkuussa, jolloin medialle työllistyminen on varsin heikkoa valtakunnallisestikin.

Opiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta on viestinnässä pidetty yllä hakemalla uusia ja kiinnostavia vaihtokohteita sekä aktiivisella tiedottamisella. Tämä on tuottanut tulosta: vaihtotoiminta on jatkunut keskeytyksettä vuodesta 2002 alkaen. Koulutusohjelmaan tulleita vaihto-opiskelijoita on ollut 2–3 vuosittain.

Opetushenkilöstön resursseja täydentämään on viestinnässä palkattu runsaasti asiantuntijoita, mikä on lisännyt opiskelijoiden näkemystä media-alan osaamistarpeista ja työllistymismahdollisuuksista. Neuvottelukunta sekä asiantuntijat ovat lisäksi kommentoineet ja antaneet lausuntoja viestinnän opetussuunnitelmasta, mikä on ollut ensiarvoisen tärkeää, jotta koulutusohjelmassa on pystytty reagoimaan alan nopeaan kehitykseen.

Viestinnän koulutusohjelmassa opinnot suuntautuvat uusmedian tuotantoihin ja sisältöihin. Erityiset osaamisalat koulutusohjelmassa ovat audiovisuaalinen viestintä ja tuotanto sekä mediakasvatus. Opinto-ohjelman

tavoitteena on, että koulutuksen päätyttyä opiskelija on valmis toimimaan projekteissa esimerkiksi tiedottajana, erilaisten sisällöntuotantoon liittyvien hankkeiden koordinaattorina tai projektipäällikkönä.

Harjoittelupaikkoina toimivat muun muassa tuotantoyhtiöt, Yleisradio ja mainostoimistot. Yksiköllä on vakituinen sopimus harjoittelusta Yleisradion TV2:n kanssa. Harjoittelupaikoista kasvava osa on pääkaupunkiseudulla eri tuotantoyhtiöissä. Pitkäkestoisia opintoprojekteja ovat esimerkiksi Päijänteen ympäristökunnille tehtävä yhteinen matkailuun liittyvä DVD, jota ryhmä opiskelijoita tekee opintojensa yhteydessä ja kesätyönään. TV2:n kanssa on solmittu sopimus lastenohjelmakokonaisuudesta. Vuosittain toistuvia projekteja ovat Iris-filmifestivaali, joka on pienestä opiskelijaprojektista kasvanut mittavaksi tapahtumaksi; Projektori-tapahtuma, jossa viestinnän koulutusohjelma ja media-alan toimijat kohtaavat sekä internet-lehti Puimuri, jonka eräänä tarkoituksena on toimia viestinnän opiskelijoiden kirjoittajafoorumina ja visuaalisten töiden esittelyalustana. Vuonna 2004 opiskelijat järjestivät projektityönä Jyvässeudun opetushenkilöstölle suunnatun mediakasvatuksen projektin, jossa järjestettiin erilaisia työpajoja, esityksiä ja seminaareja aiheesta.

Neuvottelukunnan lisäksi alan yhteistyötä on kehitetty esimerkiksi media-alan alueellisissa foorumissa mediaklusterissa sekä erilaisissa ohjausryhmissä. Vuonna 2003 tehtiin keski-suomalaisille media-alan yrityksille kysely, jossa kartoitettiin yritysten tarpeita. Toimiala on organisoitunut varsin hyvin, mikä osaksi johtuu siitä, että toimijoita on alueella kohtuullinen määrä. Yrityksissä toimivat työharjoittelijat ovat saaneet positiivista palautetta muun muassa laaja-alaisesta osaamisesta ja itsenäisestä toiminnasta, joihin opiskelussa onkin keskitytty. Työelämän tarpeisiin tehtyjen opinnäytetöiden määrä on lisääntynyt ja tämä tulee vahvistumaan entisestään suunnittelutoimisto ADmissionin ryhtyessä koordinoimaan viestinnän hanketoimintaa.

1.2 Ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Viestinnän koulutusohjelman ristiinarviointiryhmä perustettiin rehtorin päätöksellä. Ryhmän jäsenten valintaperusteena oli monialainen ammattikorkeakouluopetuksen tuntemus, arviointikokemus sekä kiinnostus tehtävään. Ryhmän puheenjohtajana toimi koulutuspäällikkö Pirkko Hautala ja jäsenenä lehtori Raija Lundahl, yliopettaja ja koulutuspäällikkö Enni Mertanen, opiskelijakunnan edustaja Joonas Orava, rekrytointikoordinaattori Paula Pasanen ja koulutuspäällikkö Seppo Selosmaa. Sihteerinä toimi laatupäällikkö Tero Janatuinen.

Koulutusohjelma aloitti ristiinarvioinnin valmistelun yleisen ohjeistuksen pohjalta hyvissä ajoin ennen arviointiryhmän ensimmäistä kokoontumista. Itsearviointiraportin kokoaminen aloitettiin 23.1.2007 pidetyllä informointi- ja starttikokouksella, johon osallistuivat koko henkilöstö sekä opiskelijoiden edustajat. Kaikki henkilöstön jäsenet sekä 1., 2., 3. ja 4. vuosikurssin opiskelijoiden edustajat vastasivat kaikkiin itsearviointikysymyksiin. Ne koottiin yhdeksi dokumentiksi, joka jaettiin kaikille itsearviointiin osallistuneille ja jonka pohjalta niin sanottu ydintiimi (koulutuspäällikkö ja yksikönjohtaja) editoi raporttitekstin vuorovaikutuksessa henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Koulutusohjelman yhteisiä kokouksia, joissa henkilöstö ja opiskelijat yhdessä käsittelivät itsearviointiraporttia, pidettiin kaksi kertaa. Kokousten välillä kommentteja lähetettiin sähköpostitse. Itsearviointiraportin kokoaminen sujui hyvin henkilöstön ja opiskelijoiden aktiivisuuden ja avoimen, rakentavan kriittisen työskentelyn takia.

Arviointiryhmä toimitti koulutusohjelmalle lopullisen ohjeistuksen ristiinarvioinnin toteutukseen 5.3.2007. Koulutusohjelman itsearviointiraportti valmistui 23.3.2007. Ennen raportin valmistumista ristiinarviointiryhmälle toimitettiin itsearviointiraportin taustalla olevat alkuperäiset itsearviointivastaukset. Raporttiin tutustuttuaan arviointiryhmä pyysi koulutusohjelmaa täydentämään itsearviointiraporttia koulutusohjelman esittelyllä ja täsmentämään raportissa olevia harjoittelun ja opinnäytetöiden ja niiden ohjauksen sekä oppimisen arvioinnin kuvauksia. Myöhemmin toimitettiin toimintaa kuvaavat tunnusluvut ja niiden analyysi.

Arviointiryhmä vieraili koulutusohjelmassa 27.4.2007. Päivän aikana haastateltiin koulutusohjelman johtoa, henkilöstöä ja opiskelijoita. Johdosta haastateltavina olivat yksikön johtaja Hannu Ikonen, kehityspäällikkö Petri Jussila ja koulutuspäällikkö Martti Heikkinen sekä henkilöstöstä yliopettaja Jarmo Valkola, lehtori Aimo Hyvärinen, lehtori Ilari Miikkulainen, lehtori Timo Pihlajamäki, tuntiopettaja Heidi Apponen ja studiomestari Tomi Behm. Opiskelijoista haastatteluun osallistuivat Petteri Juuti, Kertu Kauppinen, Eeva Minkkinen ja Ville Virtakainen.

Vierailun päätteeksi koulutusohjelmalle annettiin pikapalaute arvioinnin tuloksista. Arviointiryhmän laatima raportti oli koulutusohjelmassa kommentoitavana asiavirheiden osalta 28.5.–1.6.2007. Arvioinnin palautekokous arviointiryhmän ja koulutusohjelman edustajien kesken pidettiin 31.5.2007. Koulutusohjelma valitsee arvioinnin pohjalta omat kehittämiskohteet ja laatii niistä kehittämissuunnitelman. Arvioinnin seurantakokous pidetään touko-kesäkuussa 2008.

2 Koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.1 Ammattikorkeakoulun linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Viestinnän koulutusohjelman muotoilema strategia integroidaan kulttuurialan koulutusyksikön strategiaan linjauksiin koulutusalan suunnittelukokouksessa. Koulutusohjelmassa puhutaan myös ohjelman omasta strategiasta, mutta arviointivierailulla saadun tiedon mukaan kyse on pikemminkin seuraavan vuoden tavoitteet kuvaavasta toimintasuunnitelmasta. Kulttuurialan koulutusyksikön strategiset linjaukset ovat osa yksikön ja rehtorin välistä tavoite- ja tulossopimusta. Opiskelijat voivat osallistua koulutusohjelman suunnittelukokoukseen ja yksikön kehittämistiimeihin, mutta heidän osuuttaan strategiaprosessiin voisi arviointiryhmän näkemyksen mukaan lisätä. Arviointiryhmä ehdottaa, että strategioita ja niitä koskevaa terminologiaa selkiytetään koulutusohjelmassa.

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman ja opetuksen suunnittelun pohjalla olevat tavoite- ja tulossopimuksen tavoitteet, kulttuurialan ja koulutusohjelman strategiat ja painotukset ovat keskenään samassa linjassa. Koulutuksen suunnitteluprosessi on kuvattu yksikön laatuksikirjassa, ja henkilöstö pitää suunnitteluprosessia hyvänä. Itsearviointiraportin ja henkilöstön haastattelussa saadun tiedon mukaan strategiat näkyvät selvimmin aluekehitystyössä.

Arviointiryhmälle jäi arviointivierailun jälkeen käsitys, että ammattikorkeakoulun strategiat eivät riittävästi ohjaa toimintaa. Johto kokee strategioiden jalkauttamisen vaikeaksi ja henkilöstö pitää niitä liian yleisinä ja arjesta vieraina, vailla kosketuspintaa käytännön opetukseen. Toisaalta henkilöstö totesi, että strategioiden yleisyys antaa heille runsaasti liikkumavaraa toiminnassa. Koulutusohjelmalle olisi eduksi, jos strategiat ja yhteiset linjaukset saataisiin konkreettisiksi toimintamalleiksi. Arviointivierailun perusteella syntyi vaikutelma, että koulutusohjelma kokee itsensä erilliseksi ja erilaiseksi ammattikorkeakoulu yhteisössä. Yhteistyötä tulisi lisätä niin yksikön sisällä kun eri yksiköiden välilläkin. Tähän suuntaan on jo muutoksia tulossakin suunnitteilla olevan uuden koulutusohjelman myötä.

2.2 Yksikön omat linjaukset koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Viestinnän koulutusohjelman itsearviointiraportissa strategia ymmärretään jatkumona yksikön strategiasta koulutusohjelman strategiaan. Opetuksen painopisteet nousevat kulttuurialan (luova toimiala) ja koulutusohjelman linjauksista, joissa av-tuotannon ja mediakasvatusosaamisen vahvistaminen on keskeistä. Tavoitteena on synnyttää Keski-Suomeen kansainvälisesti korkealaatuinen mediakeskittymä. Kulttuuriala toimii useissa verkostoissa ja vastaa luovan toimialan osaamiskeskittymän toiminnasta. Itsearviointiraportissa luovan toimialan osaamiskeskittymän toiminnan tuloksena sanotaan syntyvän yrittäjyyttä, kulttuurituotteita ja -palveluita. Arviointivierailulla yrittäjyyden edistämisestä kerrottiin esimerkkinä yritysten verkottuminen. Arviointivierailun haastattelussa johto ja henkilöstö totesivat, että yhteistyö ja työnjako ammattikorkeakoulun ja yliopiston välillä ja toisaalta ammattikorkeakoulun ja toisen asteen välillä on ajoittain ollut haasteellista.

Koulutusohjelmalla on erinomaisen hyvä tilanne työelämälähtöisten projektien ja aluekehitystoiminnan kehittämisessä, koska erilaisia projektityöntöjä, kehittämishankkeita ja opinnäytetöiden aiheita tulee koulutusohjelmaan runsaasti niin yrityksiltä kuin muista koulutusyksiköistä. Tarpeeseen ei läheskään aina pystytä vastaamaan esimerkiksi aikataulusyistä. Koulutusohjelmassa kannattaisi suunnitella opetukseen integroitavien projektien sisältö ja ajoitus, jotta ne voitaisiin toteuttaa sekä opiskelijan että työelämän tarpeisiin parhaiten sopivasti.

Arviointiryhmälle jäi käsitys, että koulutusohjelma hakee vielä jossain määrin paikkaansa nopeasti muuttuvan alan koulutuskentässä. Työelämän jatkuva muutos ja siitä juontuvat muutokset koulutusohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa on ilmeisesti hyväksytty pysyväksi ilmiöksi. Koulutusohjelman tulisi pyrkiä kääntämään jatkuva muutos kilpailueduksi esimerkiksi ennakointia lisäämällä. Työelämän nopeat muutokset ja alan vireä kehittyminen asettavat haasteita henkilöstön ammattitaidon ylläpitämiseen.

2.3 Kansainvälisen laatutason ja kilpailukyvyn tavoittelu kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla

Itsearviointiraportin mukaan opiskelijoita kannustetaan opiskelijavaihtoon ulkomaille. Opettajien valmius englanninkieliseen opetukseen on

hyvä ja heillä on laajat kansainväliset verkostot. Viestinnän koulutusohjelma on ollut mukana kansallisten kompetenssikuvausten muotoilussa ja pitää toimintaansa hyvin kansainvälisenä, mikä onkin tarpeen, koska englanninkielinen koulutusohjelma on suunnitteilla.

Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat kaipaavat koulutukseen opiskelijavaihdon lisäksi muutakin kansainvälisyyttä. Opiskelijat tarvitsevat lisää tietoa kansainvälistymisen mahdollisuuksista. Ala antaa erittäin hyvät mahdollisuudet kansainvälistymiseen. Erityisesti opiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta olisi hyvä lisätä. Arviointivierailulla saadun tiedon mukaan henkilöstön kansainvälisiä verkostoja hyödynnetään ja ulkomaalaisia vierailijaluennoitsijoita käytetään.

Arviointivierailulla johto totesi, että kansainvälisiä laatukuvauksia ei media-alan koulutuksessa ole, koska ei ole olemassa foorumia, jossa niitä olisi muotoiltu. Arviointiryhmä ehdottaa koulutusohjelmalle kansainvälisten vertailukohteiden etsimistä eurooppalaisesta viestintäalan koulutuksesta.

2.4 Koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen tulevaisuuden työelämän vaatimuksia vastaaviksi

Viestinnän koulutusohjelman opetussuunnitelmat päivitetään itsearviointiraportin mukaan vuosittain. Henkilöstö perehtyy työelämän tarpeisiin ja kehittää opetusta niiden pohjalta. Erityisen huomion kohteena on digitaalisen kulttuurin kehittyminen. Alan kehitystä koskevaa tietoa käsitellään henkilöstön viikkopalaverissa.

Itsearviointiraportin mukaan keskeisiä keinoja työelämävastaavuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen ovat yritysten kanssa käytävät keskustelut, ADmission-projektipaja ja työelämästä tulevat luennoitsijat. Visuaaliseen suunnitteluun suuntautuva ADmission-projektipaja pyrkii simuloimaan työelämässä tarvittavia valmiuksia ja vaatimuksia. Henkilöstön näkemyksen mukaan ADmission-projektipajan toiminta tukee erinomaisesti oppimista toimimalla fyysisenä projektioppimisympäristönä. Siellä opiskelijat voivat tehdä töitä työelämälähtöisesti lähinnä graafisen suunnittelun projekteissa. Projektipajaa on tarkoitus kehittää palkkaamalla pajaan tuottaja, joka ryhtyisi ammattimaisemmin koordinoimaan projektitoimintaa. Jatkossa toiminta laajenisi myös audiovisuaaliseen tuotantoon.

Itsearviointiraportin mukaan työelämästä tulevien luennoitsijoiden osuus opetuksessa on merkittävä. Sen sijaan heidän panostuksensa suun-

nitteluun ja kehittämistyöhön vaihtelee henkilöittäin. Koulutusohjelman henkilöstön mukaan ulkopuoliset luennoijat ovat hyvä resurssi opetuksessa. Arviointiryhmän näkemyksen mukaan sivutoimisten opettajien suuri osuus saattaa vaikeuttaa toiminnan koordinoitua ja opintokokonaisuuksien yhteensovittamista.

2.5 Koulutusohjelman opetussuunnitelman laatiminen

Itsearviointiraportin mukaan henkilöstö osallistuu opetussuunnitelmien laadintaan koulutuspäällikön johdolla. Opetussuunnitelmissa otetaan huomioon laatukäsikirjan vaatimukset sekä valtakunnalliset kompetenssimäärittelyt. Opetussuunnitelman sisällön kuvauksesta vastaa opetushenkilöstö. Opiskelijat pääsevät vaikuttamaan sisältöön antamalla palautetta.

Arviointivierailun yhteydessä johto totesi, että Arenen viestintäjaos on käsitellyt työssään viestintäalan kansainvälisiä vaatimuksia, jotka on sisällytetty myös viestinnän valtakunnallisiin kompetensseihin. Viestintäjaoksessa on ollut mukana Jyväskylän ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelman koulutuspäällikkö.

Arviointiryhmän mielestä koulutusohjelmalle olisi hyötyä siitä, että opiskelijat voisivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön muutenkin kuin palautetta antamalla. Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat katsovat, että heidän mielipiteensä tulisi ottaa painokkaammin huomioon opetussuunnitelmaa linjattaessa. Haastattelussa opiskelijaedustajat totesivat, etteivät he ole olleet mukana opetussuunnitelmien laatimisessa. Heidän intressinsä koskivat lähinnä yksittäisiä aihepiirejä, käytettäviä ohjelmistoja sekä oppimisympäristöjä.

Arviointivierailulla haastateltujen opiskelijoiden mielestä opetussuunnitelmiin sisältyy nykyisellään liikaa teoriaopintoja, joita he mielellään korvaisivat käytännön työelämäprojekteilla. Opiskelijat tuntuivat myös kaipaavan malleja tiettyihin ammatinkuviin tähtäävistä ”opintoputkista” eli kuvauksia opintokokonaisuuksista, jotka suorittamalla olisi edellytyksiä sijoittua tiettyihin työtehtäviin.

2.6 Opetuksen tarjonta- ja toteutus suunnitelmien laadinta

Itsearviointiraportin mukaan koulutuspäällikkö suunnittelee opetustarjonnan päälinjat ja opettajat voivat kommentoida opetussuunnitelman rakennetaulukkoa. Johto totesi haastattelussa, että koulutusohjelmaan

sisältyy pakollisia opintoja 120 opintopistettä ja valinnaisia opintoja 60 opintopistettä. Rakennetaulukon mukaan valittavana on 10 vähintään 15 opintopisteen opintokokonaisuutta, joten opiskelija voi valita suuntautumisensa hyvin monella tavalla. Tosin ryhmäkokovaatimukset saattavat rajoittaa yksittäisen opiskelijan valintoja. Opiskelijoiden edustajat totesivat haastattelussa, että opetustarjontaa ja valinnan mahdollisuuksia on kyllä runsaasti, mutta valmiuksia valintojen suorittamiseen ei kaikilla ole riittävästi. Opiskelijat kaipasivat ohjausta henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimiseen nykyistä enemmän.

Koulutusohjelmassa pyritään luonteviin opintokokonaisuuksiin. Niiden hahmottaminen opiskelijänäkökulmasta ei varmaankaan ole itsestään selvää, vaan kullekin opiskelijalle sopivan opintokokonaisuuden rakentaminen tiettyjä tulevaisuuden työtehtäviä ajatellen edellyttää henkilöstön vahvaa tukea. Tähän prosessiin olisi hyvä ottaa mukaan myös työelämän edustajia.

2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Itsearviointiraportin mukaan opettajat suunnittelevat omien aihepiiriensä opintojaksot itsenäisesti. Opintoja pyritään jaksottamaan opiskelijan kannalta järkevästi ammatillinen kehittyminen huomioiden. Haastattelussa henkilöstö totesi, että koska viestintäalalla mahdollisia ammatinkuvia on paljon ja hyvinkin erilaisia, on ammatillista kehitystä vaikea kuvata yksilöllisesti. Ammatillista kehittymistä pyritään kuitenkin seuraamaan ja ohjaamaan opiskelijäläheisellä toiminnalla. Tavoitteena on joustavuus ja mielekkäiden kokonaisuuksien aikaan saaminen. Opetuksessa pyritään periodiopetukseen työpajan avulla. Itsearviointiraportissa todetaan, että jos opiskelijalla on joku aiheeseen liittyvä oma projekti meneillään, sen saa hyvin liitettyä kurssiin.

Itsearviointiraportista nousi esille tarve opettajien yhteistyön lisäämiseen opintojaksojen sisällön ja ajoituksen suunnittelussa. Opintojaksoissa on opiskelijapalautteen perusteella päällekkäisyyksiä. Saman aihealueen opettajien tulisi arviointiryhmän mielestä käydä keskenään opintojaksojen sisältöjä läpi, jotta rajapinnat ja mahdolliset päällekkäisyydet selviävät.

Haastattelun ja itsearviointiraportin perusteella opiskelijat kaipaavat enemmän intensiivijaksoja. Intensiivijaksot olisivat ilmeisesti omiaan vähentämään opintojen pirstaleisuutta varsinkin useamman opettajan yhteistyönä toteutettuina.

Itsearviointiraportissa todetaan, että tällä hetkellä ammattikorkeakoulun yhteiset pakolliset opinnot nähdään irrallisina. Arviointiryhmä suosittaa viestinnän koulutusohjelmalle entistä aktiivisempaa yhteistyötä opintojen kehittämiseksi koko ammattikorkeakoulun tasolla.

3 Koulutusohjelman opetuksen toteutus

3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Itsearviointiraportin mukaan viestinnän koulutusohjelman pedagogisia peruslinjauksia ovat työelämälähtöisyys ja konstruktivistisen oppimisteorian toteuttaminen. Opetukseen vaikuttavat sekä kansalliset että kansainväliset työelämän muutokset. Opetus perustuu toiminnanohjauskäsikirjaan (TOHJO) ja kulttuurialan koulutusyksikön laatujärjestelmään. Itsearviointiraportissa todetaan myös, että vastuu oppimisesta on opiskelijalla ja oppimisen tulee edistää opiskelijan työllistymistä. Projektioppiminen nähdään oleellisena osana opetuksen toteuttamista. Arviointiryhmälle syntyi vaikutelma, että opetuksen peruslinjauksista kannattaa jatkossa keskustella aiempaa perusteellisemmin henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa.

Itsearviointiraportissa nostetaan esiin teoreettisesti ja käytännöllisesti orientoituneen opetuksen väliset jännitteet. Arviointivierailulla johto ja henkilöstö totesivat, että monet opiskelijat ovat hyvin käytäntöön suuntautuneita. Henkilöstö kertoi haastattelussa, että aina ei teoriaa ja käytäntöä ole pystytty sovittamaan yhteen. Projektiopinnot nähdään hyvänä keinona teorian ja käytännön yhdistämiseen. Koulutusohjelmassa suunnitellaan parhaillaan uutta viikoittaisen työajan jäsenystä, joka mahdollistaa entistä paremmin projektien toteutuksen ja teorian ja käytännön yhdistämisen opetuksessa.

3.2 Opiskelijan oppimisen tukeminen ja ohjaus

3.2.1 Henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laadinta ja uraohjaus

Itsearviointiraportin mukaan jokainen opiskelija tekee ensimmäisenä vuonna henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman HOPSin, jota päivitetään opiskelun edetessä. Opettaja ja opiskelija käyvät HOPS-keskustelun säännöllisesti kerran vuodessa, mutta arviointivierailun haastattelussa opiskelijat kertoivat kaipaavansa näitä keskusteluja useammin. Arviointivierailulla sekä johto, henkilöstö että opiskelijat kertoivat opiskelijalla

olevan runsaasti valinnanmahdollisuuksia HOPSiaan suunnitellessaan. Opiskelijoiden mielestä runsas opintotarjonta on hyvä, mikäli opiskelijalla on selkeä käsitys siitä, millaisia opintoja hän haluaa ja miten opintopolkunsa laatii. Kaikki opiskelijat eivät kuitenkaan ole näin itseohjautuvia, ja he tarvitsisivat enemmän ohjausta opintovalintojensa tekemiseen. Yhtenä ratkaisuna tähän opiskelijat toivoivat ”malli-HOPS:ejä”.

Itsearviointiraportissa todetaan, että HOPS-keskusteluissa pyritään ohjaamaan opiskelijaa ammatilliseen asennoitumiseen ja ammatillisen identiteetin kasvuun sekä ”oman polun luomiseen”. Tähän liittyy myös tutustuminen alan työtehtäviin ja mahdollisuuksiin. Arviointivierailun haastattelussa henkilöstö kertoi valmistuneiden työllistymisnäköistä. Heti valmistumishetkellä työllistymisaste on alhainen, mutta noin vuoden kuluessa opiskelijat työllistyvät esimerkiksi tuotantoyhtiöihin, lehti- ja mediataloihin, mainostoimistoihin, projekteihin, freelancer-toimintaan ja yrittäjiksi.

Itsearviointiraportin mukaan opiskelijatutoreita hyödynnetään onnistuneesti ohjaustoiminnassa. Arviointiryhmän mielestä on mahdollista, että opiskelijoiden kokemusperäinen vertaisohjaus johtaa toisenlaiseen ohjaukseen kuin varsinainen tarkoitus on. Opiskelijatutoreiden valmennuksesta ja ohjauksesta on syytä pitää hyvää huolta. Myös alumnitoimintaa kannattaa hyödyntää uraohjauksessa.

Koulutusohjelman oman arvion mukaan oppimisen tukeminen ja ohjaus toteutuvat teoriapainotteisilla kursseilla hyvin, projekteissa oppimisen ohjeistukseen ja ohjaamiseen tulee sen sijaan kiinnittää painokkaammin huomiota. Myös arviointiryhmän mielestä projektioppimisen ohjaus on yksi koulutusohjelman kehittämiskohteista. Opiskelijat toimivat projekteissa hyvin oma-aloitteisesti, mutta tarvitsevat silti asiantuntevaa ohjausta projektinsa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Opiskelijat vaikuttivat hyvin käytännönläheisiltä sekä itsearviointiraportin että haastattelun perusteella. Koulutuksessa annetaan mahdollisuudet kehittyä viestintäalan työelämän monipuoliseksi osaajaksi, mikä ei haastattelun perusteella ollut opiskelijoiden silmissä niin arvokasta kuin ammatillinen erityisosaaminen. Opiskelijoiden mukaan ne, joilla on taustalla toisen asteen viestinnän koulutus, toimivat usein ”apuopettajina” luokissa. Arviointivierailussa oli mukana vain lukiotaustaisia opiskelijoita, jotka ihmettelivät, kuinka toiselta asteelta tuleva jaksaa motivoitua opinnoista, jotka eivät kenties anna heille mitään uutta.

3.2.2 Harjoittelun ohjaus

Viestinnän koulutusohjelman henkilöstö näkee harjoittelun olennaisen tärkeänä opiskelijoiden työelämäyhteyksien ja osaamisen rakentumisessa sekä työllistymisen edistäjänä. Itsearviointiraportin mukaan kaikki osapuolet (työnantaja, opiskelijat, opettajat) osallistuvat harjoittelutehtävien määrittelyyn ja harjoitteluun kuuluu myös kehittämistehtävä.

Harjoittelun ohjaus on keskitetty koulutusohjelman harjoittelukoordinaattorille. Hän vastaa harjoittelun ennakko-ohjauksesta. Henkilöstöä haastatellessa ilmeni, että verkossa on opiskelijoille suunnattua harjoitteluun valmentavaa materiaalia. Opiskelijat totesivat, että harjoitteluinfoja järjestetään, mutta opiskelijat eivät niihin juuri osallistu. Opiskelijoiden mukaan harjoittelun ohjausta ei juuri ole, mutta toisaalta eräs opiskelijoista totesi, että ”ei sitä olisi tarvittukaan”. Haastattelussa opiskelijaryhmässä vain kahdella oli kokemusta harjoittelusta. Koulutusohjelman johto mainitsi, että harjoittelussa olleiden kokemuksia tulisi paremmin välittää harjoittelupaikkaa hakeville opiskelijoille.

Harjoittelukoordinaattori vierailee työpaikoilla mahdollisuuksien mukaan. Harjoittelupaikoilla vieraillessaan hän saa suullista palautetta harjoittelusta ja työelämän tarpeista. Tätä ja muuta työelämästä tullutta palautetta käsitellään henkilöstöpalavereissa. Arviointiryhmän mielestä palautetta olisi hyvä kerätä ja dokumentoida systemaattisesti.

Arviointiryhmän mukaan kulttuurialalla voitaisiin peilata omia käytänteitä sekä valtakunnallisiin että Jyväskylän ammattikorkeakoulun omiin harjoittelun ohjausta koskeviin suosituksiin ja pohtia, millaisin ratkaisuin harjoittelun ohjausta voisi parantaa. Myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun työnantajapalautelomake sekä harjoittelusuunnitelmien ja -sopimusten sähköinen käyttö opiskelijahallintajärjestelmä Asiassa ovat suosittelavia käytäntöjä myös viestinnän koulutusohjelmaan.

Arviointiryhmän mukaan työpaikalla tapahtuvaan ohjaukseen voidaan vaikuttaa tiedottamalla työpaikan ohjaajia paremmin harjoittelun luonteesta ja tavoitteista. Viestinnän koulutusohjelmassa kannattaa keskustella, voisiko työpaikkaohjaajien kouluttaminen tuoda parannusta harjoittelun ohjaukseen työpaikoilla ja kuinka omia työelämäkumppaneita voitaisiin aktivoida koulutukseen.

3.2.3 Opinnäytetöiden ohjaus

Opinnäytetöiden ohjaus on keskitetty yliopettajalle, mutta aiheesta riippuen myös muut opettajat voivat toimia ohjaajina. Ohjausta annetaan seminaareissa sekä yksilöohjauksena. Itsearviointiraportissa ei arvioida nykykäytännön toimivuutta.

Haastattelussa henkilökunnan edustajat kertoivat esimerkkejä toteutuneista opinnäytetöistä. Opinnäytetöiden aihepiirejä ovat muun muassa visuaalinen viestintä, yritysten markkinointistrategiat, lyhytelokuvat, dokumentit, musiikkivideot ja verkkolehdet. Haastateltavilla opiskelijoilla ei ollut kokemusta opinnäytetyöprosessista.

3.2.4 Opetus- ja opiskelumenetelmien valinta ja erilaisten oppimistyylien huomioiminen

Itsearviointiraportin mukaan opetusmenetelmät valitaan opettavan asian sekä opiskeluvaiheen mukaan ja ammatillisen kasvun näkökulma huomioiden. Monilla opintojaksoilla on vaihtoehtoisia suoritustapoja. Arviointiryhmälle syntyi arviointiprosessin aikana käsitys, että opiskelija voi suorittaa varsin suuren osan opinnoistaan projekteina. Opiskelijoiden haastattelusta välittyi vaikutelma, että projekteissa oppiminen ei ole kovin suunnitelmallista ja opittua analysoidaan ja raportoidaan niukasti. Henkilöstö puolestaan totesi, että projekteista laaditaan kirjallinen suunnitelma, oppimispäiväkirja ja loppuraportti.

Koulutusohjelman opiskelijoilla on hyvät mahdollisuudet projekti-
muotoiseen opiskeluun. Projektit tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden itselleen sopivien työskentelytapojen valintaan. Projekteja on sekä opintojaksoihin liittyvinä että niin sanottuina erillisprojekteina. Opiskelijat kertoivat haastattelussa, että työelämän tilauksesta tulleet erillisprojektit ovat oppimisen kannalta mielekkäimpiä.

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman tavoitteena on työpajaopetuksen kehittäminen. Tällöin saavutetaan joustava ja kokonaisuuksia käsittelevä malli, mikä edistää ammatillista ja innovatiivista näkökulmaa. Työpajaopetuksen lisääminen tulee osaltaan monipuolistamaan opiskelumenetelmiä.

3.2.5 Oppimista edistävien oppimisympäristöjen ja työelämäyhteyksien rakentaminen

Yrityksille tehdyillä projekteilla on suuri merkitys koulutusohjelman työelämäyhteyksien rakentumisessa ja työelämän osaamistarpeiden tunnistamisessa. Projektitoimeksiantoja sekä harjoittelupaikkoja on tällä hetkellä enemmän tarjolla kuin koulutusohjelmassa ehditään vastaanottaa. Projektien ja harjoittelun lisäksi työelämästä tulevat luennoitsijat vahvistavat koulutusohjelman työelämäyhteyttä.

Viestinnän koulutusohjelma aikoo lisätä työpajatoimintaa yhteistyössä Mediapajan kanssa. Itsearviointiraportin liitteessä todetaan, että jo vuonna 2001, koulutusohjelmaa käynnistettäessä, luotiin Mediapajan ja mediatekniikan koulutusohjelman kanssa verkosto. Itsearviointiraportista sekä arviointivierailun haastatteluista jäi vaikutelma, että yhteistyössä on edelleen kehitettävää. Verkoston yhteistyön kehittäminen on johdon mukaan edelleen työn alla.

Oppimisympäristö ei haastateltavien mukaan riittävästi tue opetusta. Opetusryhmät ovat henkilökunnan ja opiskelijoiden mielestä liian suuria, opetustilat liian pieniä ja laitteistot sekä ohjelmistot puutteellisia. Itsearviointiraportissa mainitaan, että opiskelijat näkevät Jyväskylän ammattikorkeakoulun virtuaalisen oppimisympäristön, Generation R5:n, kankeana. Tämä lienee erityinen ongelma juuri viestinnän koulutusohjelmassa, jonka tulisi olla eräänlainen edelläkävijä digitaalisten ympäristöjen kehittäjänä ja käyttäjänä. Oppimisympäristöjen kehittäminen on koko ammattikorkeakoulun yhteinen haaste.

ADmission-projektipaja on suhteellisen uusi toimintamalli viestinnän koulutusohjelmassa. Arviointivierailussa henkilöstö kuvasi ADmissionia viestinnän koulutusohjelman mainostoimistona. Opiskelijat kokivat ADmissionin positiivisena, koska se tarjoaa projekteja ja mahdollisuuksia tehdä niitä ammattikorkeakoulun laitteistoilla. Huonona puolena opiskelijat mainitsivat sen, ettei ADmissionin kautta tehdyistä projekteista makseta korvausta.

Koulutusyksikön johto toivoi, että myös Jyväskylän ammattikorkeakoulu hyödyntäisi jatkossa paremmin ADmissionin palveluja. Riskiinarviointiryhmä ehdottaa, että kun ADmissionin toiminta vakiintuu, tulisi siitä tiedottaa sekä ammattikorkeakoulun sisällä että ulkopuolella. ADmissionin kannattaa verkostoitua ammattikorkeakoulun sisällä myös muiden työelämäpalveluja tarjoavien tahojen kanssa.

3.3 Opetus ja resurssien ohjaus opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymisen varmistajina

Viestinnän koulutusohjelma valitsi yhdeksi ristiinarvioinnissa käsiteltäväksi teemaksi opetuksen ja resurssien ohjauksen tarkastelun suhteessa opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymiseen. Arviointiprosessin aikana tuli useaan otteeseen esille tila-, laite- ja ohjelmistoresurssien riittämättömyys. Koulutusohjelman johto kertoi arviointivierailun haastattelussa, että henkilöstö kokee vähäisten resurssien riskeeraavan opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymisen.

Tilaongelmista nousi esiin riittävien studiotilojen puute sekä viestinnän koulutusohjelman tilojen vakiintumattomuus, oman ”kotipesän” puute. Tilaratkaisuissa tulisi huomioida projektimuotoinen opiskelu. Voimakas media-alan ohjelmistojen kehittyminen edellyttäisi jatkuvaa ohjelmistopäivitystä, joka koulutusohjelman resursseilla ei ole mahdollista. Henkilöstön mukaan laitteistojen ja ohjelmistojen yhteiskäytöstä muiden oppilaitosten kanssa on kokemusta, mutta pysyviin käytäntöihin ei ole päästy kustannussyistä.

Koulutusohjelma pyrkii olemaan ajantasainen ja huomioimaan digitaalisen kulttuurin voimakkaan kehittymisen. Tila-, laite- ja ohjelmistoresurssien suunnittelussa vaaditaan arviointiryhmän näkemyksen mukaan erittäin vahvaa ennakointia. Myös yhteistyö muiden koulutusorganisaatioiden ja alueen yritysten kanssa on välttämätöntä, koska opetuksen toteutukseen tuleva rahoitus ei mahdollista ajantasaisen ja ammattitason vaatimukset täyttävän studion ylläpitoa yksin ammattikorkeakoulun käytössä.

3.4 Työelämäyhteyksien ja T&K-työn hyödyntäminen oppimisessa ja opetuksessa

Itsearviointiraportissa opiskelijat arvioivat voivansa työelämäyhteyksien avulla luoda pohjaa omalle tulevaisuudelleen jo opiskeluaikana. Arviointivierailun yhteydessä opiskelijat totesivat, että valmistuttuaan he voivat hakeutua hyvin erilaisiin media-alan tehtäviin, jolloin sopivalla työkokemuksella on yleensä suuri merkitys siihen, millaisiin tehtäviin sijoittuu.

Arviointivierailulla opiskelijat kertoivat ulkopuolelta tulevien toimeksiantojen olevan usein alkusysäyksenä projektille. He kokevat osan projekteista todella hyödyllisenä, mutta ongelmiakin esiintyy, jos projektin aihe ei kiinnosta henkilökohtaisesti. Koulutusohjelmassa on to-

teutettu myös mittavia hankkeita, joissa on useita opiskelijoita mukana, esimerkiksi vuosittain toistuva Iiris-elokuvafestivaali. Uutena hankkeena on ollut Puimuri-verkkolehti. Tästä suunnitellaan toistuvaa projektia, johon sisältyy monipuolisesti viestinnän koulutusohjelman eri opintoja. Johto kertoi hankkeitten olevan usein koulutusohjelmaraajat ylittäviä ja opiskelijat ovat niissä aina vahvasti mukana.

Koulutusohjelman opetuksesta suuren osan hoitaa sivutoiminen henkilöstö. Toisaalta on hyvä, että opetukseen osallistuu runsaasti luennoitsijoita työelämästä ja ammattikorkeakoulun ulkopuolisista organisaatioista, mutta toisaalta osa-aikaisten henkilöiden ja vierailevien luennoitsijoiden sitoutuminen koulutusohjelman kehittämiseen ei yleensä ole niin voimakasta kuin oman henkilökunnan. Opetustarjonnan laajuutta tulisi arviointiryhmän mielestä harkita resurssien riittävyyden näkökulmasta.

3.5 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välinen yhteistyö

Itsearviointiraportissa sekä opiskelijat että henkilöstö toteavat yhteistyötä eri koulutusyksiköiden välillä olevan niukasti. Kuitenkin molemmat tahot arvelevat yhteistyölle olevan mahdollisuuksia, mutta jostain syystä käytännön toimiin ei ole päästy. Opettajien henkilökohtaiset kontaktit, yhteistyöprojektit ja muiden koulutusalojen toimeksiannot edesauttavat yhteistyön luomisessa. Esimerkkinä yhteistyöstä mainitaan syksyllä 2006 järjestetty Taikahuilu-projekti. Opiskelijat tosin näkivät sen toteutuksessa joitakin vaikeuksia.

Arviointivierailulla johto kertoi muiden koulutusohjelmien yhteistyöpyyntöjen tulevan liian lyhyellä varoitusajalla, jotta niitä voitaisiin toteuttaa. Toiveita muista koulutusohjelmista tulee muun muassa erilaisen materiaalien ja esitteiden sekä dvd-levyjen tekemisestä. Yhteistyötä on jonkin verran ollut matkailu-, ravitsemis- ja talousalan yksikön englanninkielisen koulutusohjelman kanssa. Myös mediatekniikan kanssa tehdään yhteistyötä niin opetuksen toteuttamisessa kuin laitteidenkin osalta. Kulttuurialan koulutusyksikön sisällä yhteistyö on vähäistä. Syyksi johto arvioi yksikön hajanaisen rakenteen, ja välimatka koetaan yhteistyötä hankaloittavana asiana. Arviointiryhmän käsityksen mukaan muut ammattikorkeakoulun koulutusohjelmat olisivat kiinnostuneita pitkäjänteisestä yhteistyöstä viestinnän koulutusohjelman kanssa, joten koulutusohjelma voisi hyötyä nykyistä aloitteellisemman roolin ottamisesta yhteistyössä.

3.6 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Itsearviointiraportin mukaan yhteistyö opetuksen toteuttamisessa on vähäistä. Yhteistyömahdollisuuksia nähdään olevan olemassa, mutta tiedonkulku koetaan ajoittain ongelmallisena. Esimerkiksi nykyistä suuremmat opintokokonaisuudet saattaisivat edesauttaa yhteistyön syntymistä. Arviointivierailulla henkilöstö kertoi opintojen toteuttamisen vaikeuksista, esimerkiksi työpajatyypinen opetus ei sovellu muun opetuksen rytmitykseen. Työpajatyypistä opetusta aiotaan kuitenkin ensi lukuvuonna lisätä.

Opiskelijat toivoivat arviointivierailun haastattelussa, että opettajien yhteistyötä opintojaksojen suunnittelussa olisi nykyistä enemmän. Opiskelijat pitivät ongelmallisena sitä, että opettajat eivät tiedä, millaisia tehtäviä opiskelijoilla on yhtä aikaa työn alla. Opiskelijoiden mielestä useiden opintojaksojen sisällöt ovat päällekkäisiä. Opiskelijat toivovat myös etenkin opiskelun alkuvaiheeseen nykyistä enemmän niin sanottuja yhdistettyjä projekteja, joissa yhdistyisivät viestinnän eri osa-alueet. Arviointivierailulla arviointiryhmälle syntyi käsitys, että opettajat toimivat varsin itsenäisesti omalla asiantuntijuusalueellaan. Opetuksen sujuvan toteuttamisen kannalta yhteistyötä opettajien kesken tulisi lisätä.

3.7 Opintojaksojen toteutuksen ajoitus

Itsearviointiraportissa todetaan suunnitelmien ja ajoituksen olevan laadittu koko opiskeluaikalle tasaisesti jaksottaen. Opintojaksojen ajoituksella on pyritty tukemaan opiskelijan ammatillista kasvua sijoittamalla opinnot loogisesti perusasioista vaativimpiin. Opiskelijat ovat tyytyväisiä opintojen ajoitukseen ja kokevat sen järkeväksi ja kuitenkin joustavaksi.

Opiskelijat esittävät itsearviointiraportissa joitakin konkreettisia ehdotuksia opintojaksojen toteutuksen ajoitukseen. Opiskelijat toivovat projektiopintojen alkavan jo ensimmäisellä jaksolla. Opiskelijoiden mielestä yritystoiminnan opintojen tulisi olla ennen projekti- ja markkinointisuunnitelmaopintoja tai samanaikaisesti niiden kanssa.

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan koulutusohjelman kannattaa kiinnittää huomiota tehtävien ajoitukseen ja opintojaksojen kuormittavuuteen. Näin voitaisiin edesauttaa opiskelijoiden työmäärän nykyistä tasaisempaa jakautumista.

4 Koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen

Itsearviointiraportin mukaan viestinnän koulutusohjelman tavoitteiden toteutumisen arviointi on jatkuvaa ja keskustelevaa. Tavoitteita ja opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja varmistetaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmään kuuluvilla menetelyillä muun muassa toiminnanohjauskäsikirjan (TOHJO), kulttuurialan yksikön laatukäsikirjan, koulutusohjelmien ristiinarvioinnin ja erilaisten palautteiden avulla sekä muilla mittareilla (AMKOTA, BSC).

Itsearviointiraportissa kaivattiin lisää opetushenkilöstön ja opiskelijoiden avoimia yhteisiä keskusteluja tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arvioimiseksi. Palautetta kerättiin, mutta sekä raportin että arviointivierailun haastattelun mukaan opiskelijat eivät tiedä palautteiden tuloksista eivätkä niiden käytöstä opetuksen ja esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi ja kehittämiseksi. Opiskelijoiden motivaatio osallistua palautepäiviin ja antaa kirjallista palautetta on laskenut, koska he eivät ole havainneet antamansa palautteen vaikutuksia.

Itsearviointiraportissa todetaan, että opinnot pyritään järjestämään suhteessa ammatillisen kehittymiseen. Henkilöstön haastattelussa ilmeni, että koulutusohjelmassa korostuu käsitys opiskelijan yksilöllisestä ammatillisesta kehitymisestä. Kompetenssiperustaiseen opetussuunnitelmaan ja arviointiin siirryttäessä koulutusohjelman on kuitenkin laadittava yleinen kuvaus tutkintoon liittyvästä ammatillisesta kehitymisestä ja osaamisesta.

4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Itsearviointiraportin mukaan työelämä osallistuu koulutusohjelman ja sen tulosten arviointiin pääasiassa kahdella tavalla, toisaalta viestinnän neuvottelukunnan ja toisaalta harjoittelupalautteen kautta. Viestinnän

neuvottelukunta ja sen toiminta tunnetaan kuitenkin heikosti henkilöstön keskuudessa. Arviointivierailulla johdon puheenvuoroissa harjoittelupalautteen merkitys koettiin työelämätiedon välittämisessä tärkeämmäksi kuin neuvottelukunnan toiminta.

Itsearviointiraportissa opiskelijat kaipaavat työelämäkontaktien huomattavaa lisäämistä, mutta arviointivierailulla tämä tarve ei korostunut. Päinvastoin opiskelijat olivat saaneet osallistua moniin heitä kiinnostaneisiin ja oppimisen kannalta tärkeisiin projekteihin. Opiskelijoille työelämän edustajat näyttäytyivät harjoittelun ja projektien lisäksi vierailevina luennoitsijoina. Haastattelussa opiskelijat kiittivät ja arvostivat vierailijoita alansa asiantuntijoina.

Työelämäpalautetta koulutusohjelma saa juuri projekteista sekä työelämän asiantuntijoilta. Raportin mukaan työelämäpalautetta käytetään erityisesti koulutusohjelman opetuksen sisältöjen suunnittelussa, mutta, kuten jo aiemmin mainittiin, tämä ei välity opiskelijoille asti. Henkilöstön haastattelussa kaivattiin kirjallista mallia harjoittelupalautteen keräämiseen. Ristiinarviointiryhmä ehdottaa, että viestinnän koulutusohjelma tehostaisi Jyväskylän ammattikorkeakoulun harjoittelupalautelomakkeen käyttöä ja myös hyödyntäisi työnantajilta kerättyä palautetta erityisesti harjoittelun ohjauksessa.

Arviointivierailulla johdon edustajat kertoivat työelämän erilaisista tavoista osallistua koulutusohjelman kehittämiseen. Esimerkiksi projekteista työelämäpalaute tulee opiskelijaryhmien kautta suullisena ja yrityksiltä suullisena tietona tai sähköpostina. Projektikansioiden kautta palaute siirtyy seuraaville vuosikursseille. Johdon mukaan työelämäpalautteen keräämiseen ja dokumentointiin ei tällä hetkellä kuitenkaan ole selvää systeemiä.

Raportissa opiskelijoita kiinnosti myös valmistuneiden medianomien sijoittuminen työelämään. Arviointivierailulla ilmeni, että heillä oli jonkinlainen tuntuma työllistymismahdollisuuksistaan verrattuna muista ammattikorkeakouluista valmistuneisiin medianomeihin. Varsinaisia työtehtäviä he eivät juuri maininneet, mutta johdon edustajilla oli selkeä kuva työtehtävistä ja Etelä-Suomen vetovoimasta. Johdon mielestä Jyväskylästä valmistuvilla media-alan moniosajilla on työelämässä kysyntää, kun taas opiskelijat olivat sitä mieltä, että esimerkiksi Tampereelta valmistuvat kapea-alaisempaa ja syvempää osaamista omaavat medianomit työllistyvät paremmin.

4.3 Opintojaksojen toteutuksen onnistumisen arviointi

Itsearviointiraportin mukaan opintojaksopalautetta kerätään eri muodoissa (lomakkeella, muistiona, keskustellen tai sähköisesti) ja työelämä arvioi harjoitteluja suullisesti. Laatujärjestelmän mukainen opintojaksopalautteen keruu on koettu kaavamaiseksi ja sitä on ryhdytty uudistamaan kokeilemalla palautekeskusteluja ja niistä laadittavia muistioita. Tieto opintojaksojen onnistumisesta välitetään koulutuspäällikölle ja koulutusohjelman yhteisiin kokouksiin. Itsearviointiraportissa mainitaan, että palautejärjestelmää on kehitetty, mutta edelleen opintojaksopalautteen kerääminen ja hyödyntäminen on melko vaihtelevaa. Opiskelijat toivovat myös, että työelämä olisi enemmän mukana opetuksen toteutuksen ja erityisesti projektien arvioinneissa.

Sekä itsearviointiraportissa että arviointivierailulla toistui eri kohdissa, että opiskelijat kokevat palautteenantomahdollisuuksiensa olevan vähäiset ja että heillä ei ole tietoa palautteen hyödyntämisestä ja vaikutuksesta. Haastattelussa eräs opiskelija totesi opintojaksojen olevan ”hyvin suunniteltuja, hienoja ja järkeviä”, mutta niiden käytännön toteutus ei aina ole kuvauksen mukainen. Opiskelijat peräänkuuluttivat erityisesti opettajien pedagogista osaamista ja ohjelmistojen hallintataitoja. Arviointivierailulla opiskelijat toivoivat opettajilta opiskelijan oppimista arvioivaa palautteenantotaitoa sekä kykyä ottaa itse palautetta vastaan.

4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi

Opiskelijoiden oppimista arvioidaan viestinnän koulutusohjelmassa henkilökohtaisten keskustelujen ja ryhmäpalautekeskustelujen avulla sekä tenteillä ja harjoitustöillä. Arvioinnissa noudatetaan laatujärjestelmää ja opintojaksoilla käytettävät arvioinnin kohteet on määritelty. Muutamissa opintojaksoissa (esimerkiksi av-tuotanto) on havaittavissa opiskelijoiden itsearviointien lisääntyminen, mikä on positiivista ja pedagogisen strategian mukaista. Arviointivierailulla mainittiin projektipäiväkirjat yksittäisenä itsearviointimuotona. Niissä opiskelija pitää päiväkirjaa projektin kulusta, omasta oppimisesta ja suuremmissa ryhmissä koko ryhmän toiminnasta.

Arviointivierailun haastatteluissa etenkin henkilöstö koki ongelmalliseksi suuret opiskelijaryhmät. Tämän takia henkilökohtaista palautetta on käytännössä mahdotonta antaa opintojaksoista, ellei opiskelija tule sitä erikseen pyytämään. Opiskelijat mainitsivat haastatteluissa, että palaute

on vähäistä tai sitä ei ole ollenkaan. Opiskelijoiden kertoman mukaan opintojaksojen suoritusmerkinnät tulevat toisinaan myöhässä.

Arviointiryhmän mielestä opiskelijoiden oppimisen arvioinnissa tulisi kiinnittää huomioita henkilökohtaiseen palautteeseen, ryhmäpalautteeseen ja oppimisen edistymisen arviointiin sekä opiskelijoiden tasa-arvoiseen kohteluun. Yksittäisten opintojaksojen lisäksi oppimisen arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota opiskelijoiden kompetenssien kehittämiseen.

4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Viestinnän koulutusohjelman keskeinen kehittämiskohta on ensinnäkin arviointi- ja palautetiedon kerääminen opiskelijoilta laajasti ja monipuolisesti. Toinen kriittinen kohta on kerätyn palautteen viestiminen eteenpäin opettajakunnassa ja johdossa niin, että palaute johtaa todelliseen muutokseen. Haastattelupäivässä korostui etenkin opiskelijoiden taholta, että arviointi- ja palautetietoa kerätään niukasti ja kerätty palaute ei juuri johda mihinkään muutoksiin ja parannuksiin. Haastattelussa opiskelijat toivoivat myös itse saavansa enemmän palautetta oppimisestaan ja oppimistehtävistä.

Palautetiedon hyödyntämisessä on tärkeää käsittelyn läpinäkyvyys. Palautetta pitäisi pystyä käsittelemään koko opettajakunnan kesken niin, että myös opiskelija näkisi palautteen vaikutukset. Jos opiskelija ei huomaa konkreettista hyötyä palautteen antamisesta eli ei näe mitään muutosta, palautteen taso on jatkossa huonoa ja opiskelijan motivaatio antaa palautetta heikko. Palautteen kokoaminen ei välttämättä ole johtanut opiskelijoiden kannalta näkyviin ja selkeisiin muutoksiin, ja vastuu palautteen hyödyntämisestä on jäänyt paljolti yksittäiselle opettajalle.

Itsearviointiraportissa esitettiin kysymys, tehdäänkö koulutusohjelman kehitystyötä koulutuksen vai työelämän ehdoilla. Arviointivierailulla johto mainitsi, että koulutusohjelman suunnittelusta ensimmäisten valmistumiseen kuluu seitsemän vuotta. Tästä herääkin kysymys, pystyykö koulutus seuraamaan työelämän vaatimuksia ja nopeita muutoksia (uudet ohjelmistot ja valmistuneiden työllistyminen) riittävän hyvin ja mikäli näin ei ole, kuinka reagointia saadaan parannettua. Arviointivierailulla johto kertoi, että koulutusohjelmaan ei ole enää tulossa niin suuria muutoksia kuin aiempina vuosina. Muutoshaasteisiin vastataan nyt uudella Music & Media Management -koulutusohjelmalla.

4.6 Seuraavat keskeiset vaiheet koulutusohjelman kehittämässä

Itsearviointiraportin mukaan keskeiset vaiheet koulutusohjelman kehittämässä ovat seuraavat:

- 1) Kansainvälisen Music & Media Management -koulutuksen suunnittelu ja toteutus ja siihen liittyvä osaamisen kehittäminen. Luodaan selkeä osaamisprofiili, suuntautumiset ja strategiat media-lukutaidon ja mediakasvatuksen kehittämiseen sekä audiovisuaalisen alan kehityksen ennakointiin niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Multimediaalisten tietosisältöjen luominen ajasta ja paikasta riippumattomiin verkkopedagogisiin ympäristöihin.
- 2) Ammatillisen opetuksen ja tutkimus- ja kehitystoiminnan yhdistäminen ja tiivistäminen on yhä merkityksellisempää erityisesti alueellisen kehityksen kannalta.
- 3) Tila- ja välineresurssit on saatava kuntoon mahdollisimman pikaisesti.
- 4) Työjärjestyksien ja OPS:n uudistaminen, jaksojärjestelmän kehittäminen ja periodiluonteisen projektiopiskelun lisääminen. Samalla teoreettisen ja käytännöllisen osaamisen yhdistäminen.
- 5) Moleminsuuntaisen palautejärjestelmän tehostaminen.
- 6) Työelämäyhteyksien lisääminen ja tiivistäminen.

Valitut kehittämiskohteet ovat hyvin sopusoinnussa ammattikorkeakoulun tavoitteiden ja itsearvioinnissa esiin nousseiden kehittämiskohteiden kanssa. Viestinnän koulutusohjelman kehittämishaasteista merkittävin on uuden Music & Media Management -koulutusohjelman suunnittelu ja aloittaminen 2008 sekä samalla nykyisessä viestinnän koulutusohjelmassa aloittaneiden opiskelijoiden opintojen loppuun saattaminen. Sekä nykyisen että alkavan koulutusohjelman haasteina ovat opiskelijoille annettavan ohjauksen ja palautteen lisääminen ja parantaminen, jaksojärjestelmän kehittäminen ja periodiluonteisen projektiopiskelun lisääminen. Samalla tulee kiinnittää huomiota myös teoreettisen

ja käytännöllisen opetuksen ja osaamisen yhdistämiseen. Hankkeissa ja projekteissa toteutuu alueellinen tutkimus- ja kehittämistoiminta ja se yhdistyy opetukseen ammattikorkeakoulun strategioiden mukaisesti. Arviointivierailulla mainittiin esimerkkeinä Päijänne-elokuva, Iris Film Festival ja Kuvitek-hanke onnistuneesta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta.

Haasteena on kehittämiskohteiden aikatauluttaminen: kuinka asiat saadaan etenemään oikeanlaisessa järjestyksessä ja organisoitumaan käytännön kehittämistyöksi. Arviointiryhmän mielestä palautetiedon keräämistä, dokumentointia ja hyödyntämistä ei saa unohtaa. Vaikka viestinnässä aloittaakin uusi koulutusohjelma, nykyisen koulutusohjelman ongelmakohtiin on syytä puuttua, sillä ongelmat eivät ratkea koulutusohjelman muotoa muuttamalla.

Sekä opiskelijat että henkilöstö kokevat opetus- ja työtilojen ajanmuokkauksen välttämättömäksi. Tilanne onkin muuttumassa ammattikorkeakoulun sisäisten toimitilajärjestelyjen kautta. Ristiinarviointiryhmä kysyy, voisiko esimerkiksi projektityöskentelyssä hyödyntää enemmän toimeksiantajien tiloja ja innovoida muitakin tilaratkaisuja yhteistyössä työelämän kanssa. Toinen merkittävä resurssiongelma on päätoimisen opetushenkilöstön pieni määrä suhteessa opiskelijoiden määrään. Koulutusohjelman uudistuessa on myös epävarmuus työsuhteen jatkuvuudesta lisääntynyt henkilöstön keskuudessa.

5 Koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet

5.1 Tukipalvelut koulutusohjelman perustehtävän toteuttamisen edistäjinä

Tukipalveluita ovat

- laatu ja arviointityö
- viestintäpalvelut
- kirjasto- ja tietopalvelut
- T&K-kehittämispalvelut
- tietohallintopalvelut ja mikrotuki
- opintotoimiston palvelut
- kv-toimiston palvelut
- ura- ja rekrytointipalvelut
- talous-, henkilöstö- ja tilapalvelut
- opiskelijaterveydenhuolto, työterveyspalvelut.

Itsearviointiraportin perusteella parhaiten koulutusohjelman henkilöstöä ja opiskelijoita ovat palvelleet kirjasto ja opintotoimisto. Kirjaston tukea opetukselle ja opiskelulle pidetään lähes korvaamattomana. Opettajat toivoisivat kuitenkin käsikirjastotyyppistä palvelua ja opiskelijat elokuva-aineiston laajentamista. Opintotoimiston palveluja kuvataan ystävällisiksi ja hyödyllisiksi päivittäisissä asioiden hoidossa.

Itsearviointiraportissa opettajat pitävät laatutyöstä saatavaa palautetta hyödyllisenä opetuksen suunnittelun kannalta, mutta toisaalta laatutyötä pidetään myös etäisenä käytännön opetustyön kannalta. Etäisiksi jäävät myös T&K-kehittämispalvelut sekä markkinointi- ja viestintäpalvelut. T&K-toiminnan todetaan edistävän yrittäjämäistä opiskelua ja markkinoinnin ja viestinnän todettiin auttavan opiskelijarekrytoinnissa. Arviointivierailulla johto totesi, että T&K-kehittämispalvelujen kanssa voitaisiin tehdä yhteistyötä Länsi-Suomen media-alan hankkeen suunnittelussa GOPP-työpajan avulla. Viestintäpalvelujen ja ADmission-projektipajan kanssa voisi yhteistyötä olla esimerkiksi cd-rom-tuotannossa.

Kokemukset kansainvälistymispalveluista ovat itsearviointiraportin mukaan eriäviä opettajilla ja opiskelijoilla. Opettajat pitävät kv-toimiston palveluja tärkeinä. Opiskelijat toivovat kv-palveluilta nopeampaa reagointia esitettyihin kysymyksiin. Johto ilmaisi haastattelussa, että kansainvälisen ulottuvuuden kehittämiseen tarvitaan tukea. Ura- ja rekrytointipalvelut saavat itsearviointiraportissa kiitosta harjoittelumahdollisuuksien informoinnista. Niiden todetaan auttavan myös oman alan töiden etsimisessä.

Itsearviointiraportissa arvioidaan, että tietopalvelut toimivat huommin kuin esimerkiksi pääkampuksella. Apua saa tarvittaessa, mutta palveluissa on toimintaa haittaavaa viivettä. Tietohallinnolta toivottaisiin parempaa palvelualttiutta. Tietoturvarajoitusten kireyden koetaan joskus rajoittavan opetusta. Opiskelijat kiittävät kotisivupalvelujen toimivuutta.

Henkilöstö pitää itsearviointiraportin mukaan talous-, henkilöstö- ja tilapalveluja asianmukaisina. Toimitilaratkaisuihin ollaan kuitenkin tyytymättömiä. Ne ovat itsearviointiraportin mukaan olleet viestinnän osalta epätydyttävät jo useita vuosia. Arviointivierailulla henkilöstö nosti esiin erityisesti laadukkaiden studiotilojen ja koulutusohjelman oman pysyvän tilan puutteen. Opiskelijat kaipasivat omassa haastattelussaan lisää opettajia ja parempia tiloja. Johto puolestaan kertoi, että koulutusohjelmalla on vakava toimitila ja resurssiongelma. Henkilöstöä on liian vähän ja toimitilojen järjestelyihin liittyvät pulmat ovat jatkuvia.

Johto kertoi arviointivierailun haastattelussa, että aikanaan odotettiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja yliopiston kanssa yhteistyössä toteutetun Mediapajan tuovan koulutusohjelman käyttöön studiotilan. Yhteistyö ei ole kuitenkaan toteutunut odotetusti. Jatkossa kampuskeskittymä vaatii vahvistamista, kun vaatetuksen koulutusohjelma siirtyy samoihin tiloihin. Taloudellisten resurssien riittävyys tulee olemaan haastavaa, kun olemassa olevan koulutusohjelman rinnalla käynnistetään uutta englanninkielistä koulutusohjelmaa.

Henkilöstö antaa itsearviointiraportissa kiitosta työterveyspalveluille. Opiskelijat toivoisivat samantyyppistä kattavaa terveydenhoitojärjestelmää kuin yliopistosektorilla on.

Itsearviointiraportissa henkilöstö toteaa, että tukipalveluita tulisi kehittää edelleen tiiviimmin opetusta ja T&K-toimintaa tukemaan. Suurempaa opiskelijälähtöisyyttä ja helpompaa lähestyttävyyttä toivotaan erityisesti kirjastohankintoihin ja elokuvakokoelmiin, kansainvälistymisen tukipalveluihin, markkinointi- ja viestintäpalveluihin sekä T&K-kehittämispalveluihin.

6 Vahvuudet ja kehittämisehdotukset

6.1 Koulutusohjelman vahvuudet

Joustavuus ja monipuolisuus

Koulutusohjelmassa on monipuolinen opetustarjonta, josta opiskelija voi joustavasti valita omaan opintosuunnitelmaansa sopivia opintoja. Opiskelijalla on mahdollisuus vaikuttaa opintojaksojen suoritustapaan. Koulutusohjelman monipuolista opintotarjontaa voitaisiin hyödyntää laajasti ammattikorkeakoulun toiminnassa.

Työelämävastaavuus

Koulutusohjelmalla ja valmistuneiden osaamisella on kysyntää työelämässä. Koulutusohjelma kehittää modernia digitaalisen median osaamista. Valmistuneet ovat viestintäalan moniosaajia, joilla on yksilölliset osaamisprofiilit. Opiskelijoille on runsaasti tarjolla alan harjoittelupaikkoja ja työelämästä tulevia projekteja.

Koulutusohjelman vetovoima

Koulutusohjelmaan on runsaasti hakijoita. Koulutusohjelman vetovoima mahdollistaa motivoituneiden ja oppimisedellytyksiltään hyvien opiskelijoiden saamisen.

6.2 Ehdotukset koulutusohjelman kehittämiseksi

Strategiat ja muutosten hallinta

Koulutusohjelman henkilöstön tietoisuutta ammattikorkeakoulun toimintaa ohjaavien strategioiden merkityksestä oman toiminnan kehittämisessä olisi hyvä vahvistaa. Koulutusohjelman yhteenkuuluvuus muun ammattikorkeakoulun kanssa on vähäistä. Yhteistyötä muiden koulutusyksiköiden ja -ohjelmien kanssa onkin syytä lisätä. Alan ja koulutusohjelman nopeat muutokset ovat vaikeuttaneet pitkäjänteistä kehittämistä. Varsin nuorta koulutusohjelmaa ei vielä tunneta hyvin koulutuskentässä, mikä osaltaan aiheuttanee epävarmuutta opiskelijoiden ja henkilöstön keskuudessa. Keskustelua koulutusohjelmassa tuotettavasta osaamisesta ja yhteisistä tavoitteista ammattikorkeakouluyhteisön osana tulisi vahvistaa varsinkin uuden koulutusohjelman kehittämistyössä.

Opiskelijoiden ohjaus ja palaute

Koulutusohjelmassa opiskelijoilta odotetaan suurta itseohjautuvuutta. Osa opiskelijoista kokee jäävänsä liian vähälle ohjaukselle. Ohjausmenetelmiä tulisi kehittää opettajan ohjaavaa roolia painottaen ja opiskelijan yksilöllinen ohjaustarve huomioiden. Opiskelijaprojektien hallinnassa ja harjoittelun ohjauksessa voitaisiin hyödyntää ammattikorkeakoulussa jo toimivia ratkaisuja. Opiskelijoilla on tarve saada nykyistä enemmän palautetta omasta osaamisestaan ja kehittymisestään. Arviointikriteerit olisi hyvä kuvata kirjallisesti. Opiskelijoilta ja työelämästä saatavan palautteen keräämistä ja käsittelyä tulisi systematisoida.

Oppimisympäristön kehittäminen

Koulutusohjelman nykyiset tilat koetaan riittämättömiksi ja hajanaisiksi koulutuksen tuloksekkaan toteutuksen näkökulmasta. Ongelmia voidaan lievittää toimitiloja keskittämällä ja tilojen yhteiskäytön suunnitelmallisuutta parantamalla. Kalliita investointeja vaativia studio- tai muita tiloja kannattaa etsiä työelämästä yhdessä muiden koulutusorganisaatioiden kanssa. Koulutusohjelman rakennetta ja opintotarjontaa on tarpeen arvioida suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin.

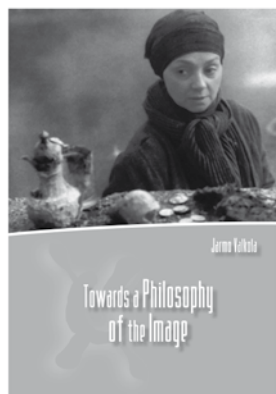
6.3 Ehdotukset tukipalvelujen ja ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseksi

Ammattikorkeakoulun tulee etsiä uusia keinoja strategioiden tutuksi tekemiseen eri yksiköissä ja koulutusohjelmissa. Ammattikorkeakoulussa tulee käydä keskustelu ja tehdä päätökset siitä, millainen viestinnän koulutusohjelman kompetenssiprofili Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on ja millaisia resursseja koulutuksen toteutukseen tarvitaan.

Viestinnän koulutusohjelman osaamista voitaisiin käyttää suunnitelmallisemmin hyväksi ammattikorkeakoulun viestinnän kehittämisessä ja ammattikorkeakoulua voisi käyttää nykyistä laajemmin oppimisympäristönä. Ammattikorkeakoulun yhteisiä pakollisia opintoja on tarpeen edelleen kehittää yhteistyössä koulutusohjelmien kanssa.

Ammattikorkeakoulun tilaratkaisuilla voitaisiin edistää koulutusohjelmien toiminnallisia yhteyksiä. Koulutusyksiköiden hajasijoituksesta aiheutuvia ongelmia tulisi vähentää. Ammattikorkeakoulussa tulisi miettiä uudenlaisia ratkaisuja, joilla koulutusohjelmien yhteistyöedellytyksiä voitaisiin luontevasti lisätä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun *Julkaisusarjat*

Myynti ja jakelu

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto
PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35
40200 Jyväskylä
Puh. 040 552 6541
Faksi (014) 449 9695
julkaisut@jamk.fi
www.jamk.fi/kirjasto
www.tahtijulkaisut.net

www.jamk.fi/kirjasto

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35
40200 Jyväskylä
Puh. 020 743 8100
Faksi (014) 449 9700
jamk@jamk.fi

Kulttuuriala
School of Cultural Studies

Liiketalous
School of Business Administration

Tekniikka ja liikenne
School of Engineering and Technology

Informaatioteknologian instituutti
School of Information Technology

Luonnonvarainstituutti
Institute of Natural Resources

Sosiaali- ja terveysala
School of Health and Social Studies

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
School of Tourism and Services Management

Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Teacher Education College